

AD CLARIS-
SIMVM

ET PRAESTANTISSIMVM
VIRVM PETRVM
MEDICEM PRAE-
FATIO.

A AEPE Mecum animo repetens q̄
pauci ex innumera hominum prole,
quos hactenus omnis tulit etas, in
his artibus prestiterere: que libero di-
gnæ existimantur, ad quas instituit
nos natura, effecitq; vt per eas à bru-
tis differremus: dolere mirariq; com-
pellor, q̄ maximis præmiis in virtu-
te propositis, quæ immortales diuosiq;
faciunt homines, cuncti penè vanas
libidines ptulerunt: quodq; ex paucis
etiam illis, qui supra modum excel-
luerunt, ita pleriq; memoria excidere, vt vel sint profus obsecuri, vel
præter nominis claritatē fama hominum conseruatam, vita, mo-
res gesta eorum penè omnia ignorētur. Nam quis ferat æquo ani-
mo bonus, vel humanitatis non expers: tot præstatiū hominū
gesta, exemplo vtilia, laudibus celebranda, ob q̄ illi se immortales
factos arbitrabuntur, penitus deperisse, ac spem eorum fuisse ina-
nem: quæ causa fuit, vt in periculis, & laboribus inter omnes diffi-
cultates corpus, & animum exercerent, vtq; respuerent omnes vo-
luptates, aspernarentur oculis pulchritudinem rerum, non odore,
non tactu, non sapore caperentur, mortem deniq; vitæ ipsi ob so-
lam virtutem anteferrent, ad quam nemo se offerret sapiens, nisi
spe præmii amplioris: quo nullum maius apud mortales, q̄ verā
gloriā, veteres putauerunt. licuit enim summis viris ocio frui, blan-

A

B dimentis naturę inherere, nisi quosdam diuina felicitas: omnes fe-
 re gloria commouisset hi enim quoq; (vt ait orator) qui gloriã cõ-
 temnendam litteris tradiderunt: in eisdem libris nomen suũ ascri-
 psere, laudis certe appetentes: quam si pleriq; contempserunt viri
 boni & sapietes: tanto etiam digniores fuerunt, qui illam asseque-
 rentur. Boni enim gratiq; animi est officium, viros prestantes, qui
sua virtute humano generi profuerunt, laudibus profequi, memo-
ria retinere, posteritati consecrare, allicere homines, vt mores eorũ
imitentur. Non enim ideo colitur deus, laudibus celebratur, quia
 humana egeat gloria, sed vt salutis rerũq; auctori debitus honos,
 grata & memori mente persoluatur. Itaq; ingrati mihi visi sunt, &
 parum memores cõis vtilitatis, qui doctrina & eloquio præditi
 res gestas multorũ scribere neglexerunt, & suas ætates illustrare, q-
 bus scribendi debebatur opus, ne præstantiũ hominum vacue pr-
 fus viderentur. Ideo nuper libros legens gesta eorum continetes,
 qui christi sepulchrum Iudeamq; oẽm recuperant, septe scriptos
 absq; ornatu orationis, atq; ideo paucis notos, egre tuli eiusmodi
C viros illis non impares, quorũ gesta prisca tradunt rerum scripto-
 res, ita obscuros factos esse, vt q fuerint, quæ gesserint, penè ab oĩ-
 bus ignorentur, eosq; ingratisimos censui, magni certe criminis
 reos, qui doctrina eloquioq; præstantes hanc historiam non scri-
 psere, illos obliui, qui pro tuenda religione, pro salute humani ge-
 neris, pro sola virtute dimicauerunt, quorũ si extaret memoria, si vir-
 tus eorum, laus, nomen per ora hominũ volitaret, & sæpe in libris
 legeretur, plurimi forsan cupidie laudis, vel pudore adducti, vel ob-
 spem cælestis felicitatis, ad eandem virtutem excitarẽtur, deleterẽq;
 cõem labem, nostra ætate maxie auctam, quod scilicet hostes chri-
 sti religionis, non modo sepulchrum eius tenent, sed longe ac late
 suum imperiũ extenderunt. Ergo haud ignarus maiore ingenio,
 nobiliore doctrina, grauiori eloquio esse opus, q̃ quibus me prædi-
 tum sentio, statui tamen expiri, num has res gestas ad lucem resti-
 tuere, ac vindicare ab interitu possem. Itaq; libris quatuor bellũ
 gestũ pro Iudea recuperanda sum prosecutus, quos tuo nomini p-
 stantissime Petre dedicaui. Nam ad quem alium q̃ ad te, aut patrẽ
 tuum meos labores rectius destinarem, quos patriæ decus, maxi-
 ma lumina nostræ ætatis, vnicum penè doctis præsidium omnes
 esse confitentur. Nec sanè iniuria, nam vt à patre incipiam tuo, cu-
 aus virtutem imitaris, nil ei defuit vnquam, quod in summo pro-
 tinus

A tinus viro sapiens quisq; desideraret. Viget in eo ingēs memoria, diuinum ingenium, atq; ita versatile, vt ad omnia natus videatur: eloquentiā sapientiae, ac doctrinam addidit litterarum, priuatis in rebus libero quidē dignis homine, quaecunq; tandem ille fuerint, studio incredibili, summa industria est versatus, rem suam familia rem ita constituit, vt in maxima rerum copia, nulla honestior, elegantior, castior, aut ditior bonis exemplis vnq̄ fuerit. In omni vita grauitati comitatem, seueritati clementiā, auctoritati humanitatem copulauit, rem vero publicā ita gessit belli & pacis temporibus, vt maiorum virtutē, & omnes alios nostrae aetatis haud dubie superarit. quis etiam dignē vel exprimat verbis, vel recēseat literis, eius modestiam, religionem, pietatem, magnificentiam, liberalitatem, qui non ob aliud opes quāsiuit, nisi vt multorū inopiā subleuaret, construeret templa in Dei honorem, & eius cultura oī

B ex parte amplificaret, amicis & Reip. cum expediret, opitularetur, has tu eximias viū virtutes magno studio imitatus, dignum te parente filium omni ex parte ostendisti, in his maxime florens attribus, quae laudem parere summam cōsueuerunt. Nam te quis melior, sapientior, iustior, bonis amicior iuenitur, aut habetur? Quis pietate, religione, modestia, & in omni virtute praestātor? atq; ideo te incolumē, & longissimo aeuo felicem boni omnes esse desiderāt, vt postq̄ Cosmas quod naturae debet exoluerit, tu patriā, amicos, & omnem hetruriam tuearis. Hos igitur libros Petre ad te missos non indigneris, & quae illi continent gesta magis q̄ meum ingenium intuere, quod si eos tibi videri non profus ineptos animaduerte ro, post hac audatius ad historiam excitabor.

BENEDICTI ARETINI

DE BELLO A' CHRISTIANIS CON
TRA BARBAROS GESTO PRO
CHRISTI SEPVLCHRO, ET
IVDEA RECUPERAN
DIS LIBER
PRIMVS

VM Sub Heraclio Casare Roma
num imperium magna ex parte cō/
cidisset: exorta isuper noua religio,
clades, ac lues humani generis ip/
sum penē in oriente subuertit. ea ve/
ro sumpsit exordium ab Arabe quo/
dam Maumetto nomine, qui humi
li, & sordido loco natus, maiora lon
ge animo. versans, q̄ eius conditio
flagitaret: cernensq; nil reliqui sibi
esse ad amplitudinem, atq; opes, au/
sus est prophetā se dicere à Deo mis/
sum: qui leges perennes, nouissima sacra, mortalibus traderet. Nec
acre ingenium illi defuit, nec peritia sacrarum rerum, quam ex Iu
deis christianisq; hauserat. Et q̄ quis esset perditis moribus: tamen
flagitia quadam arte occultabat. Quę si non nunq̄ emerisissent: ea
in deum ac religionem vertēs, facile barbaros ignaros rerum à ve
ro noscendo auertebat. Addens quoq; prodigiorum commenta, lu
dibriū oculis atq; auribus, quo magis cresceret hominum fides,
& suis gestus legibusq; maior inesset auctoritas. Neq; ignarus po
pulos magis ad vitia, q̄ ad virtutem pronos esse: q̄ hęc voluptatē,
virtus labores, & aspera multa illis pponat, eas instituit leges, quę
parū graues videri possent, nec fere iuberent quicquā, qd̄ explendē
libidini

extraxerat, acce
perat.

in hunc
prodissit

A libidini aduersum esset. Sic enim credidit fore, vt multi christianæ
 seueritatis pertesi, post habita illa, suã sectam sequerentur. Adiutũ
 quoq; barbarum ferunt à christiano quodam Sergio nomine:
 qui damnatus heresis, ab Italia profugus tandem se illi comitem
 sceleris addidit sui. Nec improbæ spei euentus defuit: nã Maumet
 tus hisce artibus regnum adeptus impigre vtens fortitæ munere
 nefariam heresim longe, lateq; diffudit. Quo tandem exempro hu
 manis rebus, eiusmodi malum diuturnitate factum robustius, con
 tinuo serpens Asiam totam, atq; Aphricam peruasit cum magna
 clade christianæ religionis: cuius Præfecti dum ad iuicẽ dissident,
 dum factionibus certant, nec arrogantiq; statuunt modum, sacriæ
 gę pesti latius viam apertuere. Inq; hac noua viuendi norma cum
 virtuti, aut doctrinã nullus honos, nullum penitus præmiũ esset
 (Nam vanitati religionis nil erat infestius, q̃ virtus cognitioq; bo
 narum artium) ad luxum homines desidiamq; conuersi, studium,
 quodq; libero dignum, abiecerunt, tanto audius voluptates am
 plexi, quanto impensius christiana seueritas eos compresserat, ac
 velut si circeas gustassent dapes, mente capti enervatiq; animis, vi
 tam, ac mores mutarunt suos, & quasi mersi profundis i tenebris
 post longa tempora nec se attollere, nec lucem aspicere potuerunt.

B Cumq; Romani Principes sacris christianis initiati essent: ideoq;
 tam impiæ rei aduersarentur, atq; homines illi addicti, non æquo
 animo us parent, qui suam odertant religionem: tandem Roma
 num imperium contempserunt. Cuius debilitate iam pridem vi
 res, ac demum scisse in duas partes, cũ Græcus Germanusq; impe
 rant, nequaquam valide ad superandos eos, vel comprimendos
 fuerunt: præsertim quia quicquid superfuit roboris ad suam perni
 tiam versum fuit. Nam post Carolum Magnum egregium princi
 pem: cui nouo exemplo summum imperium est delatum: Germa
 ni Casares penẽ omnes, vel neglexerunt maiores curas, vel bella
 nefaria iustus, atq; honestis prætulerũt: Romanos Põtifices, quos
 tueri debebant, persequentes. Qui vero imperitabant Græcis, illis
 infensi, qui cum dedecore ipsis principatum ademerant: cum non
 sufficerent contra barbaros, perire omnia maluerunt cum magna
 labe sui nois: q̃ ab infestis, atq; iniuisis auxilium petere, vel sponte
 oblatum cõtra hostem cõem illud accipere. Itaq; successu magno
 elati barbari multas prouincias occuparunt, neq; in hac mundi
 pñtie q̃cquã sol vidit idignus, nil acerbius fuit bonis hoibus, q̃

*venenosus. ac
 ce venefica.*

*denoti, obnoxii,
 destituti, adimicati*

oblatus. adscripti

*prosperaritate.
 crescente atq; ul
 tra succedente vel
 progrediente.*

ab his Iudeam provinciam, templa locaq; omnia profanari, per
 quæ versatus Christus fuerat, in quibus fecit prodigia maxia, ver-
 bis edocuit veritatem, totq; infanda pro humana salute fuit pas-
 sus, sepulchrū id nefarie pollui, qđ eius corpus hñmatū texit, quo
 nullus est augustior locus, nullū in orbe sanū sāctius, Auxit quoq;
 indignitatem rei barbarorū seuitia, per quos in ea provincia chri-
 stianū genus penē ad internitiōnē est redactum: ita oīs crudelita-
 tis, libidinis, & inhumanæ supbiae in eiusmodi homines editū est
 exemplū. Et qui superarunt ex cede homines, vel cōmigrarunt in
 alias terras, vel qui remansere in iisdem locis, penē vt ferui habebā
 tur: oēs verborū rerūq; contumelias ferentes, nemo eos colloquio,
 nemo aditu, nullus hospitio dignos putabat: nec aliqs de iniuria
 conqueri, libere loqui, aut hiscere audebat, oēs egeni, afflicti, obsiti
 squalore ac sordibus vitam ducebant, ad solas erūnas reseruatā
 par erat profus eorū conditio, qui amore in deum cōmoti ad ha-
 bitandū in hęc loca migrabant. nil tamē cunctis erat acerbius q̄
 cernere impuros homines christianos ritus palam eludere, solēni-
 bus sacris contēptim se immiscere, immani ferocia illa turbare, sa-
 cerdotis iniuria cōtumeliisq; afficere, sana delubraq; polluere, aut
 euertere: nil sanctum illis, nil improfanum relinquere, non deniq;
 pati, vt more christiano sacra celebrarentur. Qui vero vndiq; con-
 fluebant, vt visitatis templis adoratoq; numine domos tepeterēt,
 licet placarent pecunia barbaros, qui tutum illis facerent iter,
 darentq; aditū ad sacras ædes: tamen crebras iniurias tolerabant.
 Cum in Iudea talis esset rerū conditio, Gallus qđā genere, homo
 ex vrbe Morina in belgis natus, cū Petrus erat nomen, heremita
 dictus cognomine, qđ mente tota in deum versus in solitudine vi-
 tam agebat, sanctus & inocēs à cunctis habitus; anno christianę
 salutis quarto & nonagesimo supra mille ad sacrum sepulchrū p-
 sectus est. Is magno ingenio, maiore animo præditus, q̄ q talibus
 viris inesse solet, cum plures dies per ea loca versatus esset, certior
 factus q̄ crudeliter, q̄ auare christianis imperaretur, qđ extrema per
 oīa vitam agerent, cernensq; templa ipsa pollutis viris ad sordes,
 ad scelus, ludibriūq; patere, illorū aditus peregrinis christianis ve-
 nales esse, vehementer ingemuit ferens egeritine tantā indignitatē,
 arguensq; christianos principes, qui occupati vanis in rebus hęc
 sui temporis labem ferent, quibus abunde suppeterent vires ad id
 malum extinguendum. Ipsos enim belli arte, virtute militum, opi-
 bus

religiosior, san-
 ctior.

destruere. D

succurrerent. in
 promptu essent.

A bus atq; armis florere: hostes vero imbelles, penè etiã inermes esse nihilq; in bellis afferre, præter inconditam multitudinem, quam profugare nullum profus negocium esset. Eoq; maiore culpa no-
stros virgeri, qui propè certam victoriã negligent, in ea cã, qua nul-
la maior vel honestior esset, in qua deleta ignominia vetere, chri-
stianis decus & salus pararetur. Hęc & similia querens Petrus, tan-
dem decreuit periculũ facere, num exhortando monendoq; pelli-
cere posset Christianos Principes, vt opus tam salubre aggredere-
tur. Egregium certe facinus ausus, vtq; ab initio videri poterat lon-
ge maius, q̃ quod ab eo pfici posset. Cui rē tantã exorso nõ genus,
non opes, non auctoritas, nec prestans doctrina, vel vis eloquẽtiæ
suffragium darent. Itaq; si quis reputet exitus rerũ, quæ huius opa
ceptæ fuerunt, q̃ facile impulit multos mortales relicta patria, de-
sertis coniugibus liberisq; tam procul à domo bellum gerere, peri-
cula maxima vltro subire, non mirabitur forsam vulgatũ tũ fama
habitã fidem, q̃ hic Deo iubente negociũ cepit. Tradũt enim qdã
scriptores, cũ nocte quadã orantẽ illũ altior somnus oppõsisset, vi-
sum sibi adesse virum humana specie augustiorẽ, iubentẽ illi ne de-
ficeret animo, ne cogitata exequi cunctaretur, Deum enim tã pia-
rei non defuturũ, quarentiq; Petro quis nã is esset respõdisse illũ se
Iesum eẽ, q̃ sibi opẽ polliceretur. Hoc visu lætus in Italiã nauigãs
ad urbẽ Romã profectus est, reptũq; ibi pontificẽ adiens, cãm iui-
aduẽtus exponit, docet quę Ierosolimis viderit, quas clades, quã
seruitutẽ christiani ferant, qui fletent quotidie, ac manus ad cælũ
tenderent, tot erumnis finem orantes, doleretq; reliquos oẽs chri-
sti cãm neglexisse, cuius religio tẽpla omnia per Syriam totam vel
essent deleta, vel nimis fede praphanarentur, orat vt opem ferat af-
flictis rebus, & velut parens christiani nominis moneat reliquos,
vt vires preparent ad sacram expeditionem, spectare nanq; ad eum
p̃cipue studium tuẽdæ religionis, annitendiq; protinus, ne quid
ea detrimẽti capiat, vel si est lapsa, vt reparetur, nec aliũ esse i-
terris locum, qui ea indignius careat, q̃ Iudeam prouinciam, quæ ipsi
religioni exordiũ dedit, Christi vestigis illustrata; quam si negixe-
runt priores Pontifices, tanto illius maius meritum, maiorem glo-
riam fore, qui primus adeo pium opus assumpserit, qd enim spe-
ctare ad illum magis quam virtutis certamen? qui sit prefectus
humano generi ad rectam vitam constituendam, qui eius tener
in terris vicẽ, à quo virtutes omnes prodierunt, quem parentẽ ho-

*in Tempus tam in
ordina tam.*

*apparatus
militaris.*

C mines vocent, q̄ charitate, sapientia vitæ exemplis, omnibus cōsulat, omnes dirigat ad felicitatem: Id enim patris officiū esse, quod ab eo boni efflagitēt, vt opem ferens Christiano nomini veterem ignominia delectat: neq; aliud esse, quod gratius Deo, & cunctis hominibus possit facere: vel ex quo magis consecret suum nomē memorie sempiternę. Quibus verbis Pontifex motus (vera enim dicebantur) rem totam ad Cardinales defert, & ea sæpe, ac multū di-

*examinata et
investigata.*

deiciet.

conuocare.

*favorem asse
queretur.*

scussa, placuit nil intentatum relinquere, quo Iudea ex hostiū manibus eriperetur. Ferrūt quoq; ipsi pontifici facilius id suatum esse, q̄ apud Germanos regens imperium illi hostis accerimus erat: quo ve ipsum deprimeret magis, pontificem alterum creati effecerat, nec deū ipsum neq; homines veritus. Ideoq; putasse Urbanū (id enim Pontifici erat nomen) sibi conducere: concire hoīes aduersus barbaros, atq; illis bellum indicere, vt penēs oēs maiorem gratiā iniret: præsertim quia decreuerat Concilium cogere, in quo multi mortales futuri erant, quorū iudicio probari se cupiens, memorabile aliquid asferre in illo gestiebat. Ideoq; visus est sibi diuino munere oblati Petrus, qui eum huius rei oportuno tempore admonitū fecerat. Ergo concilio palam indicto in Claromonte Gallie vrbis suis edictis ad recuperandum sepulcrum populos p̄uocat, præmia multa tū diuina tum humana illis proponēs. Mādat Petro, & aliis plurimis, vt peragantes occidentis prouincias omni studio elicerent homines id bellū suscipere, ingentis glorię, maioris meriti futuri. Qui vbiq; p̄fecti mirum in modū profecere, vitis permultis in hanc sententiā penitus tractis, suas opes, aut operam pollicentibus. Sed incredibile dictū est: q̄ inter oēs vnus Petrus enituit: cuius ab ore non arte disposita, nec verbis ornata fluens oratio, sed vultu, voce lachrimisq; adiuta, & longe magis vi-

D *ta integritate* (ob quā p̄sentior aderat Deus) in Italia prius, dein de trans alpes maxime mētes humanas cōmouit, arguens crebro ignauiam Principum: qui malo exemplo ad luxum homines, & inertiam traherēt vanis illecebris capti ac deliniti: cūq; summo dedecore barbaros crescere paterentur. Ergo erectis oīum animis, in curam studiūq; futuri belli à Roma Pontifex mouens transmis-

perfectione.

*his pane q̄ a
voria y flo xii
ra*

sis alpiibus in galliam venit, inq; vrbis Aluernię Claromonte consedit, vbi iam ante Concilium indictū erat. Quem vbi adesse vultum fuit, quasue ob causas tam lōgum iter esset emensus, ingēs hoīum copia eo se transtulit: quorum frequentia letus Pontifex,

(quia

*propiti
uitio
supra
vrbem*

apisse
A quia plures conuenerant factis & genere clari homines, nec non legati plurium principum: qui concilio non intererant bonam spem animo cepit, putans præclaro initio suis votis auspiciatum Deum: speransq; illo propitio non ea tãdem irrita fore, neq; ipsum sefellit opinio: cuncta enim ex sententia successerunt, multaq; ab eo prudẽter, multã utiliter pro statu ecclesiã sunt constituta: inq; illos est seuerẽ animaduersum: q; adheferant falso Pontifici: vel qui freti potentia legibus sacris libidinem suam præferebãt. Quibus perfectis tempus iam esse Pontifex ratus: in quo cepto iam operi pro Christi sepulchro extremam manum imponeret: sciscitatus patrum sententiam eorum ve, qui ex concilio erant exploratisq; animis multorũ principum: vbi omnes sentire idem animaduertit, rem dignã existimans, quam per seipsum obiret, extra urbem aduocata contione ita disseruit. Ex omnibus malis, quã Christi Religio est perpesta: maximum id fuisse censeo: quum Maumetti execrabilis ritus orbi terrarum irreperunt. Nam licet ab ipso initio graues Christiani rulerint clades, premente illos Casarũ ira: qui Deos colentes nouã tum rei aduersabantur: Quãuis **B** exorta à multis hereses crebro ecclesiam lacerarint: nec ubi tamen eiusmodi pestes eam extinxere. Quinimmo post vincula & carceres, post cruciatus imanes inter ipsa pericula præualens tandem hec religio maior euasit atq; illustrior. Plus, n. valuit bonorum virtus ad salutem, q̃ poenã formido ad superstitionẽ, errores quoq; à nostris inuenti veritati tandem succubuerũt. Quibus reiectis, cum lux vera toto in orbe refulsisset: nec ea extingui vel minui posse videretur: anilis penẽ supersticio eam in Aphrica atq; in Asia deleuit, hac vero pernitie quid vnq̃ fuit acerbius? quid luctuosius bonis omnibus? quid humanã saluti aduersius? qd Christiano nomini fedius? Quis dignus meror pro tantis malis hñi potest? tot nationes Christi morte redemptã post agnitam veritatem illius numen abnegarunt: & tenebris obruta mente obtusa suã saluti aduersantur: atq; hoc modo maxima pars humani generis perditã est. ò vanos pro his maiorum labores, ò frustra effusum martyrum sanguinem, ò miserrimam hominum cladem, ò contumeliam non ferendam. Proh Deus omnipotens, ita ne præstant flagitia hominum: vt gentes innumeras tam lōgo tempore perire

B

compertis, proffctis
 exequetur.
 eleganter enamauit.

indeles,

superstitio est inanis et superflua timor.

est potestas, sine imperium. Dei tamen duntaxat

C finas, vt tuum numen contemni, haberi ludibrio patiaris, atq[ue] ^A
 1. sacrificiis deū ubi litabant veteres, sacrilegia perpetrentur & ex crucior ania ^{inter}
 placando: uotum mo conficior pre dolore, lacrymas miserans fundo, eam in di ^{ei.}
 impetrabant.

coitus lege ueti
 tos.

scilicet barbari terrā occupent, Chri
 sti hospitio, natiuitate, doctrina, & sanguine consecratam: in
 qua eius religio exordium sumpsit. Et templa dedicata illius

fœdmt.

rum factas, supra in feminas, bonorum rapinam, seruitutem
 multorum non recenseo: quāuis hec omnia deslēda, indigna,
 plena dedecoris fuerint: quæ optimū quæq[ue] mouere debent
 ab ijs penam repetere, qui h̄ flagitia perpetrarūt. Illud uero
 præcipue queror, id in primis dolendum existimo, nec ullo pa
 cto à uobis ferendum: q̄ scilicet barbari terrā occupent, Chri
 sti hospitio, natiuitate, doctrina, & sanguine consecratam: in
 qua eius religio exordium sumpsit. Et templa dedicata illius
 nomini uel sunt euerfa, uel quæ sup̄ sunt prophanātur. Quod ^{ubi sac}
 sacrum Christi sepulchrum ijsdem hostes occupatum tenent, ^{human}
 incestant, polluunt, sacra dum sunt eludētes. Quod sacerdo ^{miscent}
 tes Christiani, alijue, quicunq[ue] supersunt: omnia probra, om ^{et turp}
 nes iniurias patiuntur, eorūq[ue] liberi post baptisma receptum ^{fiunt.}

D violenter iudaico more circunciduntur. quo ue maiora ccedat ^B
 iniuria, manans ab ijs eo scelere cruor sacrata aqua admisce
 tur: neq[ue] aditus patet nostris hominibus, qui vndiq[ue] ad ipsum
 sepulchrum confluunt, nisi pecunia illum redimant. Dies cer
 te deficeret, si pergam exprimere, quæ impuri latrones nefan
 da in Deos atq[ue] homines commiserē: q̄ superbe, q̄ crudeliter
 nostris impitent, q̄ insolēter patiētia uestra, & uiribus suis abu
 tantur. Quo in statu miserimo provincia illa sit constituta, sa
 tis nunc sit, pauca hæc retulisse: quo vos uiri christiani uelut
 à somno excitatem, doceremq[ue] qua ignominia oneremini.
 Quid enim est per immortalē Deum (Si modo sapitis quicq[ue],
 si uilla religio est in uobis, si prorsus humanitatē non exuistis)
 quod uobis debeat esse molestius, aut uideri maioris dedeco
 ris: q̄ ferre hanc fidei calamitatē. Duas ob res bella præcipue
suscipisolent, uel ad propulsandam iniuriam, uel ob imperiū
augendum: Iniuria uero quæ fuit maior q̄ ea ipsa: quam a bar
baris accepistis: Deus uester offensus est, cuius nomen sacra,
remploq[ue] uiolarunt. Amisistis Christianos multos, qui conta
gione infecti una cum illis insanire. Maior penē pars orbis

corrupti.

his pan
 en-ferm
 dād q̄
 pegā

A christiano nomini est erepta, quotidie hostium vires augentur, vobis ipsi insultant, vestras vires contemnunt, uos illis parere æquum censent, vestras opes breui se perditum ire confidunt, uestræ inertia illudentes. Quod si hæc parua uobis uidentur, quæ recte magna: quæ bello digna uidebuntur: Si simul hæc omnia uos non commouent, quod unquam honestum commouebit: Si Christi deseritis causam, quales christiani censi estis: illi nempe, quos litteræ sacræ detestantur, qui licet uerbis deum honorent, ab eo animum habent alienum. Si uestrum aliqui gloriam cupiunt, uel imperij amplitudinem, quam expectant maiorem occasionem: Quid enim est gloriosius: quid maiore dignum laude, quàm pro religione tuenda, pro salute humani generis bellum suscipere: Quod imperium esset iustus: quàm quod ab hostibus tam honeste quereretur: Nam quæ inter uos geritis bella dira, execranda, charitati aduersa ceteri debent. & qui ex illis gloriam quarunt, uehementer errant, quoniam illa ex recte factis, & in hominum genus claris meritis compensatur. Ergo filij mei: si uiri estis, si Christum putatis Deum esse, si animarum salutem habetis caram, si gloriae ueræ uos cura exagitat, **B** tandem aliquando ad hoc opus præclarum animos uestros mentesque dirigite, ac Deo propitio aduersus barbaros arma capite. Nimis enim has contumelias tolerastis, nimis iam diu uanæ illecebræ uos deceperunt. Tæpus iam est non ultra torpere, non ultra in ocio delitiscere uersari, pro ueteribus malis piaculum Deo ingens offerre, amplecti uirtutem, luxum libidinesque despicerem, ex illa. n. salus & gloria, ex alijs uero mollities animi, stupor mentis, egritudines corporis pariuntur. Super aliquando recta ratio, succedat ocio labor, inertia studium rectum, luxuria castitas, uoluptati temperantia, auaritia liberalitas, fortitudo imbecillitati, spei rerum fragilium celestium cogitatio. ut quæ dilexistis, ratione continere, saticitate abijcere uideamini. utque uos esse christianos non uerba solum, sed opera ipsa ostendant. Quod si quos uestrum labor militie, ingens periculum, difficultas uictorie terreret, ij uelim se colligant, considerentque clarissimos viros, qui nunc usque fuerunt, non ocio uel desidia, sed labore, industria, studio, fortitudine gloria sibi comparasse, neque aliter illam queri, nisi quis uirtuti studens per aspera quaque corpore animoque inuictus euaserit. Præmia uero ea se sequi, quibus maiora nulla omnino esse possunt, ac satius esse ho-

abominatur, et detestando auerti

monet

si medicus.

sacrificium, cultum.

C neste mori, q̄ cum dedecore vitam agere: præsertim cum viri
 præstantes post mortē ipsam diuinitatis participes fiant. Quo
 quid felicius humano generi potest accidere: an militiæ sudor,
 an mors, aut vulnera tam magno premio æquari debent?
 Num decet pro illius causa pavidum esse, qui pro nostra salu-
 te non contumelias, non flagella, non deniq; mortem recusa-
 uit. Ille sit vobis clarum exemplum: illius amor vos exciter: in
 eius præsidio spem habete: qui vos pugnantes non deseret:
 nec vincī ab improbis patietur. Plurimos hic adesse videos:
 quorum maiores bellica laude claruerunt, hos imitandos pro-
 ponant sibi: horum res gestas memoriam repetant: eos putent
 queri & ingemiscere. Si qui sunt, qui hanc recusent expeditio-
 nem: q̄ scilicet tam ignava progenies illis successerit: quæ ma-
 lit in ocio domi torpere, q̄ ut decet viros fortiter agere: & p̄
 indenunc loquor, ac si grauissimum bellum instaret, si maxi-
 me dubius foret euentus, cum ijs uobis res erit (sicut accipi)
 qui rem militarem penè ignorant, qui sine ordine aliquo iner-
 mes, inconditi pugnā ineunt: quibus non ratio inest, sed quæ-
 dam temeritas, ac libido: quorum corpora animosq; licentia
 nimia, & luxus effeminarūt. Cum hoc equite cum hoc pedite
 pugnaturi estis, hostium umbram non hostes habituri. Pro no-
 bis uero præclari duces, militū uirtus, & copia erunt: & quod
 magis existimo diuinus fauor: qui uobis aderit pie bellatibus:
 hostes uero interimet, nec Syria solū imbellis regio impar erit
 copijs nostris: sed quis infidelium natio armis nostrorum su-
 peraretur. Nec illud parui existimo: q̄ uobis Bizantium usq;
 tutum ac facile iter erit: q̄ ibi residens Princeps uires uobiscū
 iunget suas: cui iam pridem hostes timentis: qui sibi magnū im-
 perium ademerunt: grauesq; illi ad exitium imminet: uester
 aduentus iocundus erit. Ergo par est, uos magno animo ad
 bellum accingi: timorem (Si quem habetis) deponere, amissum
 decus armis repetere: quemq; uestrum spem uictoriæ sibi
 præponere, ac demum ad patriam felicem reditū, nec putare
 iniquum esse: ut pro Christi religione domestici lares, liberi,
 coniuges aliquo tēpore deserantur. Sua enim sententia (quæ
 sacris est litteris) illius gratia nemo est dignus: qui eiusmodi
 omnia in eum emori anteponit. Nec pro decore tm̄, sed pro
 salute hoc erit certamen. Si enim ut hactenus, ita deinceps

incompositi,

*in m̄hebræ
 casinim et mol
 hiciem cōuertēt*

*timida, ignaua,
 infirma, et bello
 minime apta.*

*1. domus, et est
 meti onimia.*

- A cunctemini, nec reprimetis hostium vires: cum ijs tãdem robu *collybetis.*
stioribus factis, pro nostris tuendis dimicare cõpellemur. Atq;
utinam falsus sim uates: remedium serum perditis rebus affe-
remus. Prudentis uero est hominis non modo presens inue-
ri: sed longe animo in futurum prospicere: ut aduersam fortu
nam uitare queat. Igitur eo uos animo aduersus hostes profi-
scisci uelim: quo fortissimi uiri pro patria, p domesticis laribus,
pro coniugibus ac liberis: pro sua salute pugnare cõsueuerūt.
Postq̃ dicendi finem fecit: approbantium murmur cõtionem *strepitus.*
totam peruasit, vicissimq; admonentium: vt pontificis uerba
velut emissa Dei oraculo in pectora sua animos eorũ dirige-
rent, Eodemq; die multi mortales militiam sacram Deo noue-
runt, crucis signum supra pectus uestibus affigentes: quo no-
tius esset uorum suum: quo ue tali exemplo alij traherentur.
Sequenti die coacto concilio, bellum pro liberanda Iudæa ma-
gno assensu decernitur. Et qui aderant Principes, aut legati
absentium operam suam, aut opes promittunt. Datur nego-
tium religiosis multis, doctrina eloquioq; præstantibus hortã-
di ubiq; Christianos omnes: vt pium negocium exequantur.
- B Cumq; ob multa necessarium videretur diligere aliquem, qui *diligere, legi-*
Põtificis nomine tot exercitibus præesset: assentientibus cõ- *niensis*
ætis, Niciensis præsul ei muneri præficitur: qui prudentia, & vi- *præsul.*
tã integritate longe alios anteibat. Is libenter suscepto nego-
cio: eos qui genere opibusq; præstabant, partim uerbis par-
tim literis monuit: vt quod superesset hiberni temporis in co-
pjis contrahendis, parandisq; ad belli vsum necessarijs rebus,
absumerent: vt absq; mora uere primo felici omine Bizantiũ
petant. Ad idem quoq; suis edictis reliquos omnes est hortã-
tus. Igitur per totam hyemem: qui militiam uouerant, res suas
familiares componere, pecuniam ad sumptus bellicos coege-
re, arma & equos parare: animum corpusq; ad ferẽdos postea
tot labores exercere ceperūt. Vbi uero p̃ficiscẽdi tẽpus pro-
pinquum fuit: conuenere in Gallia multi Principes: vt quod
optimum factu esset, consultarent. Quorum nobiliores hi fue-
runt Vgo cognomine magnus Philippi Gallia regis frater, *deliberarent.*
Robertus Normandia provincia dominus. Guilielmus ex
Britannia insula maxime clarus ac domi potens, Stephanus
Carnutensium & Blefensium Gallorum Princeps, Tholosa

coiunge
re.

comes. Raymundus guarnerius Gressis princeps. Balduinus
 Fenealti dominus. Bimontes Aurengiæ imperans. Stephanus
 Alba marchie regulus. Vgo vrbis diui Pauli dominus Flã
 driam regès. Goffredus Lotteringia princeps Eustachij filius,
 qui Bononia, quæ in Gallia est, imperiũ tenuit, vir bellica lau-
 de non solum aetate sua cæteris præstans, sed inter præcos hæ-
 roas numerandus, quorum res gestas tot clari scriptores tra-
 diderunt. De quo vberius alio loco dicendum erit. Venere cū
 eo Balduinus & Eustachius fratres viri fortissimi, quorum vir-
 tus plurimum nostris in bello profuit. Hi atq; alij, qui consilio
 aderant, de ratione belli simul locuti multa prudenter prou-
 derunt. Et cum decreuissent veris initio iter incipere (sicut le-
 gatus iam edixerat) veriti forsitan ne interiecta longius mora
 frigeret impetus ardorq; qui ab initio multos commoue-
 rat, vincente demum verecundiam metu, vel nimio studio
 rei familiaris: quibus frequenter in arduis rebus succumbit vir-
 tus. Optimum illis visum est ducere vario tempore diuisas co-
 pias, quas cum cernebant maximas fore, ne simul pergentes
 uenirent, alios ibi operirentur, vt inde cõmuni cõsilio integris
 viribus ad hostem contenderent. Miserũq; nuntios in omnis
 partes probante id legato pontificis, vt qui vbiq; coirent mi-
 lites, idem obseruaret. Scripserat quoq; Põtifex byzantio prin-
 cipi, significans ei decretum bellum, exhortansq; illum, ne cõi-
 causa Christianorũ deesset: ac venientes exercitus cõmeatu
 hospitioq; iuaret sibi egregie opem laturus ad vim hostiũ p-
 pulsandam. Qui benigne respondens, vires suas, & copiã re-
 rum omniũ est pollicitus. Hæc vulgata vbiq; responsio q̃ plu-
 res dubios confirmavit, atq; auxit cupidinem cunctis mature
 pficiscendi, præsertim præstãtib; viris, quibus timẽtib; leui-
 tatẽ Græcorũ suspecta fides imperatoris erat, ne scilicet noua
 consilia voluens animo præstare duceret, hoc tanto metu at-
 tonitos barbaros cogere tandem ad æquam pacem, q̃ tot at-
 matos cum graui periculo, & suorũ incõmodo intra suos fines
 recipere, quibus parendum potius q̃ imperandum esset, ne
 quoq; putaret, si nostri vicissent, eorum potẽtiam maxime illi
 timendam fore, quia nil æque, ac imperandi cupiditas homi-
 nes claros transuersos agit. Si autem victi cederent hostibus:

his p. me, adu
 509.

A tunc barbaros ei grauiores futuros elatos victoria, infensosq; illi, q; pro ipsis delendis adscitos ab eo Christianos credent. Igitur appetente iam vere dum cuncti se ad iter expediunt. Gualterius quidam Equitanus inter suos admodū clarus triū milium coacto exercitu equitum simul peditumq; omnium primus cum suis mouit: Pannoniamq; ingressus iubente Calemano prouincia rege: quæ vsui sibi ac socijs erant affatim suscipit, progressusq; in fines regni ad orientem flectens, Sauum fluium cum suis traiecit superiore pannoniam ab alia dirimentem. Plurimiq; autem de suo exercitu, qui tardius iter fecerant, cum citra flumen remansissent, ab accolis regionis latrocinio assuetis impedimentis, ac rebus omnibus exuti sunt. Qui secuti vestigia prioris agminis nudi penè ad alios venientes triste spectaculum præbuerunt. Vulgataq; in castris iniuria tantum iræ iniicit militibus, vt omnes propere ad vindicandum socios eundem clamarent. Temerarium id ratus Gualterius eo scilicet regredi quo Rex exitus suorum periculo facile ipsos posset opprimere, numero, viribus, locorum peritia pannonijs impares, veliter illis vndiq; claudere. Cunctos tandè demonstratis periculis ab eo proposito auertit. Indignū quoq; videri putans q; vires paratas aduersus barbaros ad punitiē christianorū conuerteret. Itaq; cōtinuato itinere ad urbē Belgrauem copias ducit, Taururū à veteribus dictā: cuius Princeps cōmeatu negato eū à finibus suis abire iussit. Quare indigna plurimi perturbati absq; ducis impio passim pagros prædatū discurrunt: quos incōpositos oppidani adorti, cæcis plerisq; in fugā vertere, ac multos abditos in agrestū casis ad quas ex fuga se cōtulerāt, igne iniecto cremauerūt. Auditus fugientū & insequentium clamor, uisusq; simul tot hominū cursu sublatus puluis ducem à castris cum suis exiuit, qui secum ducens expeditionis cohortes, non multum progressus fugientibus gallis obuius fuit: redactisq; illis ad integrā aciem feroces victoria inuadit hostes, fusosq; leui certamine vsq; ad urbem est persecutus, multis in prælio & fuga occisis. Deinde maiorem tumultum timens, tantisper moratus, dum quies datur fessis militibus, & cuncti se ad iter præparant, cum exercitu mouens celeriter longe ab urbe abiit, non prius quiescens quam ad urbem, Tum stralicem nomine fuit ventum. Ibi refectus

assumptos, siue
ad iunctos. in
impedimentis

inclinans.

impedimenta si
inmenta, que
sarcinas atq;
instrumenta bel
lica gestant.

his pa
ne con
prias
oes qua
dr nē
300. 8600.

Simul gradens et colloquens.
Cōmēatu abunde, benigneq; vbiq; receptus Bizantium vsq; A
 traduxit copias: & urbem ingressus cum comitibus paucis
 (Nam ita iusserat Imperator) illi congrediens cuius esset ex-
 ponit, & quam ob causam tam longum iter emensus esset: q̄
 ve innumera multitudo vel iam à domo mouerit, vel compa-
 rat se ad profiscendum. Venire præterea Petrum ait heremi-
 tam cognōmine cum magna manu præstantiū hominum, qui
 parum post eum cum suis mouerit. Latus Alexius (id princi-
 pi erat nomen) Gualterium vidit, audiitq; ac datis illi extra
 urbem locis, in quibus cum suis moraretur: iuber his cibaria
 vendi, aliave quæcunq; cuperent. At Petrus, qui maximo stu-
 dio ex diuersis prouincijs multos collegerat, numero milium
 quadraginta, vt velut socij vna secum in Asiam pergerent:
 Cum illis omnibus per Vngariam transiens, eadem ad ea ve-
 nit loca, in quibus Gualterij socij cladem acceperant: quæ vbi
 militibus nota fuit, cum satis constaret multos ex oppido ma-
 lauilla dicto eius facinoris auctores fuisse: omnes cōfestim ar-
 reptis armis ad oppidum oppugnandum ire pergunt (id im-
 probante vehementer Petro, rogantq; illos ne suo admissio-
B
D venturis copijs transitum claudant: Nam haud dubie creden-
 dum esse prouinciæ Regem ea iniuria irritatum reliquis viam
 negaturum) & cum ad illud peruenissent corona circumdatū *his pan-
ceris ac
millijs
genib.*
 summa vi tandem expugnant: repertosq; ibi præter infantes
 ac foeminas oēs interimunt: centum ferme suorum in ipso di-
 scrimine pugne amissis: tantum ira crudelis misericordiæ so-
 ciorum, qui verberati & spoliati fuerant, excessit modum. Id
 facinus atrox nuntiātū Calemano (q̄q; mitis & clemēs erat)
 ita ipsum commouit: vt mox iuberet exercitum contrahi, quo *colligi*
 cladē acceptam vlisceretur. Quod vbi rescitum est in castris:
 cuncti celeriter contractis nauigijs, quæ circa ripas fluminis
 erant, impedimenta transaquam mittunt, ipsi flumen pertrā-
 seunt: nec intermisso itinere ad urbem Belgrauem peruene-
 re ab oppidanis desertam, quorū princeps (Nicitra nomine)
 post auditam in eos vindictam, qui priores malo affecerant:
 conscius sibi grauitus illos à suis laesos, diffidensq; incenibus vr-
 bis in plano scita, nec satis munitæ aduersus hostes, ciuibus iul-
 sit, vt secum vna cum suis rebus: quæ ferri, agig poterant, ad *mon-
ti*
 tutum locū refugerent. Itaq; omnes vno agmine ad alia loca
 cōmigrarunt.

A cōmigrarunt. Vacuam urbem ingressi milites, vt si quid res manserat præde, abraderent. Vicinosq; vrbi scrutati vicos diē vnum absumpsere. Abeūtes deinde octauis castris ad urbem Nizam profecti sunt, fessiq; ac debiles pro inopia rerum, quæ illos euntes per loca inculta maior in dies exceperat. Ea ciuitas natura loci, & opere munitissima fuit, abundans maxime ciuium numero, qui militaribus artibus animorum, & corporis robore præstare cæteris in ea prouincia putabātur. Pons erat lapideus duo milia passuum ab vrbe distans, amni superimpositus, qui agrum vrbi propinquum secans, velut sinum in medio relinquebat, per eum pōtem traductæ copiæ, quod plani erat inter flumen & urbem compleuere. Missisq; ad oppidanos nōnullis, qui necessaria pro militibus peterent. responsum accipiunt eorum illis copiam fore, si ab iniuria & maleficio tēpererent, inq; fidei pignus quosdam ipsis traderent obsides. ea cum placeret conditio (Nam ad extremū inopiæ venerant) petitos obsides in urbem transmittunt. Continuoq; vis ingēs omnium rerum pro vsu militum in castris deferretur. quibus res facti, cibarijs emptis dierum aliquot postera die cum primum

B illuxit, à Niza discedunt. Quidam vero Germani equites, qui adiunctis pedibus numerum ferme centum explebant, cum vltimi de industria remansissent, vt scelus cōceptum exequerentur. postq̄ viderunt longius iam prægressos reliquos, pistrina septem prope ipsum pontem & vicum vnum incendunt. Id vero in vrbe mox vulgatū populū totū ad arma excitauit, egre ferentē ab ijs manasse talē iniuriā, quos fame absumptos velut à fame vendicassent. Igitur multi armati urbem egressi raptō agmine in Germanos feruntur, inuentosq; iam non procul à suis distantes omnes interimūt, nec eo contenti postremum exercitus inuadunt agmen, in quo præter armatos ad modum paucos pueri & femine cum impedimētis erāt. Neq; enim exercitus ille, in quo non erat certum imperium militari more incedebat, eaq; ratio negligentiam auxerat, & pacatum se iter habituros credebant. Igitur nacti imbellē turbam numerum magnum eorū concidunt, & ne à reliquis posset opprimi, carris iumentisq; multis præ se actis onustis præda, vnde venerant, redeunt captiuos multos vna ducentes. Hac re tam tristi ad Petrum delata, idem celeriter misit nun-

C

Ctios, qui ante progressos reuocarent, qui redeuntés simul cum reliquis ad stragem videndam suorum profecti, cum tot occisos repperissent, quisq; ipsorum vehementer flere, rem prorsus nefariam esse dicere, tantam perfidiam execrari, vlciscendum id scelus palam fremere. Supplices manus ad cœlum tendere deum vindicē inuocans, cuius militiam assumpsisset. Deinde luctu tandem sedato reuersi omnes vsq; ad pontem misere nuncios oppidanis, qui res repeterent, captosq; homines, & de cede suorum quererentur, q; scilicet exceptos hospitio absq; iniuria discedētes pro hostibus habuerint, nec atati parentes nec sexui, vicisse illos cunctos perfidia, & seuitia barbaros, iura diuina humanaq; temerasse, dedisse satis manifestum indicium se illos maxime odio psequi, qui pro christiano decore niterentur, ac pro barbaris bellum gerere, ad quos opprimendos illi pergerent. Responsum est ab vrbis principibus æquum esse homines, qui titulos claros pfererent, æquales illis mores habere, ne cum operibus pugnet oratio. Nā quid turpius aut grauius esse? quid bonis infestius? q̄ sub specie boni scelus conficere, benemeritisq; ingrato animo detrimētum facere, eiusmodi vero istos fuisse qui se Christi milites p̄dicēt, quos receptos ab eis, commeatu adiutos, tam ingratos fuisse, immemores adeo talis meriti, vt cum non possent seuire in homines, pristina, & vicos circa vrbem incenderint. Ergo incommodi sui penes eosdem culpam esse, qui initium introduxerūt (populum enim ardentem ira contineri nequisse, quin hanc iniuriam vlcisceretur) & quæ in ipsa pugna quesuerit, iure illi parca videri, nec ea redditurus. Cum hoc responso dimissi nūtij ad suos redeunt, quos iratos suo facinore suis verbis magis accendunt. Petrus vero, & alij principes moram magis q̄ bellum timentes, simulq; inopiam rerum, quam futuram tum cernebant, priusq; vrbem expugnassent, situ & armis permunitā, quam vis concordiam bello anteponebant. Itaq; eam tentandam rursus rati, quosdam deligunt claros viros, qui vt redimerent claros viros, ac prædam, cum oppidanis pacem componerēt. Id autem multi velut ignauū aspernati, quos caforū afinitas vel amicitia stimulabat, cœperāt arma, vt oppidanos inuaderent. Quod præsentis Petrus, palam edici cunctis iussu suo ac principū nomine, vt pacem turbantibus nemo pro

*Contaminasse,
et vidasse.*

Atlus auxilium ferret: ea re, qui vim parabant nil admodum
 terrii, circiter mille simul pedites equitesq; transgressi pontē,
 propē urbem iuere, non secus instructi, q̄ si cum hostibus dimi-
 candum foret. Quorum aduentu ciues perculsi, partim arma
 ti muros complent, partim expectant idoneum tempus, quo
 hostem adorianur, quem vbi ad esse intellexerunt, ac circum
 moenia increpantem obstrepere, multi ex illis duabus portis
 eruptione facta dextra leuaq; in eum ferūtur, qui licet impetu
 primo parumper cessarit, ob eos qui ab acie prima solutis ordi-
 nibus in secundam refugerant, tandem compositus reffectusq;
 animo, magna vi pralium excipit. Cūq; per integram horam
 pari Marte esset pugnatū oppidani spe sua frustrati, qui hostes
 primo impetu fusos crediderāt, labore vulneribusq; confecti
 pedem retulere, quibus nostri instātes terga dare illos coege-
 rāt. Qui vero intus remāserāt suoz periculū cōspicati, laborā-
 tibus illis auxiliū mittunt, reintegrataq; pugna, qui erāt victo-
 rem, profligantur, & parte dimidia ex illis caesa, reliqui fuga pō-
 tem perebant, temeritatis pœnam ferentes. Multi autem ex
 toto exercitu nefarium rati in tanto discrimine illis deesse Pe-

Btri ac principum sp̄reto imperio, vadunt & ipsi aduersus ho-
 stes, eorū primi qui gradu citato ad pugnam venerant cum fu-
 gientes nec vi nec precibus retinere possent, satis exterriti
 vix tentato certamine terga vertunt. Quorum fuga trepida-
 tioq; tantum pauorem iniecit reliquis, vt vltra tendere aut
 hostem reprimere auderet nemo, tātum priorum ignauia mi-
 lites alios exangues reddiderat. Itaq; fusi omnes cum refuge-
 rent ad integras copias, eas quoq; cōsilij in opes cedere retro
 impulerūt, quos per aliquod spatium profecuti hostes magna
 edita caede lātī ad urbem rediere nequaq; longius progredi
 ausi, ne pauci à multis opprimerētur. Hoc accepto incōmodo
 mestus exercitus inde abiit, decem milibus ferme suorum, &
 duobus curruum milibus cum impedimentis amissis. Cumq;
 per dies tres in ipso itinere vix anxie cibaria réperissent ob-
 famam ab eis gestarum rerum, desperatioq; ac mestitia in om-
 nium vultu emineret, venere tandem imperatoris nuntij, re-
 prehensivsq; illis, q̄ more hostili tumultus excitassent, nec mo-
 dum nec modestiam obseruantes, edicunt palam principis no-
 mine, vt necubi nisi quies necessaria instet commorentur,

C ij

*de inciduntur. de
 pelluntur.*

se licite, et meste

C Ab iniuria & maleficio temperent, ipsos vero daturos operā nequam inopiam patiantur. Nec talibus dictis absuit fides, pergentes enim cum exercitu nuncij nequid illis deesset pro uiderunt. Postq̄ Byzantium ventum est, Græcum principem adiens Petrus eum, & alios qui secum erant in admirationem conuertit naturali facundia, consilio, magnitudine animi prestare visus, cui etiam inerat comitas, quæ à grauitate non abesse. Accedebat præterea sanctitatis opinio, quod ue fama vulgarum erat, hūc belli suscepti præcipuum suasorem fuisse. Per ea principi admodum gratus, benignum eum in suos fecit. Paucorum dierum quiete sumpta, qua resci potuit labore vig confectus miles, placuit cunctis mare trajcere: quo minus oneri essent græcis, cōmodiusq̄ in litore maris alios expectarent. Ideoq̄ iussu Imperatoris cōtractis nauigijs omnes fretū transgressi Gualterio comite vna cum suis in Bithynniā transferūt. prætergressiq̄ Nicomediam prope mare haud lōge ab vrbe Nicea castra locant, munitisq̄ illis quia hostibus propinquauerant, decreuerunt non prius discedere, q̄ maiores exercitus peruenissent. Iisdem magnopere Impator suaserat non prius quicq̄ moliri in hostes, q̄ reliquis copijs iūcti essent, veritus ne incondita turba nullius parens imperio à barbaris, quorum vires erant magnæ, opprimerentur. Hoc in loco paulo altius repetendum duxi, qualis tum esset Asiæ status, quod ue hominū genus ei magna ex parte dominaretur. Imperante Græciæ Diogene quodam; cuius potestas in Asia quoq̄ magna erat. persarū Rex Bephe th nomine, cui Assyrii, Medi multq̄ alie nationes parebāt, cum exercitu maximo fines regni egressus plerasq̄ prouincias vi aut metu sibi subegit. Cūq̄ versus Græciam tenderet, cuncta belli clade inuoluens, ratus Diogenes minime vltra cunctandum esse, collecto exercitu ad hostem perrexit, virtute militum ac numero impar, cōmisso quoq̄ temere prælio superatur cum cede ingenti suorum militum, cap ptusq̄ ipse in huius Regis peruenit manus. quem contumelijs multis affectum Rex ita demum ludibrio habuit, vt ascensus in equum arrogantia barbara pedem sinistrum super eius resupina ceruice imponderet. Postea vero dimissus Diogenes Byzātium rediens à suis capitur, effossisq̄ oculis, & abrogato imperio misera illi vita relinquitur, indignantibus cunctis tot

facultas differendi cum græcis.

fractus.

facere, sine modo.

sublato, detracto.

elegantia in verbis

A milia hominum ei parere, quem tanto dedecore barbari affecissent. Persæ autem post parram victoriam secunda vñ fortuna Cælesyriam, Ciliciam, Pamphiliam, Liciam, Capadociam, Bithynniam, & magnam partem minoris Asiæ subegerunt in sensu valde Christiano nomini, q̄ Maumeti lege dediti erant. Itaq; multi necati ab his Christiani, captiui multi in Persiâ ducti. Reliqui vero qui superarunt, vel abiire in barbaros mores, vel fidem seruantes multa infanda passi sunt. At vbi Rex discedere statuit, quosdam reliquit cum parte exercitus, qui partem dominium tutarentur, cuiq; tradens cætras prouincias quibus præfesset. Eiusmodi cladis à persis profectæ q̄q̄ iudea expers fuerat, par tamen ferè immanitas christianos homines ibi præmebat. Siquidem Rex Aegyptius Halifa nomine, Maumeti perfidiæ summus Pontifex sub suo imperio eam tenens, maxime oderat eos omnes, qui se christianos fatebantur. Nec vllū erat iniuriæ genus, quod hi creberrime non subirent, improbi habiti, & à cunctis despecti. Nec ipsis aegyptijs persarum aduentus lætus fuerat eorum potentiam formidantibus. Proinde ab ipso initio haud egre tulerunt nostrorum in Asiam profectio-
B nē, vbi eos cum persis bello implicitis accepere, rati pares vires simul congressas, vel absumpturas seinuicē, vel si qua partium victrix euaserit, eam bello attenuatā minus finitimis formidabilem fore. Nec metus dumtaxat inuisos persas aegyptijs fecerat: sed religionis dissensio, quāuis enim eundem colerent erroris principem, tamen in multis diuersa opinabatur, ea tūc erat rerum cōditio per ipsam Asiam, cum nostri exercitus traiecerunt. Terriusq; ab eo Diogene regnabat princeps, qui Nichophorū, cuius ipse fuerat minister, priuatum imperio nexū tenebat. Bithynniam vero ac vicinas prouincias regebat quidam Solimanus nomine à rege aucticulo illis præfectus. vir inter suos plurimum præstans, militarium ducisq; artium nequaquam expers. Is certior factus tot armatos in vnum coire, vt terrestri itinere Syriam peterent, nec hos aliunde q̄ per suam prouinciam profecturos, existimās bellum sibi haud dubie imminere, coegerat vndiq; magnum exercitum, cuius pars maxima equites erant, quo præparatus munitusq; vim impendentem sustineret. sed redeo iam vnde fueram digressus. Ex ijs militibus qui mare transuerant, ad duos menses in iisdem locis

pro tātum.

impendere.

LIBER PRIMVS

C quieti steterant, multi tandem infensi ocio prædatum ire de-
 creuerunt, rati se tuto per agros vicinos vagari posse, & Soli-
 manū cum maioribus copijs adhuc ab esse audiebant. Igitur
 inuitis principibus multi milites castris egressi populabūdi per
 hostium agros discurrunt, ac nullo prorsus obsistere auso, præ-
 da ingenti potiuntur. quorum felix temeritas alijs animos cū
 fecisset, qui & ipsi non æquo animo quietem agebant, septem
 milia pedum cum trecentis equitibus prædatum profecti Ni-
 ceam vsq; processere, cum magna omnium, qua transibant,
 clade, direptisq; circa urbem pagis atq; incensis præda di-
 rati castra repetiuere. Tum vero reliqui velut furijs agitati,
 quo libitum erat, vagabantur. Quos inter tria milia pedi-
 tum, qui ferè omnes germani erant, grauius opus aggrediun-
 tur. vagati enim propè Niceam sub ipsis montibus, qui eam
 circumstant, oppidum obsedere non longe ab ipsa vrbe di-
 stans. Quod magno impetu expugnare adorti, quamuis eni-
 xe oppidani resisterent, demum cepere, omnibus penè, qui
 erant intus, gladio cæsis, captiq; regionis amenitate ibi ven-
 turas copias expectabant. Quod vbi Solimanus intellexit,
D iam enim non procul cum exercitu erat, vlcisci properans cla-
 dem acceptam, itineribus magnis ad eos contēdit. Cuius ad-
 uentu Germani attoniti, qui præter spem in hostes incide-
 rant, deficere animis, per vias oppidi velut amentes cursare,
 tumultuari adinuicē, modo ad defendēdū se accingere, modo
 fugam meditari. Cum vero subire muros viderunt hostem ac
 totis viribus oppidum aggredi, tum omnes trepidi muros cō-
 scendunt, animo ac viribus persis impares, ne primum impe-
 rum ferentes vel cæsi sunt in ipsis muris, vel se ex ipsis præci-
 pitantes fugæ aut latebræ locum querebant. Quos persequē-
 tes vndiq; hostes, qui iam intus irruerant, omnes ad vnum
 occiderunt, auulsa humeris capita supra pila gestantes, tantū
 ira ob detrimentum acceptum, & in christianos inexplicabile
 odium præter seuitiam insitam eos commouerat. Ea res dela-
 ta in castris tumultum ingentem ac luctum fecit. Nam tur-
 ba humilior iræ ac doloris impatiēs, ob indignum casum suo-
 rum seditiose instabat, vt absq; mora graues de hostibus sume-
 rent penas. At sapiens quisq; periculosum existimans cum ijs
confligere, quorum numerus viresq; inexplicatæ adhuc est.

hispane. rō
 perbatalla.

A sent, ac tutius ratus in aliud tempus vltionem differre, quum scilicet maiores Duces cum illis essent, quos iam aduentare fama erat, rem trahi suadebat. Sed cum nihilo segnus reliqui cederent acres nacti seditionis duces, qui reculantes pro cautis timidus, procunctatoribus segnes arguebant. Nec peul à rixares abesset, tandem pars maior meliorem vicit, veritam quipè ne talis dissensio grauius malum excitaret. Itaq; principes ipsi dant reliquis manus, expeditionem in hostes confestim praparent, præsidiq; in castris relicto cum instructo exercitu Niceam petunt. Solimanus autem huiusce rei certior factus, sic enim præmissi exploratores retulerant, putans prospere pugne occasionem dari, qua transiturum sciebat hostem, cum suis properat. Cumq; ad siluam venisset, quæ inter urbem & castra nostrorum ferme in medio itineris erat, ibi equites in insidijs locat, monens ne prius hostes inuaderent, quam eius nuncius id ipsum iubens ad eos venisset. Deinde cum alijs retrocedens in patentibus campis posuit castra, putans hos maxime aptos ad pugnam fore, q; equitatu praualebat. Interea nostri non explorato itinere in siluis latentes cum praterissent, conspecto procul hostium agmine se ad pugnam expediunt, neq; ignari vim Persarum in equitibus esse, in fronte cornibusq; suum equitatum disponunt, cuius latera sagittarum leuisq; armaturæ pedites cingebant, ad id apte locati, vt scilicet pugnantes hostes ab apertis lateribus sagittis ac telis incesserent, reliqui pedites in subsidijs positi. Barbari vero cum satis ante struxissent aciem mille passus longe à castris in medium campum processere non vltra tendentes, vt hostes à siluis montibusq; magis remotos suis copijs circumdarent. Propinquantibus nostris cum vtrinq; tubæ cornuq; cecinissent, inter se acies clamore sublato conflixere. Summa vi pugnabant milites, & duces horrabantur. Nostris facile suatum erat non modo pro gloria, sed pro salute id esse certamen, quibus mare à tergo viam in Græciam clauderet, & in hostili solo nunquam tutum refugium esset. Itaq; decreuerant animo mortem potius honeste appetere, quam cum dedecore vitam aut libertatem amittere. Igitur licet numero impares, vehementer annexi mouere loco hostium aciem, quam vbi Solimanus vidit turbatam, subsidium suis

1. pro Ximose esse

1. contenderent
et conaretur.

impete
vent et
molesta
vent.

conati

LIBER PRIMVS

C laborantibus mittens, iubet equitibus, qui in cornibus erant, vt his extensis vndiq; hostes circumdarent. Quod erat per facile, cum longe numero praestarent. Misitq; ad equites nuntios, quos in siluis condiderat, vt terga hostium inuaderent, quorum acceptis à nostris clamor impetusq; maxime fregit eorum animos, cum vix à fronte cornibusq; pugnantes iam sustinerent, & sanè in multis non æqua erat christianis pugna. Nam pauci multos habebat hostes, & horum pars maxima ex egs certabat. Nouo etiam prælij genere à nostris incognito, cum magno agmine denso in hostem ruerent, modo rari dispersiq; nunc vno in loco nunc in alio dimicarent, graues armis christianos eludentes. Accedebat præterea, q; in vasta planitie vagandi liberius potestatem habebant, nostrosq; omni ex parte circumdandi ac dissipandi protinus pedites, quorum pars maior exercitus erat, qui haud parem cum ipsis in eo loco dimicatione habebant. Ab vna item parte dux vnus erat, ac miles duci maxime fidēs, ab altera nemo imperio præcellebat. Qui vero nobilitate aut prudentia pollebant, munere ducumungebantur. Ideoq; non satis illis parebant milites, nec ipsi plerūq; in idem conueniebant. Quæ res frequenter ingentium cladum causa fuit. In tanta rerum iniquitate stetit tamē nostrorum acies, vel saltem diutius fuisset pugnatū: ni hostis à tergo inuasisset. Is demum impetus fudit eos præsertim cum ibi nullū equestre præsidium esset. Igitur nostri effusa fuga varias partes petiere, plurimi enim per montes nemoraq; palati tutum latēdi querebant locū. Multi vero ad ipsa castra refugiebant. Hos vndiq; hostes consecrati magnum eorum numerum conciderunt, castris quoq; ad extremum potiti. Cecidere de nostris quindecim milia fermè hominum, ex barbaris vero ad duo milia. Non procul à castris in littore maris castellum erat iam diu ab incolis eius desertum, in eo pedites multi ex fuga collecti se includere, tumultuarie illud munientes. Ad quos opprinentes cum barbari maturassent, neq; obsessi tuendi se spem, vel euadendi haberent, Petrus heremita, omnium que acciderat, prorsus ignarus, quia Byzantium erat profectus, interim eius cladis admonitus, & quo in periculo ij essent, quos barbari obsidebant, principem adiens cum gemitu petijt, vt opem ferret miseris illis, qua impendentibus malis eriperentur. His Imperator

Abas accepit.

*poterunt et
saluati.*

D

*atque
debat.*

*errant
et vni
ti.*

A rator precibus motus misit ad Persas quosdam homines, qui soluere obsidionem iuberent. Hi veriti ne re negata ipsum quoque haberent hostem, relicto castello abiierunt. Per hunc modum liberari christiani vna cum alijs, qui erant reliquia infelicis exercitus, Constantinopolim repetunt. Neque enim tam pauci turam habebant transactum moram. Inter haec Sacerdos quidam Codescaus nomine Petri virtutem emulatus peragrata Germania, vnde illi origo erat monendo, exhortandoque homines, ut sacrae militiae curam susciperent, ingentem numerum armatorum coegerat. Cui Pannoniae fines ingresso lubet Calemanus comestum dari, quos se ac suos alere posset, minime suspicans magna ex parte finitimos aliquid noui molituros, sed longe aliter sibi euenit. Germani enim ad praedam versi regis meriti parum memores passim vbiq; populabantur. Id praeter spem regis commissum, & demum illi cognitum facinus impulit eum exercitum cogere, ut bello iniuriam persequeretur. Has regis copias cum Germani vidissent, haud dubie rati ad suam perniciem illas pergere, nullam cernentes nisi in armis dexteraque salutem se ad praedium praeparant. At regis Praefecti non ui sed dolo agendum putantes, ne se fortunae temeritati committerent, misere nuntios qui Germanis referrent in eorum arbitrio esse, pacem an bellum cum ipsis malint. Cognito enim regi esse, tulisse grauer exercitus principes, quod milites quidam praedas egissent, plurisque fieri ab eo illorum respectum quam multitudinis temeritatem, quae ab huiusmodi malis arceri nequit, ac nihil aliud ipsum petere, quam ut suis armis amice (ut decet) rem componat. Id vero aliter fieri non posse, quam si regis arbitrio se permittant, ipsum enim, cum finitibus, recte omnia compositurum, poenam facinoris non quaerentem, sed ne sui graui damno afficiantur. Et eos interim daturus operam, ut comestum affatim habeant. Id vero consilium non modo tutum sed necessarium illis esse, quibus inuito rege, nec ad suos reditus, nec ultra pergentibus exitus pateat, manentibus vero in iisdem locis exitium certum ob rerum inopiam imminere. Igitur dum adest facultas debere sibi eos prospicere, ne malum consilium poenitentia sera tandem sequatur. Huiusmodi verbis moti duces rem ad consilium comitum deferunt, eaque multum discussa tandem regi parere statuunt, cum

D

- C quia negantibus pericula certā proponebantur, tum etiam quia verbis, & rei ab esse fraudem censebant, regis virtuti maxime fissi, qui bonus, & prudens habebatur. Igitur fide accepta dataq; cum arma deposuissent, ac passim p agros absq; metu vagarentur, dato signo regij milites eos adorti tantam de illis fecere cedem, vt ex quinq; & viginti homiuū milibus (tot enim fuerunt) vix tria milia in tutum euaserint, qui omnes in patriam suam rediere, hunc exitum habuit germanorum exercitus Codeschai studio industriaq; contractus. Post hos multitudo ingens ex Gallis Germaniq; iter incepit, nullum habens præcipuum ducem, licet multi homines clari cum illa essent. Qui omnes Franchoniam Bauariamq; transgressi ad Vngariam venientes septum iter offendunt. Nam qua ea regio spectat Germaniam, vbi non multum processeris, ex latere vno Danubius amnis, ex altero paludes immensæ viam angustam ad transeundum relinquunt. In ea vero arx magna & munitissima erat, ex qua facile qui vis exercitus, ne vltra tēderet, impediebatur. Rex igitur vbi accepit tot simul copias Pannoniam petere, sibi ac suis metuens ob priorum facinora,
- D & tandem Germanis illatam cladem, præmisit magnum militum numerum, qui arcem, viamq; custodirent. Ingens præterea manus equitum pedicumq; aquam transgressa, prærupta & arcta in se derat loca, per quæ ab illis eundū erat. Quibus conspectis, cū Galli Germaniq; constitissent, percontati misere, num eis iter negaretur, quibus respondent regis præfecti, regem pristinis malis edoctum statuisse, ne cui exercitui per eius regnum aditus pateat. Itaq; si transire conentur, se armis impedituros. Tali responso accensi omnes, eo quidam ardentius, quo sunt Gallorum ingenia, Germanorumq; ad iram prona, confestim se ad pugnam expediunt, ferro viam facturi, quando aliter nequirēt. Progressi ergo aduersus Hunnos acerrime manus cum illis conserunt, & cū pugnando, res fugiendoq; sensim patientiorem in locum traxissent eos, maiore impetu pugnam cientes aduersarios fundunt, fugantq; multis ex eis interfectis. Deinde spatio aliquorum dierū pontibus supra paludes factis, & scalis multis præparatis arcē agrediuntur, tantumq; recens victoria eos extulerat, alijs vero inicerat metum, vt qui erant in arce breui spatio illam tutam

Ates, tandem penè defensionem desererent. Aduersarij vero scandentes muros ab imoq; illos subruentes, iam planè victores viderentur, sed breui momento quid in bellis posset fortuna, satis apparuit. Nam pondere armatorum pontes quidam ruentes, & scalæ plurimæ simul confractæ ingentem hominum stragem fecerunt, ob quem subitum casum, tantus terror omnes inuasit, vt velut victi trans paludes refugerent, quorum pauore animaduerso, exeuntes de arce regij multos ex illis peremerunt, plurimi quoq; in paludibus meris periere. Hoc accepto incommodo, & spe omiſſa iter inceptum prosequendi, Germaniq; domum, Italiam Galli petiere. Qui certiores facti multos ex Gallia in Apuliam transgredi, quo inde cum classe in Græciam tenderent, eo profecti socia illis iuxerunt arma. Quorum omnium duces erant legatus Pontificis Nicensis præsul, Vgo regis Francorum frater, & duo simul præstantes viri, quorum alter Normandiæ provinciæ, alter Flandriæ dominabatur. His quoq; se addiderat comitem diui Egidij vrbis princeps, qui christianam salutem quæ ipsas opes potiorem ducens, patrimonia sua venūderat, quo expeditius, cumulatiusq; Christi obsequio inhæreret. Eo tempore **B**Boamundus Roberti Guiscardi filius Tarenti, Apuliæq; principatum habebat, aduersus finitimos bellum gerens, cuius in hoc bello, quod scribimus, cum præclarū fuerit nomen, non ab re visum est paucis tanti viri originem tradere. Huius parens Robertus nomine, Niccardi Normandiæ ducis filius fuit, fratremq; habens maiorem natu, cui & more atq; vsu maiorum, paternum imperium debebatur, statuit se obiectare periculis, vt gloriam sibi, & opes compararet. Itaq; in Apuliam pergens, quæ tum Roberto cuidam parebat cum finitimis bellum gerenti, miles ab eo est conductus. Cumq; ingenio magnūq; rare virtutis dedisset specimen, ipsi Roberto maxime carissime carus est effectus, & amplissimis donatus donis. Tandem in Galliam ad suos rediit. Quem clarum factum videntes multi, audientesq; narrantem illum Apuliæ opes, magna cupidine capti sunt eadem fortunam experiundi. Plurimi ergo viri nobiles Robertum ipsum secuti ducem qui iam maiora versabat animo, in ipsam Apuliam transiere. Cūq; regionis principi Robertus ipse aduersus hostes egregiam nauasset opes

D ij

LIBER PRIMVS

Cram, ac bella quædam feliciter confecisset, gener ab illo est adscitus, cui orbatō virili sobole filia vnica erat superstes. Et eo demum vita functo, Robertus Guiscardus principatū suscepit, neq; contentus parto imperio vicinas prouincias armis perdomitas parere sibi tādē coegit. Nactus deinde suo ingenio materiā parem, Græco Imperatori bellum intulit, cuius maxime Sicilię potiū de, quæ freto angusto à suis finibus distincta erat, eam tenebat Imperator iam dictus non multo ante ui atq; armis occupatam, quo post varios casus egregie superato, coactq; deserere insulam, ipse in ea regium nomen est adeptus. Nec minus pacis q̄ belli artibus præstans, quesitum regnum clementia, liberalitate, iustitia stabiluit, malens carus esse q̄ metui, ac tutius putans virtute, amicisq; munire imperium, q̄ terrore leuitiæ vel Satellitum copia, in quibus vanum esse præsidium multorū exitus ostenderunt. Huic Roberto tandem defuncto post multas res tum bello tū pace præclare gestas filij duo successere, quorum alter Siciliam tenuit, alter Tarentum atq; Apuliam Boamundus nomine, qui (vt iam diximus) in aduentu Gallorum cum quibusdam finitimis bellum gerebat. Is militaribus artibus, magnitudine animi, atq; ingenio patri persimilis, vbi accepit pro re tam celebri tot viros claros Apuliam petere, quo inde Dirrachium applicaret, aliquandiu quid ipse ageret, incertus fuit, nam procul à domo transferre arma nōdum pacatis vicinis hostibus, periculosum cēsebat. Illa quoq; liberat cura, q̄ credere se grecorum fidei, non satis tutum existimabat, cum parens eius illorum principē Sicilia expulisset. Negligere vero fidei causam cernentem alios ad ea pronos flagitiosum, dedecoris plenum videbatur, præsertim in eo qui parentis virtutibus, ac simul suis tam clarus esset. Ea demum præualuit ratio, suasisq; illi honesta vtilibus antepone. Postq̄ ea sententia stetit proficisci omnino aduersus barbaros, contione militū aduocata in hūc modum locutus fertur. Si apud eos habenda esset oratio, quibus militiæ labor, Martis pericula ignota essent, qui armis occisi gloriæ luxum anteferrent, vel apud viros minus forsan studiosos mei, plurimis verbis nitendum foret, vt vos vna mecum ad opus præclarum excitare. Nunc vero vos tales viros intuenti mihi pauca verba facienda sunt, Quis enim putet vobis mili-

A tiam grauem esse: qui semper in illa versati estis: Aut vos acie
 a tela horrere: qui fortissime dimicantes hostem frequenter
 superastis, vel nunc abijcere glorię studium, pro qua paranda
 nullum discrimen recusastis: Vel dignitatis oblitos meę: quę
 omnibus vobis vita ipsa cator fuit. Itaq; spe maxima teneor
 in re præclara, de qua nunc disseram, vos meis votis non de
 futuros. Cõuenere vndiq; multi mortales, quo armis redimãt
 Christi sepulchrum, quod cum dedecore christiani nominis
 barbari hostes occuparunt, Nec facile ratio iniri posset, quor
 millia hominum ad id bellum se accinxerint, quibus cõmunis
 religio, cupiditas glorię, animarum salus potior fuit, q̃ ea om
 nia, quę carissima vulgo esse solent, & quod magis mirandum
 puto, multos ex eis esse ferũt penitus rudes militarium rerum
 sub ymbra, & tectis viuere solitos. Hi arma inducere, castren
 ses labores æquo animo ferre, insuetis periculis vitam expo
 nere non dubitarunt. quibus tanto illustrior accedet gloria,
 quanto maiore spe omnium animo præclare facinus ausi sunt.
 Huiusmodi copijs præfecti sunt clarissimi duces, quorũ opes,
 nomenq; longe ac late inter christianos patent. Nec eos ma
 gnitudo periculi, vię longinquitas, propositus labor, patrię
 charitas, liberiq; ab instituto reuocarẽt, sed vt fortissimos de
 cet viros, putant hijs omnibus christianum salutem esse præ
 ferẽdam, ac satius fore cum magna gloria mortem oppeterẽ,
 q̃ in hac luce cum ignominia, dedecoreq; versari. Ex his plũ
 riq; ad hanc prouinciam iter tendunt, classe in Græciam traie
 cturi, quorum exemplo in primis motus meam ac vestram do
 leo vicem, q̃ in clarissima causa, in cõmuni omnium motu, soli
 penẽ obtorpuimus. Quod non modo viri præstantes, sed infi
 mi quoq; studio nos audaciaq; vicerunt, quod pristinę laudis
 ob hanc segnitie iacturam fecimus, nam si quis obiurgans vel
 admonens forsan ita diceret. Cum tu Boamunde tali patere
 fueris natus, quem virtus ingens ad tantas demum prouexit
 opes, sua ætate cunctis præstitit magnitudine animi & rebus
 gestis. Cumq; illi succedens ita egeris, vt eo iam dignus vide
 rere, cur bellum, quod instat, solus omnim neglexisti: cur par
 uas res christiano decori, & maximę laudi anteponis: cur de
 litescis in hac prouincia: vel tuas res tanti existimas: cũ ceteri
 suis posthabitis tã magno animo Asiam petãt. Si te non mo

LIBER PRIMVS

Cuit eorum virtus, quo vnq̄ exemplo excitabere? Si vicinos q̄ barbaros maus hostes, quid de te boni iudicabunt? Si Christi causam solus deseris, neq̄ diuina humanis praferes, qua ignominia enarreberis: collige te aliquando, ne praeter spem timidus vel tui oblitus videaris. Quid ita dicētis: quid inquam honesterespondebo? Vos quoq̄ si hanc recusetis militiam, quo iure causam vestram tuebimini: diuino ne? At littera sacra in primis iubent, ne in Deum amori, proximumq̄ quicq̄ omnino praferamus. Ideoq̄ religionis defensio, & eorum fidelium, quos barbari opprimunt, non absq̄ scelere negligi potest. At nil putatur libero homine dignius, q̄ virtutis certamen ac laudis, quo nullum honestius aut maius, q̄ quod proponitur, esse potest. Nil vero est turpius praestanti homini, q̄ committere, vt ab alio quolibet inferiore, praesertim religione, officio, magnitudine animi victus videatur, & honesto labori turpe ocium anteferre. Cum igitur tot mortales ceperint arma, quorum sunt plurimi fama, & factis vobis impares, non ne turpissime cum infamia cunctabimini? Vobis enim timoris, inertia, luxusq̄ macula simul subeunda est. Vos cuncti religionis hostes, in Deum ingratos pro tot bonis acceptis existimabunt, neq̄ hactenus vestrum quempiam cupidine laudis, sed auaritia coecum militasse, plurisq̄ facere vanas illecebras, q̄ gloriam & immortalitatem, quaerere merces laboris vestri futura est. Ea vero quid maius, quid facilius, quid magis optandum censeris debet? Proinde quaeso, vos simul & me ab hac ignominia vendicate. Nolite committere per vestram solcordiam, vt alijs coelum quaerentibus, nos ad inferos penetremus, & donec vita erit superstes, tanti dedecoris exemplum simus. Agite vt decet fortes viros. Vouete mecum praclaram militiam, & velut extremo virtutis opere meum nomen ac vestrum aeternae memoriae consecrate, vt me parensq̄ meo milites digni videamini, vtq̄ intelligam rebus ipsis vos dignitatem meam, quaerere mihi vita ipsa est carior, omnibus rebus anteferre, ac terrena despiciere, vt caelestia consequamini. Qui enim status sui, rationisq̄ memor diuinitatem quaerit, non pecudis more ad terram pronus, hic plane sapiens, hic iustus homo, hic deniq̄ caelo dignus iudicabitur. Ego vero spem habeo, Deum, pro cuius militabimus nu

A mine, ad patriam reditum, & de hoste victoriam concessurum. Vix finem dicendi fecerat, cum clamor militum approbantium dicta est sublatum, pollicentiumq; se ipsos laboris ac periculi comites fore, confestimq; omnes ducem secuti, crucis effigiem supra humeros tunicis suis insuerunt. Multi etiam Siculi & Calabri, nec non ex alijs finitimis locis Boamundo duci coniuncti sunt. Qui pace facta cum hostibus (quãquam bello erat superior) moram magis q̃ aliud metuens, & ne per suam absentiam noui motus orirentur, validam classem parare instituit, cum qua exercitum traduceret. Inter hæc Gallia regis frater habens non nullos ex his comites, de quibus iam memoriam fecimus, cum in Apuliam peruenisset, paratas ante conscendens naues Dirrachium cum exercitu apulit. deinde cum paucis urbem ingressus, à præfecto imperatoris cum illis capitur, Byzantiumq; transmissus est. Causam vero eiusce fraudis eam ferebant, q̃ scilicet Imperator aduentu tot principum anxius, timens ne Asia subacta cum ijs postea foret certandum, Græcum imperium affectantibus, decreuerat protinus eos cogere, vt quas caperent de hoste prouincias, teneri ab eo pollicerentur, atq; id ipsum iure iurando affirmarent. Et quoniam Vgo maximi regis erat frater, hunc præcipue suspectum habebat, captumq; illum ad se adduci maxime lætus audierat, eximistans reliquos desiderio tanti viri ad sibi parendum proniores fore. Copiæ tamẽ quas Vgo duxerat, amice hospitaliterq; susceptæ sunt.

LIBER SECVNDVS

C BENEDICTI ARETINI DE BELLO

à Christianis contra barbaros gesto pro Christi
Sepulchro & Iudea recuperandis
Liber Secundus.

foetelegidū huc

OFFREDVM ducem profectio-
studentem, causā quādam morabantur.
Illa vero fuit præcipua, q̄ longe maior vi-
rorum manus eum secuta fuit ducem, q̄ hi
fuisſent, qui huic prægressos vario tempo-
re secuti erant. Itaq̄ necesse fuit non par-
uam partem æstatis labi, priusq̄ copia cō-
uenirent, præsertim ob quosdā, qui in ipso

apparatu lente admodum se habuerāt, licet crebro admoniti,
ne hominū expectationi deessent, ne tali exemplo hebetio-
res alios ad bellum facerent, ne ue in id tēpus differrent iter,
quod incommodum esset futurum, vel impediret profectio-
nem. In medio demum augusti mensis cum expectati, p̄terer
admodum paucos, coissent omnes, mouens Goffredus cum
ingenti exercitu ad eos Austria venit fines, quos Hyster flu-
uius ab Vngaria diuidit. Ibi comperta illorum clade, qui per
D Pannoniam iter fecerunt, audiensq̄ alios multos transire ve-
ritos, & eo animo regem esse, vt eos transire non sit laturus,
statuit non prius vltra procedere, q̄ flectere illum niteretur,
putās rem magni certaminis ac periculi fore, si ferro iter ape-
riendum esset. Nā qua traducēdus erat miles interfuit Sauus
& Arabon lati amnes atq̄ altissimi, ad quorum transitū rege
inuito ingens labor, periculumq̄ proponebatur, censebatq̄
alienum esse à suis ceptis, q̄ cum rege christiano bellum paci
prælarum mallet. Igitur missi ab eo legati, cum tutum iter &
cōmeatum peterent, inuectus Rex in eorum perfidiam, qui
prius transuerant, respondit illorum scelus documentum sa-
lubre sibi dedisse, ne temere cuiusq̄ fidei crederet, se tamen
tanti Goffredum facere ob suas virtutes, quas magnas esse fa-
ma acceperit, vt eum videre, ac secum loqui maxime cupiat,
& spem propè certam illi esse, si simul ambo conueniāt, & quā
concordiam iniri posse. Cum hoc responso dimissis legatis,
quo maior verbis adesset fides, nuntios ipse in castra misit, qui
ferme

A fermè idè significarent. Quod vbi accepit Goffredus, anceps animo quidnā ageret ob notam regis in alios fraudem, quos in fidem receptos eius milites fede peremerant, rem ad consiliū suorū defert, qui hortati sunt eum, ne ire ad regem graueretur, neq; enim ita eum amentem esse, vt nullo proposito sceleris premio in ipsum seuiret, præsertim quia tali facinore cunctorum odia sibi excitarentur. Casos vero à suis copijs, laetrocinio, perfidiaq; cladem sibi maturasse, quāuis etiā iucertū sit vnū illud facinus iubente rege paratū fuerit. Ergo iret deo propitio, nequa detur occasio viā protinus negandi. Hoc probato consilio cū trecentis equitibus profectus honorifice ac miro applausu à rege excipitur, quē sua spe mitiorem repertū adduxit facile, vt receptis obsidibus transitum sibi ac suis daret. Per hunc modū re composita Goffredus ad suos cū se recepisset, transmissis propere pactis obsidibus in Vngariā ducit, benignèq; per eam susceptus, vbi ad oppidum malauillā peruenit, quod in finibus regni erat situm, ibi aliquot dies statua habuit, aduentum operiens obsidum, vtq; interim naues pro transitu fluminis cogerentur. Quas postq; paratas accipit esse, reductosq; in castris obsides, tria milia militum flumē trāsire, aduersamq; ripam tenere iussit, donec alie copiae traducerentur, veritus ne qui trans amnem erāt populi tumultū reliquis transeuntibus facerent. Ipse deinde transgressus flumen propè Belgrauē posuit castra, exploratisq; itineribus mouens, vbiq; quieta omnia, & cōmeatum repperit. Cūq; propè Byzantium peruenisset, Vgonem accepit captū teneri, vt petitam daret fidē, & in verba imperatoris iuraret. Quod simul cū alijs egre passus, dubitansq; ne hoc exemplo christiani à ceptis auerterentur, nuntios misit imperatori, qui captos dimitti quāprimum peterent. Quod id negante, aliquid sibi conandum ratus, vt metu cogeret ipsum principem, partē exercitus prædatum ire per agros iussit. Ea militum manus late vagata terrorem simul & prædam faciens multos agrestes in vrbe cōpulit, quorū fuga, trepidatioq; cū toram vrbe tumultu impleisset, veluti si veri adessent hostes, timens princeps ne sibi nuper adepto imperiū, nec dum experto suorum animos maius periculum imineret, liberos captos abire iussit, quos vrbe egressos effusa obuiam multitudo cum magna leticia in castra

E

LIBER SECVNDVS

anteponendum.

C deduxit, finisq; populâdi est factus. Post hæc Imperator iram
 dissimulans per suos nuntios Goffredum rogat, ne secum lo-
 qui, & urbem ingredi abnueret, magna enim quædã instare,
 de quibus inuicem colloqui opere prætium sit futurum. Ille
 autem insidias veritus negauit se in urbem iturum, q; aliud
 præuertendum sibi esset, expectareq; aliorum aduentû, sine
 quibus nullum maioris rei negocium incipiendum censeret,
 proinde videri sibi rem in aliud tempus differendam esse.
 Tali responso iratus Princeps palam edictis vetuit suis, ne
 quis in castra commeatum deferreret, ne ue cum aliquo milite
 cuiusq; rei commertû feceret. Igitur nostri ad prædam versi
 passim per agros populabundi discurrunt, & igne ac ferro ma-
 gnas inferunt Græcis clades. At Imperator quidnam face-
 ret ab ipso initio non satis certus, q; hinc vlciscendi stimulus,
 inde metus ob impares vires illum angebant, postremo nouo
 consilio mentem adiecit. Ergo reuocatis edictis permisit co-
 piam rerum omnium, dummodo milites ab iniurijs impera-
 rent. Legatos misit exercitus ducibus, qui verbis eos mune-
 ribusq; placarent, quibus facile pax fuit suasa, q; fame com-
 pulsus tumultum fecerant, cernebantq; suos conatus irritos fo-
D re, si vna cum barbaris græcos quoq; haberent hostes, nec du-
 bium esse, quin ingens periculum præsertim inopiæ propone-
 retur. Sic ex sententiâ rebus transactis post aliquot dies cû iram
 sedatam relaxatosq; animos Imperator crederet, quosdã mi-
 sit, qui ducibus dicerent instare iam hibernum tempus, nec in-
 frequentia edificijs loca, in quibus tum essent, cõmoda his per
 hiemem fore, qui præ angustia temporis, nec tabernacula nec
 alias res ad arcendã vim frigoris præparassent, proinde illum
 hortari, vt in ea migrent suburbia, quæ finitima thracio bors-
 phoro Asiam spectant, ibi enim capaces esse multorû domos,
 eosq; mari ac terra commeatum habituros. Id eo agebat con-
 silio, quo velut clausas teneret copias, ne populari agros possi-
 sent. Nam inter urbem, & eû locum, quem tum Blaquernam
 dictum ferunt, paruus aestate fluens amnis ita crescebat hiber-
 nõ imbre, vt vado transiri nequãq; posset, vnicus pons ob id
 constructus volentibus transgredi aditum dabat. Itaq; suase-
 rat sibi postq; exercitus eo venisset, nostros mari ac flumine
 septos, ne famæ perirent, ei demû parituros. Duces cõmodo

A regionis pellecti, verbis abesse dolum rati, ibi hiemare cōstituerūt, neq; enim flumine se includi posse satis animaduertērant. In ea ergo traductis copijs cōplures dies quieti fuerunt. Sed aucto demū per imbres amne, ita vt vado in transmeabilis esset, Imperator, qui clam armatos multos in vrbe acciuerat, non vltra cunctandum ratus quin cogitata exequeretur. Rursus Goffredum per suos rogat, vt secū loquēdi potestātē faceret, atq; ab hoc urbē ingrederetur. Ad ea Goffredus nil respondit se habere, quod cū illo dicendum existimaret, absq; assensu eorū principum, qui propē diem venturi sint, interim vero si quid agendū Imperator putet, se legatos paratū mittere, vel audire suos, per quos illius mens patere possit. At Imperator negari sibi petita inrelligēs, armatos multos luce prima fluminis pontem capere iubet, sagittarios quoq; naues conscendere, appulsoq; littori à regione castrorū sagittis vndiq; nostros impetere. Venit etiam nouis editis, ne quid sui pro alendo exercitu in castra deferrent. Goffredus autē suspicatus ita facturum illum, qd se includi viderat posse, de mediā nocte sex milia equitum cū Balduino fratre ad pontem misit,

B omnesq; arma & equos parate, ac plures cohortes vigiles eē cū armis imperat, ne quis inopinātes aggredereetur. Vix dum satis dies fulxerat, quū prēmisti ad pontē equites Græcos vident egressos urbē raptō agmine pontem petentes, & ab ora maritima sagittarijs partim ex nauibus partim per litus diffusi vndiq; infos aggreffi sunt, sublatusq; maximus clamor postq; ad duces est perlatus, ipsi militem arma capere ac expediri ad pugnam iubent, deinde instruunt triplicem aciem, sagittarios multos, leuisq; armaturæ mixtōs peditibus equites subsidijs suis ad litus mittunt dato præcepto, vt cum longius græcos reppulissent celeriter se ad eos recipiant. Ipsi vero instructis copijs ad pontem pergunt domibus multis prius incensis, ne quid ex illis hostes machinarentur. Cuni vero ad illum est peruentum cernunt fugatos à suis Græcos. Verum non longē inde progressi copias magnas ab vrbe missas in ipsa viā offenderunt, cum quibus commisso prælio diu & acriter est pugnatum, multiq; ab vtraq; acie ceciderunt. Tandem maiore impetu nostris nitentibus hostes fuga effusa urbem reperiuerunt suorum multis in pugna amissis,

- C** & qui à tergo certabant milites longius demum submotis hostibus ad suos duces tegressi sunt. Per hunc modum à spe iam certa princeps deiectus, non minus iam tuendi imperij quàm augendi sollicitus rem ad consilium suorum defert, quorū suavis statuit filium in castra mittere futurum ibi obsidis loco quo ad Goffredus in vrbe veniens ad suos demum reuertetur. Id nuntiatum ducibus ipsi minime aspernandum rati ne bellum malle quàm pacem ipsam videri possent, vt iret Goffredus assenserunt. Igitur postquam obses ad eos venit, mox Goffredus urbem ingressus amice, honorificeque supra modum excipitur nulla re quæ ad ornandum ipsum spectaret prætermissa. Hunc Imperator ad parem confesum cum admisisset, multa de suis virtutibus prædicans eum deinceps velut filium defensorem imperij habendum pronuntiat, & simul magnis donat muneribus. Nec erga illum donec in vrbe versatus est aliquod genus munificentie regie omissum fuit. Deinde roganti principi, vt iure iurando fidem daret, quæ citra Iudeam bello quæreret, se pro ipso retenturum, spem dedit se ac reliquos duces breui eidem assensuros. Abeuntem deinde aulici omnes, & magna pars civium usque in castra profecti obsidem datum reduxere. Nec multo post principes Galli suadente Goffredo in verba imperatoris iurarunt. Neque enim dominandi libidine ceperant arma, sed quo sacrum sepulchrum Iudeamque liberarent, simul quoque censebat periculum ingens imminere, si in Asia bellum gerentibus Græcus à tergo instaret hostis, nec tutum esse dimittendo præsidia percipras vrbes, prout necesse futurum erat, copias minuere, cum per tot hostiles provincias transiruri essent ac demum Syriam subacturi, quæ absque magno certamine vinci non posse arbitrabantur, post eam demum firmatam pacem gallogum castra copia rerum sunt repleta. Neque in illis fuit quisquam, cuius virtus aut fortuna emineret, imperatoris munerum expers. Deinde propinquante iam vere, vbi coelum clementius esse cepit, duces tempus idoneum esse rati arma in Asiam transserrandi, ordiendique belli adversus barbaros, Imperatore iuuate plurimas naues omnis generis contrahunt. Cumque illis mare transgressi copias in Bythinia exponunt, nec procul à mari propè urbem Calcedonem constitere, vallo ac fossa munitis castris dispositisque stationibus militum ne incauti opprimerentur,

- A** Is propterea placuit locus, q̄ aquatio ibi commoda erat, nec vllum à tergo habebant hostem. Eademq̄ die Byzantium petere ac demum redire non tantū semel sed etiam pluries milites poterant. Dum hæc ab illis geruntur, Boamundus paratis omnibus ex Apulia soluens Adriatico vectus mari Dirrachio demū appulit classē, ibi exposito in terrā exercitū Macedoniā intrat. eam vero peragrans provinciā literas accipit, imperatoris humanitatis & officij plenas, quibus amicitiam illi, tutūq̄ iter pollicebatur, sed longe ipsi diuersa mens erat. Cū enim sciret hunc Roberti filiū esse, qui è Sicilia græcos expulerat, ægreferebat aduentū eius, cū ob memoriā paternæ iniuriæ, tum etiā q̄ magni exercitus clarum ducē formidabat, putans eundem hostili animo in græcos esse. Itaq̄ occulte iusserat ijs præfectis, qui Macedoniā obtinebant, vt obseruantes illius iter, eum facultate oblata magno aliquo detrimēto afficerent, quo ue res esset occultior paulatim ex varijs locis conductos milites ad eos miserat. Hi ergo ad exequendū iussum intenti propè fluuium quendam Bagdarum (tunc ab incolis dictum) suos milites in insidijs locāt. Videntesq̄ die sequenti
- B** Boamundi nepotem Tancredum nomine cū parte exercitus amnem transgressum, in alios, qui citra flumen remanserant, impetū fecerunt, & à fronte à tergo à lateribus circumfusi, ita perculsis institere, vt vix colligendi sui expediendiq̄ arma facultatem haberent. At Boamundus vt in re subita satis impavidus nec animo neq̄ consilio deficere, sed suos ad pugnam hortari, aciem, prout erat facultas, instruere, subsidia laborantibus mittere, vnde maius erat periculum, ibi adesse, nullum deniq̄ ducis officium prætermittere. Si tamen longior pugna fuisset, verisimile erat victoria hostem potiturū fuisse, præstabat enim copia militū, & recens cū fessis dimicabat. Tancredus autē clamore pugnantū, patriūq̄ permotus nuntijs quo in discrimine res iam esset memorantibus, signa cōvertere ac flumē transire milites iubet, instructoq̄ acie pro angustia temporis ferocem hostem inuasit. Græci vero, qui eo consilio pugnam cōmiserant, vt ante scilicet Boamundū opprimerent, q̄ à Tancredo succurri possent, postq̄ viderunt reueri eos, qui amnem transuerant, vix primum impetum eorum ferentes præliū dissoluerunt, & in proxima loca vel in siluas refugere,

LIBER SECVNDVS

C multi tñ ex eis cæsi, multi etiã capti sunt, ex qbus est cognitũ iubente Impatore tẽ hãc totã gestã fuisse. Id Boamũdus distulans ne illum palam faceret hostẽ, ex tẽplo quosdã Byzantium misit, qui de tanta iniuria quærentur, dicerentq; Boamundum credere ignaro principe gracos milites id facinus ausos, ac simul orarent ita posthac per eum statui, vt sibi amico iter infestum non fieret. Quibus ille, licet benigne respondisset, multis verbis in suos inuectus, tamen dux ipse suspexam habens græcam fidem, ita instructum ducebat agmen, ac si cum hostibus dimicandum foret. Cui Byzantium propinquantı occurrens Goffredus quid Imperator velit, demonstrat, quæ ue causæ ad illi parendum alios mouerint. Præterea docet eo negotio tẽpus redimi, quo nihil ipsis carius esset aggredi magna cupientibus, & certa spe à domo profectis Iudea potiundi, proinde hortatur vt obtemperet graco principi, præsertim ne improbare aliorum iudicium, vel eum odisse videatur. His orationibus Boamundus victus facturũ quæ velit, se affirmat, sequentiq; die urbẽ ingressus imperatori, quã aliq; dederant, fidẽ promittit, benigne comiterq; ab eo exceptus, & multis egregijs donatus donis. Idem quoq; non multo post Tolosẽ & Flandriã reguli fecerũt, quorũ alius classe, alter per Istriam Dalmatiamq; in Græciam venerat. Cum his fuit Nicensis præsul in eo bello summi Pontificis legatus. post hos Normandiã princeps & multi simul præstantes viri cum magno exercitu Byzantium concesserunt, defueruntq; pauci ex cunctis illis, qui sacram vouerant expeditio-nem. In ipso initio aprilis mensis cũ omnes in Bithynia conuenissent, consilio imito placuit ducibus post vicinas domitas vrbes Niceam prouinciæ caput obsidere, putabant enim ea deuicta & pulso Solimano ingenistum exercitus duce, facilius eos per aia loca transituros, q; reliqui barbari metu perterriti vel ad eos deficient vel comiteu adiutos transire patientur. Igitur plarisq; oppidis maritime orã ui aut metu subactis mediterranea petentes loca Niceam tandem obsessum vadunt, ducenta peditum, equitum milia centum ducentes. Ciuitas ea in plano sita è regione occidentis lacu abluitur, ex alijs partibus montes, nemoraq; urbem circumstanti, in medio campus longè ac late satis patens, Latior tamen aut an-

A gustior, prout magis vel minus mōtes ac siluæ ab vrbe distāt, fossa ingens vetusti operis per intermissas à lacu partes circum muros erat pducta, exq; aqua lacus repleta munitiorem ciuitatem reddebat, altis quoq; ac latis muris circūseptam. Solimanus etiā quod penę accidit, suspicatus fore, vt scilicet nostri ab oppugnatione tam claræ vrbis bellum inciperent, satis ante milites multos in ea miserat, necnon balistas tormentaq; omnis generis, & magnum simul telorum numerum, ingens præterea frumenti vis aliarumq; rerum, cū quibus ferri posset obsidio, in urbem aduecta. Ipse vero nōdum ausus castra in æquo ponere copia militum illis impar, territusq; opinione virtutis, qua eos præditos fama acceperat, in ipsis montibus loco idoneo constiterat, sollicitus circumspēctansq; si quam occasionem rei bene gerendæ habere posset, & in ipso itinere modo à tergo modo à latere nostros inuadens, aut insidens angustos saltus, multis incommodis eos affecerat. Duces autem postq̄ ad urbem peruenerunt, totam penē, præterq̄ ab occasu solis armatis cingunt, carros quoq; permagnam habebant copiam pro vallo versus montes disponunt, ad portam, quæ meridiem spectat vacuus locus est relictus, quem **T**olosæ principi certis de causis adhuc absentis occupandum reliquerant. Cuius dum expectant aduentum, ne ociositererent tempus, vineas turresq; ad oppidum agere instituant, pro his perficiendis materiam ex locis propinquis comportari iubent, cogunt ex castris fabros multos, qui ei operi studium præbeant, & simul etiam construant machinas, ex quibus vis ingens lapidum in ipsa moenia iaci posset, nam neq; aries vetus machina illis temporibus in vsu erat, neq; bombardæ tormenti genus, paulo supra ætatem hanc adinuentum. Dum hic sic agunt parantq;, Solimanus ubi accepit urbem ab his obsessam esse, solito longius cum suis abiit, vt nostri crederent desperata vrbis salute illum discedere, ne scilicet sub oculis suis caperetur, & metu sublatο minus caute se habentes occasionem sibi ad aliquod facinus egregium darent, nec multo post à suis doctus, qui falsa veris miscebant, portam vrbis versus meridiem hostes adhuc non obsedisse, ac sibi ab ea parte facilem aditum ad eos dari, atq; illos post suum discessum solute admodum se

LIBER SECVNDVS

C habere pabuli gratia, dispersos vagari, nec ducū dicto audientes esse, statuit experiri fortunam pugnae, ne si ea praeterisset occasio, sero postea perditis rebus remedium quareret. quoue obsessis id esset notum, per se os nuntios quid parer, indicat eos hortatur, vt die postero prima luce partim ex muris, partim eruptione hostem laceessant, se vero cum suis in tempore affuturum. Deinde milites hortandos ratus, non medio criter hostem timentes contione aduocata ira differuit.

Si quis vestrum existimat me adhuc pugnam detrectasse, quae vestrae virtuti sim diffusus, vel ipsos hostes plurimi fecerim velut egregios bello viros, longe fallitur opinione, cum enim vos atque illos cōsidero satis mihi suauis est, eos vobis nec vsu armorum, nec robore animi, aut corporis, nec rebus gestis equari posse. Nam penē omnes qui mecum estis, à pueritia in castris habiti bellicas artes didicistis. Urbis comitibus Rex persarum cis Eufraten arma transferens magnas copias superauit, ac demum victo graecorum principe prouinciam hanc, pluresque alias imperio persico adiecit. Vos non libido ad voluptatem, non labor ad quietem vnquam deflexit, nec aliam prorsus quam audaciae, fortitudinis, victoriae laudē concupistis. An ergo illos cōparem vobis? quorum partem tyrones esse, alios vero luxu ac

D longa pace desides factos cōpertum habeo, qui lingua moribus, & genere dissoni, animos quoque discordes gerunt, & confusi ad inuicem nullam obseruant disciplinā, neque habent certum ducē cui parere assueuerint. Quisque sibi dux est atque hortator, quisque laboris quietisque modum sibi praescribit. Eiusmodi milites vobis in acie pares erant: eos ne armatos timebitis? quibus arma magis oneri quam praesidio erunt, quos metus ac labor prius conficiet, quam virtus vestra, qui sine ordine vlllo pugnantes, quas habent vires, inanes reddent, quorum partem nuper egregie superastis. Proinde non ego timens praelium distuli, aut ab hoste procul discessi, sed ut nactus occasionem cum periculo minimo illum vobis trucidandum obijcerem. Itaque dum de industria metum simulo, ipsi hostes nihil iam à nobis timentes, quos fugisse arbitrantur, curamque urbis abieciisse, in omnem licentiam prolapsi sunt. Scorta, epulae, vinumque illos delectant, absque imperio, absque signis per agros vagantur, non stationes pro castris, non vigiliis ex more agunt, Sepulchrum,

Iudea

A Iudea memoria exciderunt, nihil minusq̄ aduentum cogitant
 vestrum. sic præmissi exploratores renuntiant, partemq; ho-
 stium adhuc abesse, qui propediem vêturi sint. hos imparatos
 atq; incôditos prima luce aggredi statui, spe haud dubia vin-
 cendi fretus, nisi vos insueta ignauia ipsam fortunâ deseritis.
 Ideoq; vos oro atq; obsecro milites, vt quâ se penumero Regi
 vestro & mihi ipsi nauastis operâ, crastino die dimicantes præ-
 stetis, & si potest fieri, si cogit necessitas maiorem. Atq; illud
 in primis cogitate non de imperio vel gloria salum nunc fore
 certamen, quæ duæ res præstantes viros maxime cômouent,
 sed dearis atq; focus, de vita & sanguine, de religione, pro cõ-
 iugibus & liberis vestris, eorumq; omnîû, qui Asiam incolunt.
 Nam qui Niceam circûstant hostes, idcirco à domo sunt pro-
 fecti, vt Asiæ sacra, cerimonias, ritus, penitus deleant, argêtû,
 aurum, prætiosaq; omnia nobis adimant, vt trucident omnes
 christianæ religioni aduersos, vel pro mancipijs eos teneant,
 vt christiani vobis expulsis in hijs prouincijs demû habitent,
 nec ubiq; in orbe supersit Persarû nomen. Hęc palam iactant,
 has ferunt sui aduentus causas, eadem ex captis grecisq; acce-
 pitis, id exploratum iâ dudum habui. Proinde si patriam, reli-
 gionem, vitam, laudem, coniuges, prolem habetis caras, ne-
 cesse est vos viros fortes esse, nec vllam spem nisi in armis
 dextraq; habere. Ac si fortuna ceptis obstaret, honestam mor-
 tem fugæ turpissimæ anteferre, putetis adesse regem vestrum
 supplici ore vos rogantem, vt parva decora regnum persarû
 vestra virtute tueamini, Obsessos vero flebili vultu supplices
 manus ad vos tendete, vestram opem implorantes, ne cladē
 teterrimam patiantur, ne urbem ignis, corpora ferrum aut fa-
 mes consumat, ne sua omnia ferri, agiq; ab hostibus videant,
 Ne, qui superstites cædibus erunt, miseram subeât seruitutē.
 Quisq; vestrum existimet crastina die in sua dextera fortunâ
 Asiæ positam esse. Nam si (vt spero) victores eritis, nō modo
 ab hostium istorum manu, sed christianorum omnîû liberabi-
 mur. Alij nanq; his deletis vires profus horrebût vestras, nec
 vos post hac bello tentare audebunt, & vos fortitudinis, pie-
 tatis maximâ laudem consequemini. Vestræ virtuti persarum
 Rex suum imperium suas opes acceptas feret. A vobis Asiæ
 populi defensam salutem putabunt suam. Vestrum hoc præ-

F

Clarum opus nulla vnq̄ delebit obliuio. Proinde sic vos oportet agere, vt vos ipsos atq̄ hostes virtute insigni superetis, ne poeniteat regem vestrum salutem suā suorūq̄ omnium vobis tuendam cōmisisse. Ab hac oratione dimissos milites corpora curare, ac se ad iter parare iubet. Inter hæc duo illi, quos à Solimano ad urbē Niceam missos diximus, vbi mandata exposuerunt, portā egressi, vt situs castrorū ordinēq̄ specularētur, & quibus ex locis commodius hostes inuadi possent, temere procul ab vrbe vagantes à nostri excipiuntur. qui ad duces perducti primo illis constanter mentiri se oppidanos esse, dicere illa die urbem egressos, vt hostes aliquos vel equos caperent. Sed tormentis admotis fateri vera metu coacti, quid parat Solimano, quid oppidani, detegunt, & se ab illo fuisse missos, vt ciues ad proelium horrerentur. Ea re duces percussa Tolosæ principem litteris admonent, vt prius ad eos venire properet, q̄ hostes aduentarent. palam totis edicunt castris, vt milites equos & arma expediant, stationes vigiliasq̄ solito frequentiores instituunt. Iubent cum cura obseruari, ne quis è castris exire possit, veriti, ne per aliquem hæc ad hostes deferrentur. Optimum quoq̄ visum fuit, quēlibet ducum quo erat loco, suos tenere, aciemq̄ ibi dem instruere, quo haud dubie crederent barbari suum aduentum ignotum esse, atq̄ ob hoc incauti opprimerentur. Tolosæ princeps acceptis litteris accelerandum cernens, quia parum iam diei supererat, aberratq̄ decem milibus passuum, ab ipsis castris ex templo mouens, primis fermè tenebris noctis in castra peruenit, è regione inuidens vrbs illi iam pridem destinata. Ibi quiete horarum aliquot suis data, parum ante lucis exortum eos arma resumere, ac se ad pugnam parare imperat. Cum vero dies effulsit, instruit equitum ac peditum aciem. Idem faciunt reliqui duces parte exercitus oppidanis obiecta. si quid ab vrbe molirentur, carros impedimenta q̄ omni vno in loco iusserunt contrahi, vt aditus liber in hostes foret, non tamen signa efferi, vel prius equos ascendi placuit, q̄ barbari aduentarent, quo in compositos aggredi crederent, & nostri magis recentes haberent equos. At Solimanus ea mente ad hostem pergens, vt opprimeret incautos, vel si paratos forsitan offenderet, fortunam pugnae experiretur, ita instruxerat suas

A acies, ac si non dolo sed pari Marte pugnandum foret. Abundans enim equitū copia, quoque numerum (ferunt) fuisse milium centū quinquaginta, putabat se hosti nō imparem fore, licet is peditum numero præstaret, eos in plano penè inutiles ratus futuros, præsertim quia multos ex eis tyrones esse audierat. Igitur postq̄ in planum venit, paratos ad pugnam Tolosanos inuadit, oppidanique omnibus portis armati erupunt. Ex muris quique nimbū telorum in nostros iaciunt. Tollitur vndique tantus clamor, vt nemora repercussaque valles resonarēt. Pugnatur vtrinque acriter sagittis & iaculis eminus, hostis & ense cōminus. Persæ feroces instare suo more, nunc raros dispersosque, modo confertos in hostem ferri, à fronte à latere nostros petere, ruentes incaute circumdare. Tantum denique anxii sunt, vt nostri eorum impetum non ferentes pedem referre cogentur, quos perturbatos illi videntes nec subsidiū alios ferre, sed suis locis se tenere, audacius institerunt, & pars eorum perculosos fundere, pars per campum diffusa reliquos aggredi properabat. Qua re animaduersa princeps Goffredus inuadit hostes, fugientes iam Tolosanos gradum sistere ac secum in pugnam redire cogit, procedensque in primam aciem hostium impetū repressit, nec ducis modo sed militis arteungebatur, maxima opera fortitudinis edens, & vbi suos premi viderat impigreferebat opem. Itaque restituit proelium aliquot locis, territosque sua virtute confirmauit. Dum hæc ab eo geruntur, duces reliqui vagos per campum nacti hostes, cū his celeriter conferunt manus, quibus fuis fugatisque in latere maioris agminis cursant. Ibi atrox editur pugna, quoniam hostes resistebant fortiter, & qui aufugerant, ad integram aciem redeunt. Tandem vero fessi hostes labore itineris ac proelii, fessos etiam habentes equos, quorum multos pedites hostis aut telis confoderant, vim christianorum non tulerunt. Ergo cedentes referunt pedem ordinem tamen obseruantes, clamante duce à tergo esse colles tutisque receptum, si modeste se reciperent. Sed cum eo ipso acrius quum inclinaram sensere aciem victores vndique se inueherent. vincente demū verecundiam metu, in fugam sese omnes effuderunt. Minor cedes fugientium fuit, quæ silvæ proxime montesque, in quos hostes refugerant, nostris impedimento ad persequendū fuere,

F ij

C præsertim quia locorum ignari erant. Cæsa tamen sunt sex milia hominum, parfermè numerus fuit captus, Niceni quoq; nō absq; magna suorum cede intra mœnia sunt cōpulsī. Hoc prælio facto duces rati oppidanos ea clade percussos egrius urbē defensuros, si prius eam oppugnēt, q̄ illi ex tanto pauore se se colligant, postero die aggredi mœnia decreuerūt, ergo postq̄ illuxit, instructi omnes subeunt muros, & breui momento ex parata materia fossas complent, scalæq; multis erigi partibus ceptæ, per quas in summū euadere promptissimus quisq; studebat. Obsessi vero putantes ex se supplicium non victoriam peti, minus acerbum fore censebant, si pugnantes occumberent, q̄ si diruta urbē ante ora captarum coniugum liberorūq; inter verbera, & vincula omnia facta atq; indigna passi experirent. Igitur cum supplicia, mors scæda, ruina urbis essent ob oculos, non militaris modo aras aut virilis, sed scœminæ pueriq; supra corporis, atq; animi vires aderant, propugnantibus tela ac saxa ministrantes, & ipsi qui erant in muris certamine laboris ac periculi conspectu mutuo accendebatur. Igitur q̄q; ui summa pugnarent nostri, & fessis integri sæpe succederēt,

D multiq; hostes vulnerarentur, multi etiā caderent, nec per aliquot horas vlla eis daretur quies, tamē tantus fuit eorum ardor, adeo præsens ad pugnam animus, vt nostros tandem castra reperere coegerint, centum ex illis interfectis, quoq; pars maior dum scandit muros, vel scalas admouet, saxis est obruta. Quos inter nōnulli fuerunt factis & genere illustres, multi quoq; ex prælio saucij discessere. Nec est silendū in ea pugna Goffredi facinus, qui cum sagittis plures barbaros cōfecisset, animaduertens quendam ex muris procero corpore latine loqui, suosq; increpare stultos imbelles vocitantem, sagitta eum transfixum præcipitem ex muro dedit. Postq̄ in castra fuit reditum, conuenere ipsi duces, vt in tanto rerū discrimine quid esset agendū, consultarent, hisq; omnibus tandē placuit operibus etiam oppugnari urbem, atq; in lacu classem statui, ne per eam præsidia oppidanis transmitti possent. Itaq; permissu Imperatoris naues multas varij generis contrahi faciunt, singulasq; mari deductas, nōnullis plaustris simul iunctis imponi, quæ iumenta hominesq; per septem milia passuum vsq; ad lacum traxere, ac parū postea in conspectu ipsius urbis classis

A viris atq; armis instructa in lacu constitit. Qua re noua hostes attoniti, q; spem salutis penè amiserāt magno dolore sunt affecti, velut si captam vidissent urbem. cernebant enim fugę aut externę opis viam pullā relictam esse, nec posse obsisti, quin demum famę superarentur, nisi forsan Solimanus cū maiore exercitu ad soluendam obsidionem rediret. Ea spes licet exigua, & motus hostiū, quos implicabiles fore credebant, causa fuit, ne vrbs dedendę consiliū caperent. Nostri paratis omnibus rursus ciuitatē inuadunt. Tres turres ligneas armatis pleenas applicant, muris disponunt vndiq; plures machinas, ex quibus lapides in muros mittebant. Clamor pugnantiū adhortantiumq; accendebat certamen. Eodem tempore vrbs à terra & lacu oppugnabatur. Quidā subuineis testudinibusq; quidā sub turribus muros ab imo subruiebāt, multi scalas mœnibus admouentes ascendere nitentur, plurimi iaculis ac sagittis pugnabant, ex turribus ligneis dimicantes maxime hostem vrgebant. Nam præminētes muri fastigio desuper telis præmebant eos, cōgressiq; eminus multos ex muris deturbauerunt. In tali angustia non defecere animis barbari, sed hortari se inuicem, resistere forritur, pulchrum sub armis mori dicere, vt patriā tuerentur. Matres familiae dum tela vel saxa illis porrigunt, passis crinibus flentes orabant, vt sua virtute cōiuges liberos erudelitati hostium eriperēt. Hi paratas antea machinas aduersus turres disponunt, ex quibus vna, quā Germani erexerāt, ictu lapidū disiecta, cū magno fragore prolapsa est, atq; omnes qui desuper aut sub ea fuerunt, perire. Sub idem tempus à tribus portis erumpunt hostes & magno impetu in nostros delati plurimos interficiunt. Ex muris vero faces ardamq; materiā in turres iaciunt, picem ac reliquas res, quibus ignis excitari potest, fundebāt. Itaq; breui spatio reliquæ duæ conflagrauerūt, pluresq; homines eodē igne consumpti sunt. Ob quem casum cū creuissent barbaris animi, nostri autē miseri essent, ideoq; pugnarent segnius, illi vero instarent ferocius, duces receptui cani iusserunt. Cessatumq; per aliquot dies est ab armis, donec turres reficerentur, quod percōmōdum oppidanis fuit, qā interim partes muri decussas vel perforatas instaurarunt. Breui autem refectis turribus ad omnes ictus ferendos validis, rursus vrbs oppugnari est cepta. Circa

LIBER SECVNDVS

Curres machinasq; fortissimi milites locati sunt, qui, si fieret eruptio, imperum hostiū exciperent, atq; opera tutarētur. Multa quoq; ad vim ignis arcendā sunt prouisa. Itaq; licet nil intentatū hostes reliquerint, quo sternerent opera vel incederent, tamē illa egregie sunt defensa. Cumq; murorum pars ab imo diruta & icta machinis, tandem euersa nudasset urbem, nostri per apertum noua strage iter transcendunt. Eo profecti hostes, vnde periculum erat maius, conferti ordinibus plurimis firmata acie nostris resistunt, egregiam quari gloriam rati, si armis potius & virtute q̄ mœnibus urbem tuerentur, ergo atrox editur pugna nostris nitentibus urbē ingredi, barbaris acriter resistentibus, & cum continue accenderetur certamen, nostriq; præualere inciperent, nox tandem prælium diremit. Erat in vrbe Solimani vxor secum duos filios habēs, quæ strage muri exterrita, monitaq; vt sibi consuleret, nec sinderet vrbi mox futuræ in hostium potestate, primis tenebris nauem cōscendens, cum per lacum tentasset fugam, à nostris vna cū liberis capitur. Niceni vero eadem nocte consilio habito nullam cernentes viam salutis præterq̄ in clementia hostium, statuunt experiri, num dederese tolerabili aliqua conditione possent. Itaq; prima luce legatos misere, qui leges pacis à christianis acciperent. Hi deducti ad principes præter spem suam impetrarunt, ne seruiretur in ipsos ciues, ne ue bona eorum diriperētur. De reliquis omnibus potestas libera ipsis victoribus est pmissa, quos reor ad id agendū in primis motos, vt alij hoc exemplo eorum fidem magis q̄ arma experirētur. Igitur ciuitate per hunc modū recepta, quā per dies triginta obsederāt, cōmuni assensu eā duces Imperatori, & quæ prius ceperāt oppida simul tradunt. Deinde bifariā diuiso exercitu, quo illis iter esset cōmodius, & plura oppida in transitu caperent. Goffredus dextra, Boamundus leua profecti sunt. Quo Boamundus ibat, vallis erat nō satis culta, quā Gorgoniā vocabant incolæ, haud longe à mari distans. Ab his Goffredus tribus milibus passuū iam fermè aberat. Quod Solimanus vbi accepit, putans fortunā adesse rei benegerēde, Boamundū statuit aggredi. Cū suis ergo properās copijs equitū numero satis auctis ad opprimendū procedit hostē. Sed præmissi ad exploranda itinera eū venire cū nuntiaissent, nri propere arma

A cepērūt, imbellem turbā (quæ magna erat) in quādā palude
 propè conijciūt, & eū locū circundant carris. Deinde dux in-
 struit aciē in frōte ac cornibus locās equites, post eos vero pe-
 ditum robur, armatos leuiter partim ante signa, partim circa
 mōtes dextra leuāq; cōstituit, sagittarijs additis, qui facultatē
 vagandi ludificādiq; hostibus demerēt, cornui leuo Tancre-
 dus p̄ficitur, dextro Normādiæ Regulus, & Stephanus Car-
 nuenfū princeps, ipse mediā aciē tuendā suscepit, edito loco
 suos cōtinens, vt melius tutiusq; vim hostiū reprimerēt, nun-
 tijsq; Goffredum admonet, quo in discrimine sit res ipsa, & vt
 celeriter ferat opē. Paulo post supueniūt barbari, & magno im-
 petu n̄os inuadūt, tot sagittis ab initio iactis, vt velut nubem
 in aere facerēt, ideo multi hoīes plurimi equi vulnerabantur.
 Cū vero cominus pugnari est ceptū, n̄i virtute illis p̄stantes
 melius etiā septi armis multos ex eis obrūcabant. Qui vbi se
 supari senserant suo more cædebant retro, integri vero exci-
 piebant pugnā, & idē illi, qui aufugerant, rursus ad proelium
 redibant, multi tamen cædebantur, quoniā armati leuiter sa-
 gittarijsq; vndiq; ipsos vehementer vrgebant. Sed tanta fuit
 B hostiū turba, vt christiani nō modo eos non possent frangere,
 sed vix atq; anxie vltra ferrent. Saluti fuit natura loci, ductorū
 virtus, & spes propinque venturę opis. Quas obres tādū ex-
 tractum est certamen, quoad Goffredus cū suis venit. Is extē-
 plo adortus hostem, terrorē illi, nōstris lētitiā cū fecisset, belli
 fortuna mutatā est. Nam qui egre barbaros tulerant velut tū
 primum inirent pugnam refecti animo eos p̄mebant, & qui
 nuperrimē venerant recentes animis corporibusq; ira feroces
 insurrexere, vt hostium acies p̄culsa metu tota penē fluctua-
 ret, quam perturbatam nōstri cernentes acrius annexi eam in-
 fugam auerterunt. Multi in acie fuerunt cæsi, multi dum fu-
 giunt tenente omnia equitatu passim interiēre. Maior eorum
 fuit clades, quia proelio fessi, & metu exangues cū circumfundi
 viderent nostros, quo se cōferrent, vel quid agerent, nō satis
 sciebāt, disperfsiq; in varias partes facile opprimebantur. nec
 montes tutam satis p̄bebant fugam, quos christiani sequen-
 tes barbaros ascendebant, nec ubi eos timendos rati, qui dissi-
 pati fractiq; animis vndiq; fugere cernebantur, & cum ex ca-
 ptis esset cognitum, castra eorū non procul abesse, ad ea op-

C pugnanda duces contendunt, nec magni certaminis res fuit. Nam qui ex pugna in illa refugerat, hostem ad esse intelligentes eodem metu deserunt castra, quo aciem deseruerant. Itaque breui sunt expugnata, licet his relictis praesidio parumper illa tutati fuerint, quae plena omnis fortunae militem dirauerunt. Cecidere de persis milia hominum quadraginta, multi etiam capti fuerunt. Ex nostris autem duo milia ferme desiderati sunt. Solimanus qui cum paucis inter tumultum fugerat, tantum moratus quantum factum pro his cogen dis, qui euaserant manus hostium, spe amissa tuenda Bithyniae protinus abiit. Ingresso Pamphiliam milia quindecim equitum occurrerunt ad opem ei ferendam pergentes, quibus hortantibus ne deficeret animo, sed cum haberet magnas copias, & ipsi secum futuri essent, aduersus hostes reuerteretur. Nam esse varios belli euentus, & saepe accidere, ut quem ab initio fortuna praesserit, postremo magis ac magis efferat. Respondit nescire illos uirtutem hostium, quos ipse frequenter sit expertus, eos enim inuictos esse, cum numero, audacia, fortitudine praesent, quod ut pluris longe existimet, claros habeant belli duces, nec posse sperari uictum exercitum ac ualde minus iis parem futurum, quos re integra longe maior non tulit. Idemque quod reliquum sibi fortuna fecerit, se minime commissurum, ut temere dimicando perditum eat. Ergo qui auxilio illi uenerant, abiere. Nostri rursus partitis copiis complures uel aut metu cepissent urbes praestare duxerunt inceptum iter mature prosequi, quae ultra pro alieno imperio in Bithynia niti, praesertim quia uictis fugatisque hostibus tot praecipuis captis urbibus paruam graecis restabat opus, quo totam prouinciam occuparent. Igitur quae ceperat, oppidis imperatori datis celeriter in Pisidiam transeunt, ibi receptis quibusdam oppidis, quae christiani colebant homines, ultra procedunt, nec multum progressi regionem siccitate squalidam intrant, cui quisquis inerat humor aestiuo tempore pene assumebatur, uapore solis cuncta torrente. Vnicus amnis per eam fluens uim aquae magnam suppeditabat, sed ab initio longe distans, auxilium secum christianis fuit. Cum enim biduo processissent, & parum aquae reperiretur, calor uero esset immensus, nec minus desperatio quam desiderium sitim accederet, prius animi deinde corpora deficere ceperunt, pigebat consistere ac progredi gemebant

A gemebant multi, ceu adesset extrema dies iam timentes. Ca-
 teruq; languentiū passim per castra cernebantur, triste specta-
 culum præbentes, & priusq; ad flumen venissent, quingentifere
 mille perierūt. Fœminæ multæ secutæ viros intempestiuos par-
 tus enixe, vel eo casu efflarunt animā, vel vitæ discrimen su-
 biere. Postq; ad flumen est peruentū, inde accidit multis per-
 nities, vnde salus quærebatur. Aestu enim, & siti arentes dum
 immodestius bibunt aquam, eorum spiritus oppletis venis est
 reclusus, atq; ita plusq; trecenti opperiere, plurimi quoq; lon-
 go & graui morbo correpti sunt, triduo ibi statiuis habitis pro
 recreando parūper milite tot malis anxio atq; affecto duces
 omnes mouerunt castra, egressiq; regionem infestam ab eo
 latere iter tendunt, in quo pisdia Antiochia erat nobis lis,
 tum & magna ciuitas, ea, quæ in Syria est lōge inferior eius-
 dem nominis, alia fuit iuxta Meādrum amnem posita. Per ea
 loca temperie cœli & cultu amena omnium rerum cōmodi-
 tatem habebant, barbaris cōmeatū premij spe ac metu præ-
 bentibus, quos duces ipsi ab omni iniuria tutos fecerāt. In Li-
B caonia vbi est ventū, alia rex condicio fuit. Fugientibus enim
 ad montes barbaris vel vrbes opere ac situ munitas suaq; oīa
 secum ferētibus, inopia rex nostros excipiebat, qui Balduinū
 Gostredi fratrem Tancredūq; Boamūdi nepotem cū magna
 manu ad explorandum iter præmittunt, reliqui omnes propè
 sequūtur ne deficeret cōmeatus, ne ue præter propositū bel-
 lare ibi cogerentur. Cito igitur ea decursa postq; ad fines per-
 uenerunt, docti ab incolis proxima loca, quæ tum petebant,
 aquis carere, multis vtribus aqua impletis iumenta onerant,
 & paulopost intrarunt Ciliciā. Tancredus vero agmen præ-
 cedens relicto post se Balduino ad urbē Tarsun primus per-
 uenit. In ea erat præsidium hostium, ciues christi religionē co-
 lebāt, magna ex parte Græci Armeni, qui ægre barbaros do-
 minari ferebant, multa indigna tolerantes. Ille igitur fidens si
 admoueat vrbi exercitum oppidanos non quieturos spe pro-
 posita libertatis, instructa acie successit mœnibus. Verbis ta-
 men priusq; armis agendū ratus, hostes per interpretem ad-
 monet, si urbem traderēt, licere ijs cū suis discedere. Si vero
 eam tueri malint, se postremo in eos victos iure belli vsurum,
 quibus ad resistendum vires desint, extrema ope destitutis,

G

C Nec si euaderent eius impetum, maiores copias euasuros tot urbium, tot nationum victrices, nec apud illos locum venæ vllum futurum. Proinde si sapiant, si abire sospites velint, pacem oblatam differendam non esse. Barbari paucis horis ad consultandum sumptis, demū data fide acceptaq; portas aperuere timentes populum, quem eis aduersum & arma sumpturum intellexerant, seramq; opem absentis regis fore putantes. Tancredus ita vrbe potitus, quæ opulenta & magna erat, militaria signa in summo arcis erigi iuber, quod Balduinus factum indignans, qui parum postea superuenerat, nec æquum censens Tancredi signa in arce conspici, cum eo maior esset & clarior, vexillum suum deiectis illis eodem loco imponi iussit, studio emulandi excedēs modum, socialis iuris institutiq; sui non satis memor, cui certamen modestiæ nō arrogantia cōueniebat. Quanto enim quisq; est maior, tanto magis anniti debet, ne iustitia humanitate aut officio superetur.

Sed sepe existunt in magnis animis clarisq; ingenijs, honoris, imperij cupiditates, quæ illos frequenter transuersos agunt, dum magis vmbra gloriæ q̄ veram gloriam sequuntur. Graui quidem censura digni, qui prædito magno ingenio rectam abijciunt rationem, positiq; in summo gradu sunt plerumq; deteriores. Nacti enim rerum arbitria, quodcumq; liber, licere existimant malo exemplo multis officientes. Vt enim virtus clarorum principum summę prodest humano generi magis q̄ alia exemplo potens, sic eorum excessus maxime alios ad malum trahunt, eo quidem facilius, quo humanum genus ad id q̄ ad virtutem est pronum. Tancredus vero iram dissimulās copia militum Balduino impar, tacitus eam contumeliam tulit, ac die postero inde abiens urbem Adannem cum suis petit, qua occupata cum audisset aliam ciuitatem non procul abesse Malinistram ab incolis regionis dictam, relicto ibi præsidio modico ad oppugnandam eam profectus est. Tentatisq; colloquio barbaris, cum nil pacati responderetur, corona urbem aggressus haud magno certamine illa cepit, multis per iram interfectis. Interea trecenti milites castris egressi vt Tancredum assequerentur, postquam ad Tarsun peruenerunt, petebant recipi intra urbem, soles iam in occasum vergente, quibus hospitium Balduino negate, quia Tancredum

A ducem delegerant inuisum sibi atq; infensum, coacti sunt hu-
 mi iacere, ac per prata equos dimittere, ne inopia pabuli cō-
 ficerentur. Hos conspicati quidam barbari, qui postremi ab
 vrbe discesserunt, alios prapulere non profectos, vt
 nocte illos improvisos inuaderent. Euntēs igitur cito agmine
 fecere in nostros impetū, & stratos passim inermesq; vtpote
 nil timentes ad vnum omnes interfecerunt. ea res vulgata in
 castris ingens odium Balduino contraxit. Prius quoq; inuiso
 militibus, q̄ superbus insolensq; in Tancredum fuisset. Acces-
 sit insuper hilce malis nouum aliud. Nam Balduino Malini-
 stram profecto, petentiq; intra moenia recipi. Tancredus adi-
 tum cum negasset memor iniuriæ sibi illata, ardensq; vlciscen-
 dilibidine, illum cum suis est aggressus. primi qui erant Bal-
 duini exercitus absq; ordine incedentes, cum eo trepide ma-
 nus conseruerunt, victiq; breui momento capeſſunt fugam,
 quæ manasset latius, ni Balduinus cum turmis equitum oc-
 curriſſet. Is repressit Tancredi impetum, tulitq; quoad reli-
 qui milites iam parati prælium exceperunt, diu atrox fuit cer-
 tamē, quoniam ira & virtus emula pugnam ciebant. Vtrinq;
 B dux egregius, milites pares nitentur, nec aliud magis obe-
 rat Balduino q̄ fatiraij dextra leuaq; a Tancredo dispositi,
 a quibus multi homines atq; equi vulnerantur. Sed proces-
 dente certamine connixi tandem Balduini milites, qui longe
 numero præstabant, Tancredum in vrbe compulerunt, plu-
 res tamē ex eis q̄ aduersarijs interempti sunt, magna ex parte
 ab initio cęſi. Postero die cū deſtiraſſet vtrinq; ira, quā offen-
 ſio mutua iam expleuerat, ſubijt animos cogitatio quidnam
 egiffent, quale exemplū dediffent reliquis, q̄ ea diſcordia ſuis
 cęptis iam partæ gloriæ aduerſaretur. Quid enim ſēdus dici
 poſſe, q̄ ea mente à domo pfectos, vt infideles hērent hoſtes,
 arma in ſe ipſos cōuertere? Inuidiā charitati, humanitati ſuper-
 biam, paci diſcordiam anteferre? Socialemq; fidē, ſalutē, reli-
 gionē abiicere? decipere multos, qui ducti aduerſus hoſtes pu-
 gnare inuicē cogerētur. Igitur duces ambo ſuadentibus mul-
 tis pacē ſimul cōſtituerūt, nullo ſigno redintegra amoris p̄ter-
 miſſo, q̄q; ſimultatis reliquias remāſiſſe i eis, poſteriora tēpora
 oſtēderint. Poſthęc Balduinus i caſtra redijt pro Goſfredo an-
 xius fratre, quē egrotare audierat vti morſu grauiter ſauciū,

G ij

- C Ea belua magnitudinis mire ipsi duci obuiam facta venandi studio nemo lustranti, quo infidebat occiso equo, crus eius dextrum morfu transfixit, deinde erecta in pedes posteros eū prioribus est cōplexa, qui ferens fortiter bestiaē impetum, nec eius vi ad terrā lapsus, ceruicis vilos leua apprehendit, ne illa os propius admoueret, dextraq; educto gladio, qua molli cute feriri poterat, pectus ei⁹ mucrone hausit, atq; ita perēpta est. Tancredus autem vltra progressus plērasq; alias vi aut metu recepit vrbes, nōnullas quoq; maior exercitus occupauit. Nā Syriaē propinquantēs ibiq; bellum gesturi oportunum censebant finitimas regiones capere, si magno certamine opus nō esset. Dum per Ciliciā iter faciunt Armeni eis occurrunt nuntij magnopere suadentes, vt Armeniā peterent, accolae enim eius prouinciā christianos fermē omnes esse, ferentes aegre perlas dominos votisq; omnibus optantes, vt victor exercitus ad eos pergeret, spem quippē illos habere hunc vindicem libertatis Armenioꝝ futurum, ac putare misertum deum illum cladis talem opem obtulisse. Proinde aiebant se à plurimis missos, qui duces ad opus tam pium excitarent, praesertim quia perlas praefecti prouinciā pauci & inconditi nullo negotio pelli poterant, nec decere tot christianos ab his negligi, qui pro christiana salute tantū iter emensi erant. Horū verbis pmoti duces verisimilia referētū, neq; ignari christum Armenos deum colere, prout ex multis iam acceperant, miserunt quosdam cum parte exercitus, qui maiorem Armeniam occuparent, quorum aduentu erecti populi, qui ceu serui habebantur, defecere ad eos penē omnes. pauci fuerunt, quos in officio erga hostes non fides continuit sed metus, earum incolae vrbiū, ad quas barbari se reducerāt, natura loci opereq; munitas reliquere, quas oppugnare adorti milites breui eas varijs modis occuparūt, eas res magnā gloriā peperit nostris, Barbaris vero vicinis metū, vires hostium tantū auctas formidantibus, quasi fatales pro ipsis delendis aduenissent. Sciebant enī immouisse nostros ab vltimis penē orbis oris, locorū genitiumq; victores mare transisse, deinde victis pulsissq; hostibus Bithynniam occupasse, inuitis persis penetrasse Pamphiliā, Ciliciam quoq; post Armeniam subegisse, semperq; fuisse inuictos, Ergo putabant quodam numine illos actos tanras res

A tam breui a deo gessisse, nec fati vim quieturam priusq̄ Syriã armis doment. Dum hæc in Armenia geruntur, maior exercitus Cappadociam intrans, quæ à meridie Syriæ iungitur, Cæsaream tradentibus oppidanis recepit veterem urbem & opulentam, quæ Mazaca dicebatur, priusq̄ illi Tyberius Cæsar mutaret nomen, deinde captis plerisq̄ alijs, Syriam ipsam ingressi sunt. Reliquerant vero in Cilicia Tancredum, qui eã cum parte exercitus totam subijceret. Erat in castris Pancraces quidã Armenius genere Balduini familiaris, qui sæpe affirmans regionem esse à latere aquilonis fertilem atq̄ amenam, & eam colere christianos persis parentes, paucos ibi morari hostes qui vniuersis populis præsumunt, pepulit eum à fratre petere, vt pro illa occupãda sibi equites ac pedites daret, a quo sex milibus equitum decem peditum acceptis ad ea loca duce armenio est profectus, neq̄ ijs ceptis domina rerum fortuna defuit. Vix enim regionem attigerant, quum aliquot populi defecere ad eum, repletosq̄ in oppidis hostes occiderunt. **Q**ua re Balduinus elatus putans fortuna se offerente vtendum esse, mox ad reliqua oppida copias dixit, quæ fugientibus barbaris populos pariter & hostem timentibus absq̄ certamine recepit, longe ac late imperium tendens, quod parte ab vna Eufrates amnis terminabat. Trans fluuium ipsum ciuitas erat armis viribus & opibus præpotens Reges tum ab incolis dicta. Eam tenebat Christianus quidam græcus genere christianis quoq̄ imperans ciuibus, metu vero circumstantium hostium quolibet anno tributum pendens illis protinus parebat. **Q**uam rem idcirco tulerant ciues, q̄ longe impares erant barbaris, & opem externam desperabant. Sed postq̄ acceperant Syriam nostros iam ingressos ac vulgo ferri nõ prius vltra profecturos, q̄ eam armis omnem subegerint, erecti animo nil aliud expectabant, q̄ dari occasionem rebellandi. Sed princeps eorum alia quadam mente præditus res nouari minime cupiebat barbaro magis quam christiano similis, versatusq̄ cum persis diutius eorum fidem ex parte præferbat. Igitur ciues illi infensi parum abesse Balduinum scientes arma corripunt. Oecisoq̄ principe sanis consilijs aduersante misere nuntios christiano duci vrbis dominium offeretes, qui satis doctus eam urbem claram esse, ac facile fore, vt illa res

LIBER SECVNDVS

Cepta proxime vrbes occupentur, cum toto exercitu am-
nem traiecit, celeriterq; ad Ragem veniens ab effusis ob-
uiam ciuibus miro applausu est receptus, quorum suasu post
dies paucos ad oppugnandam Serorgem vicinam vrbem
contendit, præerat illi persa quidem non fortunæ vel tem-
poris homo, sed qui pro fide patri extremo statuerat, qui
existimans id quod accidit, moturum scilicet bellum ho-
stem, vrbem (vt potuit) munierat, nec illi cessurus vide-
batur. Postquam ad vrbem fuit ventum, dux equo mœnia
circuuectus, vt situm eius contempleretur, corona illam
aggredi statuit. Reuersus ergo ad suos propere fieri quid
velit cum ostendisset, tuba dat signum inuadendi, concur-
suq; vndiq; facto milites acriter subeunt muros, & qua erat
facilis aditus multi per scalas ascendebat sublatis supra ca-
pita scutis, vt ictus desuper euitarent. Sagittarij circumfusi
atq; iacentes tela his tutiorem ascensum dabant, ita hostem
turbantes, vt vix se muris ostendere auderet. In tali discri-
mine aderat vrbis princeps hortator salutis, patriæ libero-
rum, coniugumq; ac suæ patriæ singulos admonens, & ad
Delamores repentinos aut trepidos nuntios (vt quisq; maxi-
me laborabat locus, ipse occurrebat vel mittebat aliquos,
Vrbis primores muros discurrere, fortes hortari, segnes ac-
cendere ad pugnam iusserat, quibus artibus vnus maxime
ne vrbs caperetur causa fuit. Ciues enim ardentius nixi for-
tissime resistunt multos de scalis deturbantes. Dumq; alij
super alios ruunt, ingens tumultus excitabatur, & lapides
aut tela in muris subiectos instar creberrime grandinis ca-
debant. Quorum periculo animaduerso, cum iam irritus
esset labor, & hosti successu cresceret audacia, dux rece-
ptui signum dedit. Verum ne hostes respirarent oppugna-
tio per aliquot dies continuatur ita, vt nullum tempus dis-
micatione vacuum esset. Nec aliud æque obsessos ac vi-
gilis conficiebant, labore assiduo eos vrente, cum pauci nu-
mero illum remittere nequirent, nostris vero inuicem suc-
cedentibus ob militum copiam quies dabatur. Balduinus
cum sciret confectos labore ac vulneribus ciues, bifariam
copias diuisit iubens vnâ aciem vrbem aggredi, deinde

A fessam castra repetere, atq; illi succedere aliam, & primam postea pugnam resumere, nec prius eos alternando resistere, quam dies iam inclinaret, & cum atrox esset certamen, & oppidani anxie resisterent, dux occidente iam sole suos reduxit, & hostes rati christianos fessos finem proelio fecisse, praesertim quia diebus pristinis ferè hora eadem deductos eos ab oppugnatione meminerant, magna ex parte moenia reliquerunt mirum in modum fatigati. At Balduinus quod ferè putarat, euenisse intelligens, cum toto exercitu urbem inuasit. Aduersus quem vndiq; ad opem ferendam occurrunt ciues ita tamen metu exangues, ita fessi ac debiles, vt facile appareret eos vim hostium non laturos. Procedente certamine cum vehementer nostri instarent, & vrbi praesidens minus caute in ipsis moenibus versaretur, transfixus telo moribundus cecidit, ad cuius casum omnes territi amissa spe tuendæ vrbis portas Balduino aperunt, pacti prius ne oppidum diriperetur, & eos posse abire incolumes, qui remanere in eo nollent. Non longe aberat alia ciuitas Sarines ab indigenis dicta, cui quidam Balduch nomine dominabatur. Is alienis doctus malis praestare dixit pro pecunia urbem tradere, quam vltima expertum optetere. Igitur missis Balduino legatis tandem pepigit, vt milibus quindecim Byzantium receptis illi ciuitatem relinqueret. Qua pecunia persoluta ex Gaza quondam Graeci principis, vrbs nostris tradita est. Inter hæc maior exercitus Antiochiam petens urbem occupat Marsem vocatam deudentibus oppidanis, nam praesidio ibi relictum metu nostrorum aufugerant. Huic praeficitur Petrus quidam Gallus genere vulgo Alpinus cognominatus. Progressi vltius ad Cosaor ciuitatem venire, quæ infra triduum expugnata in praedam militibus concessa est, vt fructum aliquem tot laborum sentirent. Deinde vallem ingressi Rusiam tunc ab indigenis dictam, vbi ad exitum peruenere, qui angustum admodum erat, reperiunt eum ab hoste infessum, quo transitum impediret. Et erant milia hominum duodecim, qui in locis angustis & praeruptis constiterant, qui deiecti post longam pugnam cū magna caede profligantur. Post quam victoriam plarag oppida illius regionis armis nostrorum capta sunt.

C Iter post hæc per montes ceptū, loca aspera atq; inculta, per quæ via præceps & arcta erat vestita spinis vepribusq; aut virgultis atq; arboribus, quibus deserta vestiuntur, ea penè insuperabilis fuit, præsertim equiti, cui sæpe ramiq; arborum supra modū nocebant, plurimi etiam cū equis ruentes in cauos anfractus deciderunt, & iumentorū ferentium sarcinas par erat ferè per saltum strages. Deinde in valles est descensum æque incultas ac siluestres, per quas affecti multis incōmodis tandem ad culta uenerunt loca, monitiq; ab incolis regionis prope Orontem amnē fluere, quē traicere oporteret. Nec vallo *forte leper sum vab* illum sed ponte solum transiri posse, qui unus ab hoste custodiretur, esse præterea citra flumen Antosiam urbem, quā christiani cū barbaris habitarent, & eā facile occupari posse, quia plures christiani q̄ hostes essent. Misere mox Normandū principem cum manu peditum atq; equitum, qui ex ponte hostes deiceret, & Flandriæ regulum cū suo exercitu, qui Antosiam expugnaret, quo urbi appropinquate diffisi per se tueri eam ab hoste posse, in arcem refugiebant. Sed christiani qui erant intrus armis arreptis eos interfecerunt, patefactisq; portis no-

D stri in urbem sunt recepti. Maior labor Normandum excepit, qui ad flumen perueniens, postq̄ uidit pro ponte stare armatos multos, ac trans flumen in capite pontis duas turres præaltas esse, in quibus multi milites erant, putans magnum certamen sibi instare nec minus ingenio q̄ uiribus opus esse, tale consiliū capit. quendam ex suis cū mille equitibus secus amnē de prima uigilia ire iubet, ac tātum progredi usq; ad iter diei unius, ut uadum ad transeundum reperiat, & postq̄ traiecerit fumo significare, atq; à tergo hostem inuadere. Ipse autē prima luce quosdam præmisit, qui per las lacefferēt, & sensim cedendo circa pontem protraherent. Vbi vero signum accepit suos iam trāsgressos amnem haud procul abesse, totis uiribus per las aggreditur, qui fortiter propugnantes nostros à transitu arcebant, & hi erant maxime noxij, qui ex turribus dimiscabant, tormentis ac telis desuper ferientes, & forsā fuisset labor irritus, ni auditus à tergo clamor turbasset hostes, qui uidentes transisse amnem christianos, ueriti ne vndiq; circumuenti cederentur, fuga effusa pontem reliquerunt. Plurimi tamen fugientium ab insequentibus nostris capti fuere aut cæsi.

Ita

A Ita ponte turribusq; occupatis maiores copiae superueniunt, & pontem transgressa propè illum metarunt castra, nec alius quis ducum aut militum aberat Balduino excepto, qui vnà cum suis in Raga vrbe ac proximis agris morabatur. Tancredus enim subacta Cilicia, & alij ex Armenia redierant. Ibi cõsilio aduocato, cui ductores omnes intererant, agitatũ est. num obsidenda Antiochia esset, ducto mox ad eam exercitu, an hyeme instante (nouember enim mensis erat) differri obsidionem placeret, maxime parti videbatur, qualem militi dandam esse, mittendo eum percaptas vrbes vt ex labore cõtintio reficerent, præsertim cum vrbs tam valida longa obsidione domanda esset, in qua per hyemem graua multa subirentur, præsertim fames præ inopia comestuum, qui mari ac terra clauderentur. Ergo si tunc ciuitatem obsideant cum multis incommodis & hoste simul luctandum esse. Assurgens autem Goffredus in hunc modum locutus fertur. Si quisq; vestrum animo repetet, qua mente à domo profecti sumus, & quid periculi differendo in bello adeatur, minime forsan præsentem quietem saluti & laudi ante ponet. Sic enim quies est optanda, sic à periculis est cauendũ, vt prius decoris & summi discriminis ratio habeatur, ab ijs præsertim, qui rebus magnis clarum initium dederũt. Præstat enim res arduas non incipere, q̃ ceptas temeritate aut metu deserere. Vobis domi quietem agentibus Christi religio, nostrorum clades, Laudis amor pia & iusta induerunt arma. Vos relinquere patriam, summos labores, pericula maxima vltro subire statuistis, non ignari q̃ grauis q̃ anceps hæc expeditio futura esset. Nã quis putaret mediocriter sapiens tã longum iter facile confici, tot vinci hostes, tot oppida expugnari absq; summis difficultatibus posse? Decet ergo tanta exorsos maiore studio semp niti, labori vel metui nõ succumbere, fortunæ secunde nõ deesse, habere tẽporis rationẽ, cuius occasio si prateruolet, nequicq; postea coneris. Itaq; si ostendero tantũ bellum grauius fore, quãto magis differatur, & multa interim posse accidere, quæ cladis magnæ, vel summi periculi causa essent. Sic oportebit vos decernere, vt vestro decori salutiq; omnium consulatur. Cunctis vt scio satis cõstat prouinciã hæc per se regi prorsus parere, cuius arma & opes ita pollent, vt per Asiam totam ti-

H

C meantur, qui si adhuc quietē egit filius forsan illis copijs, quas præfecti eius habebāt, vel alijs rebus occupatus vbi acceperit victos exercitus, tot prouincias captas esse, ac Syriam totam bello vti, ne diu vobis resisti posse, cōmouebitur credo & pro pijs iam admotas vires armis delere properabit. Nam quid aliud credi potest, nisi hūc forsan imbellem stultum, sui obliu tum arbitremur? Cuius res gestę adeo magnā referuntur, quē vniuersus metuit oriens, cui tot gentes feroces parent, qui libidinis augendi regni dedit sepe documenta maxima. Si ergo placeat operiri æstatem, hyeme autem conualescere, facultas dabitur huic regi arma, viros, equos parandi, ferendiq; suis optatam opem, quos licet nunc haud dubie vincere, claramq; urbem per summum ocium expugnare. Patet igitur quid periculi rem differendo subeamus, neq; id parum existimo, q̄ Reges alij, qui hunc fortasse prius odērant, vestras opes tantum crescere non æquo animo patientur, & perfas potiusq̄ vos Dominos in his prouincijs esse volent, q̄ eorum religioni aduersi estis, perfas vero eandem seruant. Ideoq; vos magis q̄ illos formidabunt, nec de imperio vobiscum, sed de vita & sanguine dimicandum credent. Hi si arma cum illis iungent, quo indiscrimine tandem erimus? an pauci tam multos feremus hostes, num comætu illis inuitis abundabimus? an si (quod deus auertat malum) illi in bello magis poterūt, spes euadendi erit vlla, vel opem à domo arcessemus? Igitur dum quiescunt, dum hyems eos domi continet, dum rogari multi expectant, adest nunc facultas Antiochia potiundi, qua non vti, sed cum desidia tempus terere, hominis est à vestra virtute alieni, qui de bono communi, de vera laude non cogitaret. Id ne quoq; vos commouet, q̄ videlicet vrbis præsidens tanto melius eam munit, quanto magis obsidio differetur, suorumq; animi magis indies confirmabuntur, atq; inde augetur labor, vnde à vobis quaritur quies. Quale igitur est consilium in id tempus rem differre, in quo perniciēs propè certa, labor immensus proponatur, & vano metu corpus idoneum nihil agendo labi sinere. Quod si liceret ocio frui, ac tuto æstatem expectare, tamen vestra virtute dignum esset, non lente vel molliter bellum gerere, sed eo studio atq; animo, vt nec vicini labore aut periculo videamini, Plurimum

A quoq; interest ad disciplinam militiae insuescere milites nostros, non solum parta victoria frui, sed si etiam res sit lentior, pati tedium, & quanuis sera spei exitum expectare, nec sicut aestiuas aues instante hyeme tecta ac recessum circumspicere. Nam si venandi studium ac voluptas hominum per niues in montes, siluasq; rapit, num belli necessitatibus hanc patientiam adhibebimus, qua vsus ac voluptas elicere solet? Adeo ne effaeminata corpora nostrorum militum esse putamus; adeo ne molles animos, vt hyemē vnā durare in castris non possint? Erubescant profecto, si quis hoc illis obijciat, cōtendantq; animis, & corporibus suis vim ad maiora ferēda inesse, ac meminisse gloriā ipsam nō in vmbra & tectis quati cōfuisse, sed multo sudore, praclaris gestis, inuicto corporis atq; animi robore. At cōmeatu per hyemē carebimus, ita enim quidam dicebāt, quod vt res nunc se habet, minime verum esse potest. Nam capte vrbes commeatum dabunt, ad idemq; regiones finitimae ui aut metu cōpellentur, eo quidem facilius, quo quicq; roboris hostes habent, in Antiochia est inclusum.

B Reliqua loca nuda penē praesidio remanserunt, & si hucusq; vos profectos arma ipsa aluerunt, cur deinceps inopiam formidatis? An deficient nobis animi, an manus torpebunt, an peiores in bello erimus, q̄ ab initio fuimus? Nec mare etiam toto hoc tempore clausum erit, quin mercatores ex ipsa Graecia & alijs locis ad portum nobis propinquum tendant, frumentum & alia ferētes, quae vos emere, atq; in castra deferre vetabit nemo. Et proponitur difficultas, cū forsan longa foret obsidio, Quid si breui vrbs caperetur, prout posset accideret, non ne causa, quae vos angunt, vanae prorsus appareant? puderetq; consilij vestri, quod rem praclaram adeo salubrem perturbasset? Quod si spes deficeret nostra, cōmeatūq; carebimus, licebit mox obsidionem soluere, militemq; in hyberna deducere, neq; id parum ad laudem proderit, si non per ignauiam sed coacti cessisse videamur. Proinde vos hortor atq; oro, vt qua virtute bellum cepistis, eadem quoq; prosequamini, ne quid in vobis praesentes increpent, vel posterit, ne ue poenitentia fera malum consilium sequatur. Tali oratione permoti omnes exercitum ducere ad Antiochiam obsidendam decreuerunt,

H ij

C BENEDICTI ARETINI DE BELLO A
 christianis contra Barbaros gesto pro Christi se
 pulchro & Iudea recuperadis. Liber iij.

Ntiuchia vrbs in valle sita vberes circa
 irriguosq; salubribus aquis campos ha
 bet. ab oriente subiacet montibus, qui
 culti & fertiles milia passuū quadraginta
 longitudine siue ambitu explent. ex his
 fontes multi, riui perēnes, puri vbiq; ma
 nant latices. In his est lacus nobilis valde
 pisciū copia sex milibus passuū ab vrbe
 distans, qui mons à meridie vallem clau

dit Orontes dicitur, & hunc inter amnem q; Orontē dictum
 ciuitas ipsa sita est, ab occidēte mons alius valli eminēs. Ne
 ros appellabatur, q; aquis abundet sic vocatus. intra vrbem
 duo sunt colles, quoq; in altero, qui est celsior, arx penē inex
 pugnabilis erat. vrbis ambitū longe magis q̄ late sex milium
 passuū fuisse tradunt, qua parte illa in plano est, portæ quinq;
 aditum atq; exitum dabant, quæ vnā, priusq̄ persæ illam ca

D perent Diui Pauli ob templum eius propè situm dicta est ad
 orientem versa. Diui Georgij alia vocabatur occidentem spe
 ctans inter has duas vrbs in longum tendebatur. Ab aquilone
 tres erant aliæ, quæ vnā canis portam incole appellabant,
 propè quā pons vnus erat ad transitum stagni ædificatus. alia
 ducis dicta fuit, q; contra illam dux Goffredus castra fecerat.
 tertiam pontis dictam ferunt, ob pontem lapideū propè sitū,
 ex quo transeundi Oronti facultas dabatur, qui à porta du
 cis vsq; ad pontem non longe à muris vrbs decurrit, quod si
 nōnullis veterum credimus, qui per eam amnē fluxisse litteris
 tradiderūt, fateri oportet illius formā imminutam ac mutatā
 fuisse. Huic vrbi ac totę Syrię Aſias quidā præsidebat ab rege
 persæ his p̄fectus, qui pro vrbe tuenda milia peditū septua
 ginta, decem equitū intus conduxerat, abundans qui dem rege
 copia, quæ necessariæ visæ sunt ad ferendam obsidionē, pro
 pugnaculis etiā ac telis oppidum munierat. Ad illud profecti
 duces partam, quæ in plano est, obsederūt, his locis exceptis
 quæ occupari flumen impediēbat, à parte montis intermissa

A obsidio phibente loci natura milite urbē cingi vel sepiri operibus. Tentata deinde sapius oppugnatio, cū partū prospere succederet, proelio duces abstinerunt, & incertum qua causa nullis machinis vsi, cū quibus quati solent moenia, intactis muris assidebant. quo ue amnē transire possent pabulum equis, aut prædam quærentes pontes sublicium cōstruxere à porta ducis parum distantem, per quem nostri longe ac late prædas agebant. Qui vero erant in vrbe hostes nacti saepe idoneum tempus crebras cū nostris edebant pugnas, nec aliunde q̄ ex ponte lapideo magis nocebant, quē super amnē cōstructum diximus. Frequenter enim transmissio illo iumenta, equos atq̄ homines vulnerabant, quod egre passus Tolosē princeps (is enim ponti erat propior) lignea turrim ad caput pōtis obijci iussit, armatosq̄ desuper stare, qui hostes à trāsitu prohiberēt. sed illi nacti ventosam diē, videntesq̄ nostros in castris quietos esse porta egressi vsq̄ ad turrim peruolarunt, qua incensa cū alimenta flaminis darentur, prius illa est exusta, q̄ subsidiū ferri posset. Ea re duces cōmōti misere ad pontem armatos multos, qui eū celeriter interscinderent, sed ea fuit operis firmitas, talis in prohibendo ardor hostium, qui sagittas ex muris instar grandinis emittebant, necnon tormenta omnis generis, vt parum ex ponte fuerit dirrutum, nostriq̄ opus deserere cogentur. Sic iste quoq̄ irritus tandē fuit labor, & quidam ex Gallis perire, multi vulneribus affecti sunt. His incōmodis nostri accensi, quæ ignominiam afferebant, magno conatu saxis ingentibus portam pontis obstruxerunt, ac ne illa hostes deijcerent, militum statio fuit missa, quæ molem obiectam custodiret. Hoc tandem modo quod ex ponte imminerebat periculum est sublatum. Sed quo Boamundus erat loco non mediocre fuit discrimen. Castris enim imminens collis cōmoditatē dabat hosti saepe nostros inuadendi, & penè absq̄ periculo de loco superiore plurimos vulnerandi. Quo igitur ea demeretur facultas duces in eo colle validam turrim ædificauerunt, locatq̄ ibi milites facile castra turabātur, quo est effectum opere, vt nostri velut vrbe inclusi securi essent. Nam solis ab ortu eiusmodi arx, à meridie muri vrbis paludesq̄ circumstabant, ex occidente ac septentrione ambibat flumen. Post hæc quingenti fermè simul pedites atq̄ equites quū die quæ

LIBER TERTIVS

Cdam flumen transissent, ac vagi absq; ordine proximos agros
 popularentur, id cōspicati ab vrbe hostes mox armatos mul-
 tos misere, qui eos inopinātes inuaderēt. Hi ponte aquā trās-
 gressi fecere in nostros imperū, fusosq; leui certamine magna
 ex parte conciderūt, multi fuga pontē petentes quē à nostris
 cōstructum diximus incidere in hos, qui pontis aditū interclu-
 serāt. Ideoq; dispersi multi in varias partes, fuga sibi salutem
 quarebant, plurimi quoq; amnē ingressi cū vadum non repe-
 rissent periere. Quod postq̄ in castris fuit notum multi ex tem-
 plo sumpserunt arma, traiectosq; amne victoria latos inua-
 dunt hostes, ac multis occisis, reliquos omnes in fugam ver-
 tunt. Nec ad lapideum vsq; pontē sequendi nostri vel illi fugę
 finem fecerunt. Ibi autem acrius dentio pugnari est cęptum.
 Nam missæ ab vrbe maiores copię quæ percussis opem ferrēt,
 maxime nostros represserūt, & valde instantes post longam
 pugnam fuderūt eos. Numero enim prestabant illis, integriq;
 aduersus iam fessos dimicabant. Nec parua strages fugientū
 fuit, qui vbi ad pontē puenere, per quē ad castra erat reditus,
Ddū trāscendere illum properāt, nil præter hostē formidantes,
 ita se inuicē densi præmebāt, ruebantq; alij sup alios, vt multi
 suffocantur vel in fluuiū caderēt. Ea clades exemplū salubre
 fuit reliquis, ne temere pcul' à castris vagarētur, sed aliud hos
 inuasit malū. Nā post tres exactos menses qbus obsessa vrbs
 fuerat, fames p̄mere illos cępit, q̄cqd. n. cōmeatus aduexerāt,
 penē iam cōsumptum erat, nec vnde nouus parari posset satis
 expediebat. Aucta est difficultas ea ob imbres magnos multis
 diebus cōtinuatos, qui longius p̄gredi pabuli aut frumenti cā-
 phibebāt, aquis fermē cuncta tenētibus. Itaq; tanta inopia est
 secuta, vt multi equi hominesq; famē perierint, & oēs torpor
 desperatioq; inuasit. Ideo plurimi' abeuntes in ea sunt pro-
 secti oppida, quæ satis ante capta fuerant, nec ferē in castris
 mansisset quisq;, nisi mox fuisset prouisum. Duces enim confu-
 lio habito cū iam pluvia præterisset, partē exercitus misere,
 quæ longe ac late prædas ageret, & cōmeatum adducere ui-
 aut metu niteretur. His dati sunt duces Boamundus ac Flan-
 driæ Princeps, qui mox profecti breui spatio frumētū ui magna
 caterarūq; rerū sunt potiti. Sed quū ad castra reuertentur,
 præmissi exploratores illis nuntiant nō procul esse hostes mul-

Atos & in silua latentes aduentum eorū operiri, quo præda graues adorianantur. Arte vtendū duces rati in duas acies copias diuidunt. primā duxit Flandriæ princeps, Boamundus postremā, passus mille à primis distans, morāq; de industria faciens, vt neminem sequi hostes opinarentur, ac despecta eorū paucitate audaciū eos inuaderent. Nec eū spes fefellit sua. Barbari enim primos aggressi à fronte à tergo insistebant, & omnium oculos animosq; occupate certamine prius affuit Boamundus, q̄ hostes eū venire animaduertent, quos ille adortus ingētem stragem protinus fecit, nec superfuit ferè quisq;, qui in proelio aut fuga non cæsus, aut captus fuerit. procedentibus nostris nuntiant quidā die sequenti ingens hostium agmen venire dimicationi paratum, ac per arctas valles incedere, vt campos nacti eos aggrediātur. Nostris putantes loci angustias eis vtilis, hosti vero aduersas esse solū ex equis decertanti & sparsim vndiq; fundi solito celeriter sunt profecti, quo illos in valle reperirēt. Primus ergo ad hostes venire, q̄ ij ex ea emerissent, & de loco superiore pugnantes tandem eos proffigarunt, multis in acie vel fuga occisis. Inter hæc fortuna dispar in castris fuit. Asias enim vrbi præsidēs certior factus nostrorū partem magnā abesse, superstites frigore ac famæ cōfectos, Goffredumq; febris correptū grauiter egrotare, vagari milites absq; signis, nec reliquis ducibus parere, partē castrorū est aggressus. Sed qui pro castris custodes erant cum ad arma conclamassent, eò à multis est concursus, vnde periculum imminerebat. Et q̄q; ingēs fuerit pugna multiq; vtrinq; caderent, tamen vehementius nostri annexi perfas in fugam auerterūt. Dnm illi cedunt, hi sequūtur, equus insignis p̄tiose ornatus, ex quo perfa qdā deciderat, versus castra fugiebat, ad quē capiendū multi ex acie quū se verterēt, & cursu equū sequerentur, creditū est à turba reliqua, quæ in postremo erat agmine primos ab hoste victos esse. Itaq; metu perterriti fugere oēs incepterūt. Quod Asias cōspicatus dum à fuga reprimere suos, pugnāq; hortatur capescere, voce ac manu eos ostēdens, qui terga verterant, facile suos ad pugnam cōpulit. Nostris autē satis trepidi ob intellectam suorū fugā, vix primū impetū perfax tulerūt, & cursu effuso petētes castra magna ex parte cæsi fuerunt, luctusq; ingens ex ea clade in castris fuit.

C Post reditum Boamundi ac Flandriæ reguli qui comeatum magnū aduexerant, & equos multos in prælio captos, totus exercitus recreatus est, & qui ob famem prius abscesserant rediere. Nec multo post Goffredus dux omnibus præstans ad prosperam valitudinem redijt. Cū in hoc statu nostri essent, Aegypti Rex haud ignarus ideo nostros cepisse atque tota prouincias peragrare, vt demum Iudeam occuparent, putansq; sibi conducere, vt hi cū persis diutino bello implicaretur, suos legatos adduces misit, qui eos hortati, vt ceptis insisterent, opem regis offerentes, amplissima munera ipsis dederunt. His benigne comiterq; susceptis responsum fuit, gratias duces Regi agere, cū ob munera, tū etiā q̄ eos amicos, q̄ hostes malit, auxiliūq; polliceatur, quo si egere existimauerint, protinus eos vsuros esse, ac si ceptis fauerit deus intellecturū regem amicitiam suam illi fidam atq; vtilem fore. Postquā legati abierunt id tentatū est ab hoste, quod si nostros latuisset, ingens periculum subituri erant. Alias enim aliquid rursus conandum ratus, quo christianos malo dominos cogeret demū inde abscedere, nuntijs docet persas quosdā, qui magnas vrbes ī Syria obtinebāt, se in discrimine graui esse, nec diū posse urbem tueri, quū necessaria iam defecerint, vialq; omnes obsideri, ne quid in ea deferri possit, oratq; illos, vt magnas copias vndiq; cogant, & ei celerem ferant opem, cūq; venerint propè hostes idoneo loco se occultent, indicent ei suū aduentum, nec prius ex insidijs prodeant, q̄ pontem hostes transisse acceperit, ac secum prælio iam decernere, ipsum enim anxurum vt citra pontē christianos eliciat. Hi se facturos id polliciti ex Alapa Cæsarea & Aman claris vrbibus atq; alijs magnum exercitum coegerūt, è vestigijsq; mouentes Antiochiā petebant. In his, de quibus dixi oppidis, plures erant viri Armeni sub christi cultu vitam agentes, qui vbi hæc parari viderunt, clam per nuntios totam rem nostris aperuere, qui mox consilio inito sex milia equitum decem peditū armari iubent. His duces præficiunt Goffredum & Boamundum, qui celeriter contra barbaros ducerent. Hi silentio noctis mouentes ad ea tandem veniūt loca, quæ inter stagnū sunt & Amnē Aufer ab incolis dictum, ibiq; subsistentes lucis aduentum expectabant. Quæ vt primum affulsit, nonnullis præmissis qui hostiū iter

A iter explorarent, instruunt equitum ac peditum aciem, quæ drato agmine leniter vltra progrediuntur. Vix mille passus viæ confecerant, quæ præmissi eis renuntiant, hostes non procul abesse, instructosq; ad eos tendere. Nam qui præcedebat hostium signa, nostros venire patefecerant. Ergo expediunt se ad pugnam, & mox aciem barbarorum inuadit. Atrox quidem editur proelium, aliquot horis adeo anceps, vt vtra pars esset superior discerni satis non posset. Duces ambo lectos, quosdam secum habebant cum quibus circûspicere, & obire ad subitos hostium conatus possent, Qui eos videntes multitudinem fretos circuire à cornibus & amplecti suorum aciem, positos in subsidijs dextra leuaq; in primam aciem procedere iubent, locatos in fronte ardentius inuehi, signaq; in hostes inferri. Qui tandem loco summoti, cum parte ab omni cæde ingenti sterneretur, terga omnes verterunt. Cæsa sunt in eo proelio sex milia hominum, multi etiam capti fuerunt, equorum ingens numerus in potestatem victorum deuenit, quibus maxime indigebant. Nam multos fames, vis frigoris magna in castris absumperat. Ea victoria multum erexit nostrorum animos, hostes vero ita conterruit, vt iam de salute desperarent, præsertim quia iam fame præmebantur. Et quo his cresceret magis dolor victores reuersi capita mille, quæ ab humeris peremptorum præciserant, machinis intra urbem proiecerunt. Quo tam tristi spectaculo ita mœsta ciuitas fuit, vt nemo à lacrimis temperaret. Post hæc Genuenses quidam quæ in portu non procul ab urbe multum frumentum nauibus aduexissent, misere quosdam ad principes, qui cõmercium eius offerrent, qua ex re maxime læti, q; inopia laborabant pro frumento habendo iumenta multa ad mare transmittunt, simulq; duo milia peditum & mille equites ducibus Boamudo & Tolose principe. Quos profectos Asia gnarus milia quattuor delectorum equitum, alia via ire iubet, & loco idoneo reditum hostium operiri, vt eos inopinantes opprimerent. Ergo redeuntibus nostris hi ex insidijs obuiam facti cum illis acriter conserunt manus, & primo concursu multos pedites interficiunt, ideo reliqui metu exangues & inopino ca u attoniti passim per agros dissipantur, solis equitibus pugna relicta, nec ducti preces, vel minè quicq; ad eos tenendos proderant. Ea fuga duces territi

Cadmonent equites, vt globo facto magnò impetu hostes inuadant, præruptoq; illorum agmine celeriter se in castra recipiant, aliter vero spem euadendi nullam esse. Itaq; densi ordinibus in ipsos perfas irruunt equites, & cum strage ingenti eorum aciem perterpere, deinde ad castra tendit iter, nusquam trepide, nec effusa cadendo, sed conferti euntes se ab hostibus turabantur, qui iccirco remiserant impetum, nec simul persecuti sunt eos, quia pars magna incedendis pedibus vel iumentis præ se agendis versa fuerat. Interea nonnulli pedites, qui primi ex acie in castra refugerant, victos nostros nuntiantes, ac magnam partem eorum casam tumultum cum luctu excitarunt. Goffredus de sociorum salute anxius iussis omnibus arma capere circa pontem lapideum pergit, ibi corona eorum facta qui ducebant in exercitu ordines. Credo inquit viri fortissimi si vobis notum prius fuisset, eò profectos esse hostes, vbi deleri armis possent, quilibet vestrum sibi ad eos properandum putasset. Cum vero nunc hi nostros fuderint, quorum multi occubuerunt, cum sit incertum an supsint duces clarissimi, an vero in pugna perierint, **D**quo tandem animo esse debetis? Non ne decet vos anniti, vt cæsi socij vindicentur, & qui supersunt, sauas vitent hostium manus, atq; honeste potius mori, quam finire, vt barbari de hac victòria, de vestro dedecore glorièntur? Est profecto erubescendum vos tot gentium iam victores, qui vrbes multas, locorum asperitatem, frigus, calorem superastis, à paucis peris iterum iam fugatos esse, qui præ metu se in vrbe abdiderunt. Ego quidem eo animo arma indui, vt vbi victor acie non excedam, si vobis idem est suatum, haud equidem ambigo, quin cæde hostium cladem acceptam vlciscamur, ad quos vincendos non cursu aut longo tenere opus erit. Vobis enim hic morantibus ipsi occurrent statim perfa, vt per hunc pontem ad vrbem tendant, eos in conditos fessosq; nullo negotio superabitis. Nec si quam Aſias mittet opem, hi propterea tuti erunt, obiecti enim ponti milites transitum eius prohibebunt, quanuis ego eos omnes parui existimem, numero enim ac viribus impares, vos nō ferent, quorum impetum magni exercitus non tulerunt, nec aliter ipsi opinantur. Nam si se pares existimarent, nō incenia obsideri, nō vrbe

A includi paterentur, sed ab initio acie dimicassent. Ergo adeste animis omnes, & bonam spem vobis proponite. Deus enim quos hucusq; duxit victores pro suo numine, pro virtute pugnantes minime vinci patietur, quod si aliter statuisset, & spe iam certa frustraremur ingens accedet vobis præmium. Nam pro illius laude, pro mundi salute morientes, expiatis delictis cœlestem gloriam consequemur, quæ causa fuit, vt summos labores, pericula maxima paci & ocio præferretis, posteri quoq; nomen vestrū summis laudibus grata memoria prosequetur. Ita erectis omnium animis qua venturū credebatur hostem, triplicem acie partū vltra progredi iubet, hostēq; loco idoneo expectant, ipse cū reliquis ad pontem sublitit, ita instrues eos, vt pars ad urbem versa staret illis opposita, qui pontē transgredi niterentur, suisq; auxilium ferre, pars cum duce præsto esset, pro his delendis qui pulsi Antiochiam peterent. Asias eo instructus ratus pergere, quo suos opprimant equites, iubet milites arma capere, paratosq; ad pugnam esse, cū erumpendi signum acceperint, his de plebe addidit multos, quos **B** integræ fidei ac bello strenuos nouerat certo proposito dimicandi ne sui ab hoste delerentur. Dum hæc vtrinque apparantur, equites hi qui nostros fuderant eos persequiebantur, & multis iumentis præ se actis, quæ onerata erant frumento versus pontem tendebant absq; ordine procedentes, q̄ elati victoria excesserant modum, nec superesse alios hostes, atq; illos posse opprimere satis meminerant, quā Socordiam secundæ res frequenter pariunt, vel rectius dixerim temeritatem. Ita ergo redentes incidere in eos, qui ab hoste præmissi erant, & inopino casu attoniti eorum impetum non tulere, ac multis cæsis reliqui fuga pontem petebant. Hos Goffredus medio nactus ita cæcidit, vt ex quattuor milibus equitū, (tot enim fuerunt,) euaserit nemo, quin occisus aut captus fuerit. Dum hæc cis annem fiebant Asias pugnam conspicatus ingensq; discrimen suorum cū omnibus copijs ad pontem pergit, transire conantem obiecti sibi prohibent milites, magnūq; committitur prælium, dum hi transire, obstare illi summe nituntur. Multi ergo armis cadebant, plurimi vero ex ponte ruentes flumine mersi periere, nec demum nostri tulissent hostes, ni deletis equiribus duces ad eos properassent.

I ij

C Hi repressis primo barbaris, deinde summa vi repulsis, post longam pugnam pontem transeunt, per se autē paulatim cædentes ubi venire ad locum editum rursus cū nostris pugnam ineunt, quibus cum hoste ac loci natura lucrandum eat, & cū nō procul ab vrbe pugnarent, stantes in mœnibus viri ac foeminae hortabantur suos, hostes vero sagittis ac saxis feriebāt. Clamor pugnantium adhortantiumq; parte ab omni fuit tantus, vt cuncta circa longe ac late resonarent, nec ducum voces quicq; iubentium audirentur. Erat igitur maior vsus oculorum q̄ aurium, & sibi quisq; ob ingens periculum dux & hortator erat factus. Accendit quoq; nostros milites ducum virtus, qui fortissime inter primos pugnabant, pleriq; etiā acies obeundo, quid foret ex vsu voce manūq; ostendebāt, sua presentia pugnam cientes, cuncti enim corā illis fortes videri nitentantur, per se autē loco frati acerrime resistebant. Itaq; horis tribus est pugnatū, adeo quidē æquo Marte, vt vter bello esset superior, non satis constaret. Dum vtrinq; dimicant pariter, barbarus quidam ingens corpore ducē Goffredum obseruabat, cernens enim quocūq; ibat illum stragem hostium facere, putansq; hunc præcipuū esse ducem, quē tot viri in acie sequerentur, decreuerat animo eū perimere, vel clara morte vitam amittere. Ergo idoneum tempus nactus, in ipsum ducē equū concitat, nec vitare ictum valentem hasta infesta in illis percussit, arma vero vulnus prohibuerunt, ad quē statim versus Goffredus dextera leuaq; stricto ense illum obruticat; deinde suos hortatus, vt ui hostes propellerent, ita in stitit, vt per se territi, ab ea parte pedem retulerint. quā inclinatā videns aciem, iubet suos acrius inuehi, signaq; in eam inferre, quorum impetu victi barbari fuga sibi consuluerunt. Horum exēplo alij territi, qui vix iam christianos ferebant, fuga effusa terga verterunt. Et ubi ad portas fuit ventū, omnes dum properant urbem ingredi, inuicem sibi aditum obstruebant, quæ res maioris cladis fuit causa. Nam in hos victores delati maximam cædem edidere. Per se autem cædi superstites urbem ingressi portas trepide clauserunt. Ideoq; oppugnatio vrbis est omissa, duces enim lassitudini militum timebant, quū tot horas prælio decerassent. Cædere in acie seu fuga hostium milia ferme, XV, reliquos tantus terror inuasit, vt posthac pora

Aras egredi non auderent. His accessit aliud malum, nam præmente urbem inopia, præsertim pabuli pro ipsis equis, miserat Asias equos multos, qui extra urbem pascerentur, & erat locus in quo stabant tribus milibus passuum ab ea distans, ibi appositum sunt custodes, ne fugerent equi, ne ue ab hoste caperentur, id exploratum nostri habentes, validam manū eo miserūt, vt equos omnes inde abducerent, qui profecti occulto itinere cæsis custodibus tria milia validorum equorum deduxere, quæ res vehementer fregit hostiū animos, & nisi in ope sui regis spem reliquam nullam habebant. Missi enim ad regē retulerant parare illū magnas copias, vt opem obsessis transmitteret, nec multo post vulgatum fuit, præfectum eius Corbagum nomine cum magno exercitu aduentare, continuoq; multos vndiq; ad eum confluere, nec procul iam ab Eufrate amne hūc abesse, quod vbi duces acceperūt, è vestigio quosdam misere qui ex propinquo explorarent, vbi & quot copie, & quales essent, vt melius tandem posset cōsuli quid optimū factū videretur. Cæterum inter hæc maioris rei spes, affulsit. Erant in vrbe viri multi christi religionem seruātes, qui arma ferre, quicq; publicæ rei agere verabātur. Nam post urbē obsessam persæ suspectos eos habebant. Hos inter vnus fuit Araminius genere Muserus dictus vir prudens & in rebus agendis multum sagax, is varijs modis vrbis principi carus factus, arcanis eius cunctis intererat. Hunc reliqui persæ quasi vnum ex eis diligebant. Itaq; ab initio belli custodiæ turtis fuit præfectus, sub qua Diui Georgij porta erat, hic sepe audiēs Boamundi virtutem, nec prorsus oblitus se christianum virū esse, illum vehementer diligebat, & clam in castra filium mittens multa eidem indicabat, demum pollicitus turrim tradere, id se adiecit facturum, si Boamundus daret fidem socios eius vt i dē solus urbem teneret, & assensuros. Ob hoc lætus Boamundus ac si urbem captā cerneret, rem ad præcipuos duces defert, nō tamen statim, sed postq̄ illi rediere, qui speculatum hostiū castra missi fuerāt. Nam his referentibus eos nimis multo esse ac venire instructos, vt cū christianis dimicarent, plarisq; censentibus obuiam illis eundem esse & cū toto exercitu dimicandum, alijs partem exercitus ibi relinqui, partem vero ad hostem duci, Boamundus neutrū sibi ait placere. Si enim cuncti

LIBER TERTIVS

Cab vrbe discederent, tot mensium opera, tot exhaustos labo-
 res ad irritum recitura, quoniam persæ fame repleti vr-
 bem copia rerum replebunt, nec partem exercitus suffectu-
 ram ad hos prohibendos, ne intus necessaria deferant, cum
 vix omnes id munus præstiterint: ingens quoq; periculum
 fore, si diuisi aduersus hostes in numeros tendant, nec si ad-
 uersum quid acciderit vllum remedium superesse, Consilium
 vero se afferre quo nil tutius esse queat, deinde ordine cun-
 cta deregens, quæ cum Armenio erat pactus, ait potiri eos
 vrbe posse, in qua securius, commodiusq; aduentum ho-
 stium expectabunt. Ea re cæteris latis, & vrbis imperium illi
 dantibus, princeps Tolosæ aduersabatur, æquum distans
 commune omnium oppidum esse, in quo expugnando cun-
 cti iãdiu insudassent, sed demum victus aliorum consensu pe-
 ricula demonstrantium, manus dedit vltra tendere minia-
 me ausus. Ergo accepto Museri filio capere turrin proxi-
 ma nocte constituerunt, per eumq; quid parent agere Mu-
 fero indicant, vt is intentus rei agendæ, rite cępta exequere-
 tur, nec aliquis error ea turbaret, à quo remisso filio moniti
D sunt certa hora noctis venire, in qua quieta omnia reperirēt,
 nam prius obire moenia quosdam solitos, vt custodum soler-
 tiam vel desidiam notent. Duces ergo die sequenti, quo ma-
 gis etiã fallerent hostem, armari omnes protinus iubent, atq;
 ad iter expediri, & hora sextæ diei nona è castris exeunt pa-
 lam ferentes ire se aduersus persas, qui absoluendam obsidio-
 nem tenderent, & latis longe ab vrbe progressi consistere nõ-
 ctem operientes, quæ vbi aduenit silenti agmine castra repe-
 ruerunt. Erat Musero frater vnus improbæ sanè mentis ho-
 mo, quæ ea res prorsus latebat, fratre non aucto illi se credere,
 ne metu aut perfidia cęptum turbaret. Sed qua die nostri abi-
 bant hunc tentandum Muserus ratus, quo eius mentẽ scripta
 retur, doleo inquit frater hos ad suam perniciem pergere, im-
 pares enim Corbagõ erunt, & quum eundem quẽ nos ipsi co-
 lant deum, moestos esse nos decet, q; viri optimi vitæ pericu-
 lum graue subeant. hunc torue ille aspiciens, quorũ inquit do-
 les vicem, cladem certe ille cupio. Nam quid vobis hi attu-
 lere præter calamitatem? Quid mihi & tibi ante hoc bellum
 cęptum defuit: num quiete, num gratia principis, num opibus

A carebamus: pro his postea bellici sumptus, agrorum vastatio, imensus labor, cædes & vulnera successere. Igitur hos auctores malos odi ac detestor, & tibi succenseo, qui cõmuniũ hostium misereris. His verbis exempta Musero dubitatio est, an à fratre cauendum esset, ea tamen augebat cura, ne ille etiam turris custos instãs facinus impediret. Ergo animo anceps Muferus hinc fratris amore, inde periculo agitatus, tan dẽ statuit illius vitæ suã salutẽ antefetre simulq; christianã religionem. Somno igitur hunc oppressum, multa enim nox iam erat gladio peremit. Deinde securus nostros expectabat, qui hora statuta properantes, vbi ad turrim puenere aliquot scalas muris admouent, alijsq; ascendere formidantibus & fidei barbari se cõmittere. Boamundus princeps murũ ascendit, & turrim ingressus alios prouocabat, donec oẽs impulit pudor, tanti ductis imitati virtutem certatimq; murum ascenderũt, ac plures alias cõsis custodibus turres occupant, continuoq; ingens turba in moenia euadebat, in vrbe tamẽ erat silentium. Nam reiectis belli curis cuncti penẽ dormiebãt, forsã quoq; acceptus clamor alia excitatus q̃ hostiũ causa putabatur, cũ eos abijisse cuncti existimarent. Igitur portæ duæ sunt refracte priusquam perfractæ excitarentur, & mox ingresso urbem Goffredo, qui extra remanserat cum parte exercitus, cædes passim fieri est cõcepta, sublatus vndiq; clamor ingens & clangor tubarum ita attonitos perfractas fecerat, vt sola in fuga salutem ponerent. Sed crebro dum vnum hostium vitant agmen in aliud incidebant (vtq; ait bonus poeta) vbiq; luctus, vbiq; pavor, & plurima erat mortis imago. Ingens erga hostium numerus fuit casus, aut captus, multi tamen refugere in arcem, plurimi per diuersas ab hoste portas euasere. Alias urbem captam cernens, arci credere se non ausus, quæ obsidenda statim erat, fugere conabatur, sed captus à christianis intus morantibus interficitur, & eius cervix recisa ab humeris per lumbibrium haste infixã ferebatur. Sic fortuna humanas res frequenter voluere solita est, hominesq; de summo ad infimum, vel ex infimo gradu ad summum deducere, vt nil magis timendum sit q̃ illius varietas, cui sæpe mortaliũ vitia nocendi maxime ansam præbent, & eam (vt ait Satyrus) faciunt deã. Milites tandẽ ad prædam versi domos omnes diriperũt

C praterq̄ christianorum, quæ notate in foribus erant, & præda
 ingens omnis generis parta. Hoc maxime modo vetus civi-
 tas, nobilifq̄ armis nostrorum fuit capta septimo mense postq̄
 obsideri cepta est. Duces postero die ad oppugnandâ arcem
 tendunt, qua cōspecta sitiq̄ loci contemplato, spem amiserunt
 eam armis expugnandi. Nā loco altissimo & præcipiti vndiq̄
 sita erat, muris ac turribus permunita, qua parte occidentem
 spectabat, via fuit angusta, per quā in vrbe aditus erat, eam
 claudere duces instituerūt, ne qua eruptio in ciuitate ab arce
 ipsâ fieri posset. Itaq̄ loco idoneo murū latum atq̄ altum per
 ducūt, qui viam in vrbe prohibebat, ibiq̄ locati sunt milites,
 qui hostem venientē arcerent, & quo cibaria non deficerent,
 quibus vacua tūc vrbs erat, si ferenda foret obsidio à mari ac
 locis finitimis aduehi com meatum curarunt. Sed minor affuit
 rerum copia, quia proximę regiones bello exaustæ ac vastatæ
 parum frumenti aliarumq̄ rerum suppeditarunt. Dum hæc à
 nostris geruntur Corbagus Ragem urbem obsedit, quā vltra
 Eufratē sitam diximus, cui ue Balduinus dominabatur, & op-
 pugnare illam adortus cū multis vulneribus est repulsus. In-
D tus enim viri fortissimi cunctas edocti belli artes vnâ cū duce
 propugnabant. Ne quicq̄ ergo multa expertus, post dies vi-
 ginti inde abscessit, id ipsum suadentibus suis, qui cum aiebāt
 ideo missum, vt Antiochiæ opem ferret, quæ famæ oppressa
 vltra perpeti eā nequirit. Prius ergo illam tueri, ac vinci hos-
 tes oportere, nec referre an tunc an postea Rages expugna-
 retur, quæ victis christianis per summū ocium capi posset, spe
 adempta externę opis, qua nunc freti eam tenentes acriter se
 defenderent. Nec sanè ambigitur moram eius causam fuisse,
 vt Antiochia caperetur, nostriq̄ ingens periculum euitarent.
 Nam eodem tempore cū illo & oppidanis dimicandū fuisset,
 vel pugna dilata summa inopia subeunda erat, hostibus nos-
 tros vndiq̄ obsidētibus. Igitur is traiecto Eufrate Antiochiā
 ire properat, quā vbi accepit esse captam, serumq̄ auxilium
 ferri, non procul iam ab vrbe existens præmisit equitum tria
 milia, qui vsq̄ ad muros discurrerent, & portis obequitando
 lacefferēt hostem. ij profecti locum insidijs aptum nacti, pas-
 sus mille ab vrbe distantem, ibi se condunt, præter trecentos,
 qui ad moenia processere cum tumultu vagantes, vt nostros

extra

A extra urbem elicerent, Aduersus hos Rogerius Barneuilla cū ala equitum prodijt, vir fortissimus, Gallus genere, cuius in eo bello saepe multum nituit virtus. Primo congressu par vtrinq; dimicatio erat, postea perse metum fingere sensim, nostris de industria cedere, illi ob hoc instare ferocius viribus freti & rebus gestis, donec ad locum insidiarum venere, ibi cohorti repente hostes vndiq; se circūfuderunt, Rogerius autem stare suos fortiterq; pugnare iubet, ac si ferre nequirent, paulatim cedere quo ad propè urbē venissent. Sed postq̄ is fortissime dimicans transfixus hasta ex equo cecidit, reliqui omnes capessunt fugam, & prius q̄ ad urbem venirent, omnes penè perierunt, ob quorum cladem luctus ingens intus fuit, & cuncti mortem Rogerij supra modum egre ferebant, cuius cadauer truncum capite (quo potiti erant hostes) delatū in vrbe suburbani pompa est sepultum, non multo post persarum dux ad urbem veniens, instructa acie propè cōstitit, relicto spatio vt nostri se explicandi, pugnandiq; potestatem haberent. Postq̄ nemo cōtra exhibat, multis verbis increpans hostes, qui armis

B ausi persas laceessere, regnumq; Asiæ affectantes, metu nunc intra urbem laterent, reduxit suos, & castris positis urbē obse dit, habens copias penè innumeras, quæ tamē magna ex parte tyronum erāt, Iuxta murum ab orru solis turrim iam erectam diximus, quo nostri oppidum obsidentes magis tuti à persis forent, quā Goffredus tuendam ratus quosdam suos ibi reliquerat fortes ac strenuos viros, qui vim hostiū propulsarent. Eam turrim persæ adorti magno certamine oppugnabāt, nec pauci demum tulissent eos velut nube sagittarum territi, quæ defendendi facultatem ademerāt, ni Goffredus periculo cognito (neq; enim aberat procul) opem tulisset, plures equitū turmas ducens, cuius impetu hostes turbati partim cessere. Sed his laborantibus aliud agmen subsidio missum pugnā restituit, diuq; acriter est pugnātū, Goffredo ipse valde instāte, qui manu promptus & arte præstans multos cū paucis reprimēbat. Sed cū continuo persæ crescerent, ad extremum ferri non poterant, & quāq; dux suos moneret, nusquā trepide vel effuse cedere, sed denso agmine urbem repetere, tamen vincente pudorē metu cuncti aufugerunt, & in ipsa fuga ducenti fermè desiderati sunt, Hoc modo à turris custodibus malum

K

Crepullum in alios recidit. Hæc victoria mirum imodum perfas
 extulit, postq̄ sciuerē ducem præcipuum pulsum fuisse. Hostes
 quum insup arcem ingressi via occulta nostris incognita intra
 urbem penetrassent, atq; ob hoc ingens iam fieret tumultus,
 plurimi eo concurrerūt, repulsisq; hostibus, tunc demū cogni-
 tum est aliū locū superesse quē muniri oporteret. Ergo vnde
 illi ascenderant fossa ingens est p̄ducta, desuperq; lignæ tur-
 res erectæ sunt, ex qbus milites perfas repellerent, sed dū vni
 obuiant malo, maius aliud fames, videlicet eos inuasit, & eo
 inopiæ fuit ventū, vt equi & asini carne vescerentur, aliorūq;
 animalū cibo humano insueta. hæc tum res in delicijs erant, &
 herbæ notæ aut incognitæ vel earum radices, & quū anguste
 solum à mari re frumētaria vterentur, hanc facultatē barbari
 ademerunt. Missa enim tria milia equitū multis in litore cæsis
 viris, naues reperras incenderūt, itinereq; inlesso spem abflu-
 lere christianis quicq; à mari cōsequendi, atq; ideo crescens fa-
 mes multos hoīes atq; equos absumpsit, multos cōpulit urbē
 deserere, vitæ præsidium quærentes, quoq; pars magna ab ipsis
 hostibus cuncta tenentibus fuit cæsa.

Detiti autē portas egredi
 fame impulsī se ex muris præcipitabant, intus quoq; magni tur-
 multus excitabantur, qui omnes ducū prudētia & inuictō ani-
 mi robore sedati sunt, quoq; modestia & par cū alijs victus te-
 nuitas, alios minus egre inopiam ferre impellebat. Inter eos
 qui urbē reliquerant, quidam fuit Stephanus nomine satis cla-
 rus in Gallia princeps, qui iuramenti & datæ socijs imemor si-
 dei, habens quosdā sceleris comites, Galliā repetebat, Pam-
 philiāq; ingressus, obuiū habuit græcū principē, qui ad feren-
 dam nris opem cōtendebat, secū habens magnas copias nō
 modo græcorū, sed etiā latinorū, qui ad eū cōfluxerant, vt An-
 tiochiā peterent. Is quo suū scelus lateret ait principi orsus fa-
 bulam. Post longā obsidionē Antiochiā christianos cepisse in
 qua necessaria quum deficerent pro alendo exercitu, & fama
 esset Corbagū aduentare ab rege perfidis missum, vt suppe-
 tias urbi ferrer, & eū exercitū secū trahere, cui pares esse non
 possent, ipseq; salutaria magisq; spetiosa suadēs alios admo-
 neret, ne se obsideri paterētur, & eo loco ab hoste claudi, vnde
 euadi tandē nequiret, sed ea tū peterēt loca in qbus tutū esset
 refugium, quosdā sanis cōsilijs aduersatos causam fuisse, vt cun-

Acti in vrbe remanerēt. Ergo ipm cladē certā p̄videntē discessisse, migrasseq; in p̄ximas regiones, q̄nquidē plus temeritas q̄ ratio poterat, & quū audisset vrbē a persis iam obsessam neq; inclusis spem salutis supeffe, fame, armis, ac metu oppressis se abiisse, vt prius Byzantiū, atq; inde Galliam peteret, & sibi videri frustra iter principem facere, quum victos christianos captāq; vrbē haud dubie putet, nec ipsūq; hostiū copijs parē fore, quā supramodū suas excedant. Ideoq; debere illum sibi cōsulere, ne vltra p̄gendo magnā subeat calamitatē. His verbis imperator p̄motus, viriq; auctoritate, quē mentiri in tanta re nullo modo arbitrabatur, Byzantium cū exercitu redijt. Id annuisse deū crediderim, vt penes eos pulsoꝝ hostiū esset decus, qui pro illius laude arma sumpserāt. Ceterq; nostri, vt lati acceperāt esse in via gr̄cum principē, quo auxiliū illis ferret, magnūq; exercitiū ducere, quasi lux insperata & certa salus p̄ditis rebus affulxisset, sic mesti deinde supra modū fuere illū redire audientes, & p̄ter duces reliqui spem salutis amiserāt.

BAliud accidisse quidā tradūt quod refellere vel affirmare sum veritus. Referūt, n. cuidā clerico dū quiesceret visum adesse Andream apostolum iubentē illi ducibus dicere, hastam cū qua christi latus transfixū fuerat, sub terra in aede Petri apostoli cōditā esse, locū etiā designantē, minantēq; illi nisi iussa exequeretur. Clericū vero experrectum rem ad principes detulisse, motosq; illos iuisse ad locū, & terra defossa hastam cū ferro esse iuventam, qua p̄lata solēni pompa christianos omnes vrbem lustrasse maxime laetos, quasi victoriā omen accepissent, & quāuis prius hostes timerent, nec auderent illis congređi, tamen postea pugne avidos eam à ducibus poposcisse. Id licet ego prorsus non respuam, numine scilicet actos eos proelium concupisse, ita satis verisimile opinor coactos inopia milites, quum necessaria iam deficerent, nec vltra fames posset ferri, adempta spe gr̄ci exercitus mori in pugna p̄æoccupasse, q̄ diutius tot incommoda & impēdentem calamitatem subire. Duces vero ab initio dimicare non ausos, quia territos milites aduentu hostium senserant, nec tutum censēbant cum his configere, qui longe numero p̄starent, quos ue adhuc experti non erant, p̄terquā suos confirmarent, quos meliores in dies fore arbitrabantur, putabantq;

k ij

Cannonē copiam à mari futuram, atq; interim posse accidere, vt occasio rei benegerendæ illis daretur, & eos ob hæc prælium distulisse. Vt cūq; tandem fuerit, nō impudentes eos puto, qui prodigium hoc memoriæ tradiderunt. Si enim sacra cōtinent litera suos deum sæpe seruasse, ipsis penè fatis erectos, eosq; fecisse victores, quāq; illis vires deficerent, quum vetuste historiarū referant deum, vel dæmones læta vel tristia varijs modis portendisse, locutosq; hominibus deos, vel per somnū loqui visos, & sæpe ab his in rebus dubijs datam opem, quis admiretur signum hoc numen ostendisse pro sua gloria decertantibus, quo ardentius dimicarent, iuuisseq; illos vt præter spem magna victoria potiretur. Exēplis enim rationibusq; hi sunt conuicti falsa dicere, qui deo humana curæ non esse, cunctaq; casu fieri tradiderunt, ab alijs eruditis penè irrisi, nec sanè iniuria, quū verbis deum ponentes re ipsa substulerint. Sed iam ad institutum redeo. Duces lætati cunctos milites pugnam cupere, ac rati eorum ardore vtendum esse, ne re dilata is frigeresceret, animisq; tristia magisq; læta obuersarentur, cōsilio habito postridie pugnam fore pronuntiarunt, palam iubentes, vt cuncti arma, equos, atq; animos præparent, & in victoria magnum imperium, tuta omnia sibi proponant, si victi erunt certam calamitatem, nusquā enim fugam illis tutam patere. Cuncti ergo iussis parentes arma, & eqnos expedire, corpora animosq; reficere, se inuicem exhortari, finem malorū adesse dicere, si eo prælio perfas vincerent, quo ue magis incitarentur, placuit ducibus, vt legatus Pontificis accurata oratione illos ad pugnā hortaretur. Is igitur aduocata contione in hūc modū locutus fertur. Et si mihi est persuasum nullius verbis opus esse, quibus in hostē concitemini, quū vos vltro poscere pugnam audierim, nec ferre animo equo eam parūper dilatā esse, indignū tamē protinus censui, si ad vos cōfirmādos mea vox oratioq; deficeret. Trahimur. n. in discrimē nō modo nūc salutis nostræ, sed christianæ religionis, quæ vobis victis labem subiret sempiternā, & multis in locis cū dāno ac dedecore deleret irritusq; fieret labor, ex quo pro ea domitis hostibus huc vincentes peruenistis, me vero eius vicē gerēte, qui parēs est christiani generis, cuius est præcipuū munus tueri veram religionem, à quo moniti atq; impulsī arma in Asiam trāstulistis,

A nō ne sceleris possem argui si oblitus officij reticerē? vel vos, vt decet, aliquanto enixius ad tuendam salutem, religionem, laudem non hortarer? Atq; in primis iure letandum mihi cenfeo intuens vos fortissimos viros eo robore animi, quo ab initio fuistis, memoresq; gestarum rerum sibi victoriam certā proponere, nec hostium copia, nec viribus cōmoueri, vitamq; paratos abijcere, vt partus decōr conseruetur, Quæ mens egregia & voluntas si (vt spero) in ipso proelio eadem erit, huc haud dubie hostibus victis reuertemur. Nam præter numerū nihil est in quo illi excellant, vel iure vobis cōparentur, quorū pars magna sunt tyrones arma induere, stare in acie, cedere hostem insueti, qui non modo impetu vestro, sed primo clamore propellentur, cedentesq; sine ordine aliquo simul ad fugam suos trahēt. Raro enim tales milites prodesse in bello, crebro nocere consueverunt. Nam quū res bellicæ supra reliquas vsum flagitent, & animi magnitudinem, quibus inest maiorius periculum, hi sunt trepidi & inutiles, qui noui in hisdem exercentur. Ideo sæpe eiusmodi milites ingentiū cladū causa fuerunt, nec duces boni spem habere in hominum copia, sed virtuti soliti sunt. Id historiae indicant veterem, quorū multi parua manu magnos exercitus fuderūt, nec alij magis q̄ persæ ipsi talis rei documentum fuere, sæpe à paucis Græcis, vel Romanis fusi, quāuis penè innumerabiles essent. Genere autem quisnam ambiget longe hos vobis impares esse. Italos enim Gallosq; aut Germanos vos conspicio, qui robore corporis atq; animi & vsu armorum semper omnibus præstitistis, quorū maiores sublimē gloriam rerum gestarum relinquere. Hi vero Asiæ populi semper molles, effœminati, atq; imbelles habitusunt, præsertim nostra ætate, in qua siquis inerat illis vigor oblicentiam nimiam est deletus. Non in castris, non in acie ordinem seruāt, nec industria illis nec ratio inest militaris, temere sparsi, penè inermes pugnā ineunt, stare cominus, manū conserere formidant, ad id vero demum compulsi facile superantur. Pluribus verbis forsā vterer, si periculum factū non esset qualem hostem habeamus. Quis enim nescit persas hoc vel Syros esse? qui sæpe victi, ac cæsi à vobis tos prouincias amiserere, quos nouissime hic obsessos a deo forrriter superastis. Nec mœnia, nec hyemis asperitas, nec arma illos tutata sunt: quin

C demū caesi vel fugati Syriam penè totam amiserint, neq; am-
 bigo eos his longe præstitisse cū quibus vobis est pugnandū,
 Illi erant veteres milites, qui rege duce penè Asiam subege-
 runt, Bithynniæ demū Syriæq; præfecti, vt bello parata tue-
 rentur. Hi autē qui nos obsident, quid egerunt laude dignum
 quos vicerūt validos hostes, quando è perfide belli causa nisi
 hoc tempore sunt egressi? Cum quibus arma nisi vicinis con-
 tulerunt, quæ tum fuit horum virtus quum Balduinum obse-
 dere: non ne à paucis propugnati: repulsi tandem abire co-
 acti sunt. Huc vero profecti parum abfuit quin ab equitum ala
 duce Goffredo vincerentur. An ergo vos cū hoc iguauo con-
 feram hoste, qui tam longo itinere per medios hostes huc vin-
 centes peruenistis, omnia pati que, fides est, hominē pati pos-
 se, quos nullę actes vnquam sustinuerunt, quibus arma ferre,
 hostibus congregi ludus videtur. Nec aliquis penè vestrū est,
 cuius non multa notata locis temporibusq; referri possint de-
 cora. Proinde vobis in prælio is inerit animus, qui victoribus
 illis, qui victis inesse solet. Nec enim illi totiens fusi vos con-
 temnent, nec magnopere suæ fident virtuti, quippe qui se ac
 vos nouerunt. Neq; hi vobis terrori erunt, quos egregie su-
 perastis. Proinde pergite magno animo, quo vos ego sentio
 præditos, hostiq; armis ostendite vos non metu illi cecidisse,
 nec obsideri passos urbem, quia pugnā detrectaretis, sed du-
 ces vestro ardori obstitisse, vt idoneo tempore vestra virtute
 vterentur. Quisq; existimet si in hoc demum vicerit prælio
 inopiæ, ac periculis finem imponi, deleri penè hostium opes,
 Syriam totam simul subigi, expediriq; iter in Iudeam, gloriæ
 quoq; tantum quæri, vt patres veteribus, quorum res descri-
 ptas legimus, habendi sitis, ac vestras laudes nulla obscura-
 tura sit obliuio, quinimmo stupefcent posteri res legentes vel
 audientes vestras, & nomen vestrum laudibus dignis profe-
 quentur, præsertim quū vos nō regnandi libido, non auiditas
 opum ad hæc impulerit, sed pietas, religio, & veræ gloriæ di-
 gnus amor, ob quæ patriam, liberos, coniugesq; relinquere, ac
 tot periculis vos exponere non dubitastis, digni profecto, vt
 cuncti vos omnes memoriæ claris viris in causa belli antepo-
 nant, & velut humani parentes generis prædicent pro sa-
 lute omnium natos. Atq; vt pro laude tantum non pro vita

A hoc esset certamen. Sed in discrimine nunc res est, an ingens decus regnumq; nobis quærat, an vero haud dubie pereamus. Nam hic manere ultra non possumus, abire autem per hostes non licet, qui cuncta itinere claudere, facileq; opprimerent abeuntes armis inopia, situ locorq; circueutos. Nam vos fugiētes quæ vrbes recipient, q; transire pmittet, vnde aderit cōmeatus: quæ vix itegri ac victores reperistis, an fidentis in captis oppidis, quæ (vt mos barbaris est) cū fortuna mutabūt fidem, vel si persistent in officio, an ea contra hos hostes tuebimini, vel his inclusi copia reꝝ abundabit. Itaq; necessitatem vobis fortuna imposuit protinus dimicandi, & vi atq; armis euadendi. Nam si (quod omen deus auerrat, & nunc exprimere horret animus) in ipsa pugna superabimur, nusq; vobis erit refugium, nemo euadet manus barbaras, vel saua mors, vel seruitus misera nos manebit. coniuges, liberi vestri si qui adsint, eandem subibunt calamitatem, & parua laus tot laboribus, tot periculis amittetur, delebitur in Asia christianū nomen, & forsan hostes græcos quoq; armis inuadēt, spem omnem nostri amittent sepulchri recuperandi, nec vltterius Asiā petere audebunt. Nam vobis cæsis, qui superabūt virtute patres, quis nō horrebit id onus subire, cui succubistis, qui vltterius religionem, laudem omnibus rebus anteponent exitum vestrum reputantes, nulli certe vel pauci, atq; ideo clades vestra ingens dedecus magnā ruinam christiani nominis secum trahet. Proinde oro atq; obsecro milites, vt quo animo pugnam poscitis, eo in acie demum sitis, vestræ virtutis, rerum gestarum, & salutis omnium memores. putetisq; vos intueri christianum genus, palamq; attestari quales in pugna iam fueritis, talem eius fortunam deinceps fore. Sic firmatis militum animis quod erat roboris in exercitu deligunt, & qua erat pugnandum die has celeriter instruit. Acies peditum fronte cornibusq; distincta erat, ab equitib; cincta erat qbus maxime duces fidebant, & ne circui a multitudine possent vltimum agmen valida manu circundederant, cornuaq; subsidio sunt firmata, nō recta fronte, sed à latere posita, ne nostri ab hoste circuirentur. Aliam turbam, quæ fuit magna, nocte urbē exire per diuersam ab hoste portam iusserant, & duce Tancredo loco idoneo clam confidere, cunq; acceperint hostiū animos

B

C oculosq; certamine occupatos, tunc repente magno tumultu illos inuadere. Dextro cornui Boamūdus & simul Gallia Regis frater, leuo Tolosæ ac Flandriæ reguli præfuerunt, acies media ipsi Goffredo tuenda data. Is monuit pedites, vt hostium equitatum laxatis manipulis rari exciperent, nec minus equos cōfodere q̄ barbaros niterentur, signa sequi, seruare ordinem studere, ducibusq; prorsus parere, ne ue sibi ipsis præscriberent quo progrediendum, aut quid agendum esset, neq; plus se q̄ duces de victoria & exitu rerum sentire existimaret.

Temeritatem enim raro foelicem, crebro perniciosam esse cōsueuisse, nec minus a milite modestiam q̄ vires atq; animi magnitudinem desiderari. Legatus in super sacerdotetq; alij stolis super arma induti acies obeundo cunctos ad pugnam hortabantur, victoribus incredibilem laudem adesse, morituris ad cœlum aditum prædicantes. Corbagus autem certior factus parare se ad pugnam christianos, illius audius acies iam instruxerat, & partim persæ, partim per eos, qui dncebant ordines, monuit suos, vt fortiter dimicarent, ne fama hostium aut viribus mouerentur. Eorum enim qui in Asiam venerint vix partem tertiam superesse, atq; hos ipsos famem, labores, ac vulnera confecisse, fracta quassataq; arma illis restare, paucos ac debiles equos fame iam penè absumptos, nec aliud eos ad pugnam elicere q̄ summam necessitatem, quâ ferre inopiam, vel tuto abire minime queant. Nam quoad cibus nō defuit, semper hos pugnam detrectasse intra mœnia latitantes, & vnicam spem in ope græcorum habuisse, quæ demum irrita illis fuit.

D Itaq; nulla ex parte pares christianos persis fore, non viros quippe, sed vmbra hominum & effigiem esse. Prærererea dimicandum non modo pro laude vel imperio, sed pro salute Asiæ, quâ saui homines ab oris extremis occidentis profecti vastare instituerunt, nec alium esse ducem aut exercitum, qui eisdem, si vicerint, queat resistere, ac omnes clades, quæ acciderent solent victis secururas omnes, videlicet sexus atq; ætatis cades, miserrimam seruitutem, penuriam rerum omnium, dirptiones vrbiū, & incēdia, euersionem religionis, & totius Asiæ vastitatem. Neq; enim apud hostes a deo sauos atq; immanes vllum pietati locum fore. proinde vel in pugna vincendum, vel fortiter dimicando moriendum esse, nec in precibus

A cibus aut votis spem habendam, sed in armis ac virtute delendum esse ac ceptum dedecus, nitendūq; omnibus viribus ne multi a paucis, fortes ab imbecillis, obsidentes ab obsessis, ac penè iam victis superentur. Sic accensis vtrinq; animis quū iam acies propinquarent, nitidior lux discussa caligine, quam circa humida loca effuderāt, clarum prospectum omnibus dabat, & vniuersa futuri discriminis facies in oculis erat, & fremitus hominum, equorum hinnitus, armorum internitentium fulgor mentes turbabat, & spe ac metu simul pugnātibus animis militum modo tristitia modo læta obuerfabantur, tandem acriter magno impetu est concursum, Sublatus à nostris rediditq; à persis clamor nemora circumiecta q; valles terribi lono repleuerat. Ingens ibi animorum contentio viriūq; ciebat pugnam, & spem vtrinq; ambigua fecerat, nec strenui solum, sed segnes timidiq; illorum exemplo accendebātur, gladijs aut hastis rem gerentes, vel sagittis, quarum vim magnā primo congressu perla conijcerant, nec duces ad regendam modo consilio non affuere, sed suismet corporibus dimicantes miscuere certamina, cadebant multi ex vtraq; acie, longe plures vulnerabantur, horrendaq; erat protinus res, armorum strepitus, clamores dissonos, morientium gemitus audire, passim strages hominum cernere, micantēq; in dextis gladios & furentium militum ora, qui non modo armis, sed vacuis manibus, pectoribusq; telo forsan aut ense carentes inuicem decerabant. Et quāuis perla multitudine freti vndiq; insultarēt, nostros circūuenire, perrumpere ordines niterentur, modo rari sparsiq; modo conferti dimicantes, tamen à fronte ac dextro cornu magna vi propulfabantur, nec erat facile ab eo cornu circuire pugnautes à montibus proximis tectos, & duces eximij cum factis fortibus tum monendo atq; hortando accendebat certamen, & vbi videbant præmios, cum manu delecta ferebant opem. Milites quoq; signa inferre, ac vi maiore hostem præmere compellebant, pedites ipsi progressos temere perlas equites (vt erant iussi) excipientes vel occidebāt eos, vel equos hastis fodiētes stragem ingentē faciebant, equis & viris vnà ruentibus. At cornu in leuo alia erat belli facies. Ibi enim perla annexi cōcusserant primo impetu, nostros, pedēq; referre coegerāt, & vndiq; circūfusi nec respirandi nostris nec

L

C se explicandi locum dabant, mixtiq; peditibus equites confuderant penè omnem ordinem, nec vltra hostes poterant ferri, ni subsidiarie cohortes sese illis obiecissent. Harum vis restituit prælium, & iam fugientes rursus ad pugnam concitavit. Goffredus etiam vbi accepit sinistrū cornu in periculo esse, partē eorū qui claudebāt vltimū agmen subsidio laborantibus ire iussit. Sic æquato tandem prælio cum Marte ancipiti pugnaretur, christiani duces milites increpare, promptos lingua legnes in armis dicere, quam feroces pugnam poposcerint, quam nunc lente dimicarent exprobrare, atq; illos pristinam vim vigoremq; abieciisse, frustra exhaustos tot labores, actum de illis affirmare, si non acrius niterentur. His accensivocibus milites summa vi feruntur in hostem sui periculi iam immemores, obstinatiq; animo vel perfas vincere, vel in pugna oppetere statuerant. Ergo mouere gradu hostes, qui perculsi quāq; cederent, nulla ex parte fugiebant. Corbagus autem stare illos, resistere fortiter horrabatur, & signa in hostem referre, laborantibusq; auxiliares cohortes submittebat. Tancredus interea vbi accepit parte ab omni prælium esse, ac summis viribus dimicari, minime vltra morandū ratus, celeriter aduersus hostes cōtendit, suosq; quum pugnae appropinquauerūt, os clamores maxime tollere imperat, ac magno impetu perfas inuadere, vt illi ob hæc maxime territi citius funderentur. Paruit ducis dicto miles, cuius clamor à perfas accēptus, & visa spesies magni exercitus, qui à latere incurrebat, ita quidem terruit eos vix atq; anxie nostros ferentes, vt omnes propere terga verterint, transeuntēsq; vallem non longe à castris eorum distantem in loco edito constitierunt. Herebat tergis fugientium victor, sed ei prospectum nubes pulueris penè abstulerat. Ergo haud secus q̄ in tenebris nostri errabāt, ad sonum notæ vocis aut signum coeuntes, & strepitum hostium magis q̄ hostes sequebantur, & vbi ad collem est peruentum noua de integro pugna oritur, nostris nitentibus collem ascendere, atq; inde perfas repellere, illis autē repugnantibus, qui situ loci adiuuabantur. Conceptis vero in acie paucior, æstus ingens ac præteritæ labor pugnae ita exangues illos fecerat, vt eis animus, viresq; non longo spatio interiecto desecerint, Ergo ex colle tandem pulsi varias fuga petunt par-

Ates. Nec facile quis fortunæ ludibria, ducum atq; agminum cædem, multiplicem victorum fugam, cædes nunc singulorum, nunc multorum haud animo assequi queat, vel ratione complecti, nec caesorum numerus in ipsa fuga facile cõfici potuisset, cum per valles, per nemora & varios saltus barbari cederentur. Alij enim qua breue patebat iter fugere nitebantur, alij arduos montes & ignotos calles aut silvas petebant, mixti peditibus equites, armatis inermes, integris debiles implicabantur, nec aliud æque ac fitis eos conficiebat. Qui ergo intutum euaserât, passim omnibus riuus prostrabant corpora præterfluentem aquam hianti ore captantes, nec vllus adeo fons occultus, aut limosa vlla erat lacuna, quæ vestigantium sitim falleret. Ferunt plarimq; in prælio aut fuga periisse de hostibus plusquam millia quinquaginta, & magnum numerum captum fuisse. Castra quoq; ingressi nostri à persis deserta maxima præda sunt potiti, & inter tot repertas gazas nulla fuit quam equorum gratior præda, quorum inopes christiani fuerant. Nec incruenta victoriâ fuit. Nam die sequenti quærentes nostri suorum cadauera quo ea sepellirentur, paulominus q̃ tria millia reperierunt. Hoc prælio factõ die vigesima Iunii mensis duces præmissis hostium signis atq; agmine captiuorum triumphantissimè ad urbem venerunt. Qui autem persæ arcem tenebant eum spem omnem amisissent, pacti, vt sospites possent abire, eam christiani tradiderunt. Deinde purgatis vetustis templis quæ barbari polluerant, præsertim Petri apostoli solennibusq; peractis sacris auctore legato præsul vrbi est constitutus, quem patriarcham appellarunt. Is Hispanus fuit genere Bernardus dictus vir sanctus & innocens ab ipso legato educatus. Multi præterea sacerdotes in ipsa vrbe relictî sunt, qui vna cum præsule sacra administrarent. Captis quoq; Syriæ urbibus dati sunt plures episcopi, qui doctrina & vitæ exemplis rudes adhuc instruerent populos ad rectam vitam & veram religionem. Argenteis & aureis vasis rebusq; alijs ad sacrum vsum templa omnia splendide ac magnifice sunt ornata, nec rei alterius habita est cura impensior, quàm sacra instituendi. Quibus perfectis quum decreuissent aestatis reliquum & totam hyemem ibi cõsumere. Byzantio principi legatos miserunt nobilitate ac virtute insignes

C Vgonem scilicet Gallia regis fratrem, & Balduinum Enalti principem, qui eidem res gestas nuntiarent, simul etiam quaerentur. quod cum illi notum fuisset eos a persis obsideri & famae confectos in summo periculo versari, nec ultra urbem tueri posse, tamen ferre opem, neglexerit, parumque ob hoc abfuerit quin omnis exercitus deleteretur & in Asia tota christianum nomen interiret, spectasse vero ad suam virtutem quos in fide semel acceperit, semper tueri pro suo imperio augendo pugnantes. Nunc vero duces ab eo petere, ut opem illis ad subigendam Iudeam ferat, proelia enim famemque ac varios morbos valde copias minuisse, instare autem bellum graue, cum Rex Aegypti (ut fama erat) magnos exercitus comparauerit, praeter eos quos iam pridem in Iudeam transmiserat. Ergo aduersus potentissimum Regem ad perdomandam bello Iudeam viris atque armis instructam auxilio opus esse, ne magna ex parte rem confectam deserere compellantur cum infamia sempiterna, & si quod facturus videbatur, subsidium denegaret, palam significarent bello parta subducum imperio solum fore. Eos enim a fide data liberos esse ab eo principe in tantis periculis destitutos. Hi legati simul profecti cum in Ciliciam peruenissent, alter eorum Balduinus, videlicet morbo correptus intra paucos dies interijt. Alius vero iter accelerans. Postquam Byzantium tandem venit principem adiens quid postularer nostri exposuit, negantemque illo mittere auxilia uelut maxime impedito, ut erat iustus, mentem ducem aperuit, & secum reputans quot subiisset vite pericula, quae insuper noua proponerent, quam grauis quam anceps instaret labor ipsam Iudeam perituris, inde abiens in Galliam redijt cum labe ingentis sui nominis, cuius factum eo fuit saeculus visum, quo sicut genere opibusque praestabat, sic erat decem ut ipse alios magnitudine animi superaret. Antiochia vero paulo post oratorum discessum vis ingens morbi vrere cepit, uel quia erit tempus, graue ac pestilens annus, vel quia bello durante pecoribus, agrestibusque in urbem acceptis ea colluies, mixtorumque omnis generis animantium odor insolitus, fames deinde ac multa incommoda eam pestem inducerant, ministeriaque inuicem & contagio ipsa vulgabant morbos, quotidieque funera multa efferebantur, nec minor ibi fiebat strages quam quanta in acie fieri solet. Multi ergo ea uis morbi late uagata cum uiri tum foeminae perierunt, nec mors cuiusquam aequa

A luctum omnibus fecit ac legati Pōtificis viri profecto in omni virtute excellentis, cuius prudētia religioꝝ necnon animi magnitudo maxime nostris profuerat. Abibant multi Ciliciam, aut Ragem petentes, vel finitima loca, vt pestem inualescentem vitarent. Inter hæc Roboas quidā persa genere qui Maspam urbem obtinebat, oppidum quoddam obsedit Asartam ab incolis dictum, cuius princeps illi parere pristino more abnuerat, qui se cernens viribus imparem, atq; vndiq; circūfessum, nec aliunde spem salutis q̄ à christianis superesse, p̄stare duxit credere se illorum fidei, q̄ in arbitrio seui hostis vitā atq; opes committere. Itaq; ad Goffredum versus, cuius in primis pollebat nomen, eū per nuntios orat suos, vt sibi mature opituletur, quod si fecerit memorē se tanti officij ei deinceps pariturum, & nūc obsidem filium mittere, quo intelligat verbis æqualem fidem esse. Letus Goffredus eam sibi dari occasionē cōsultis prius reliquis ducibus ferre illi opē decreuit. Retento igitur obside partē exercitus parare se ad iter impat. Scripsit etiā Balduino, v̄sibi mox profecturo cū suis copijs iungeret, quo simul aduersus hostē cōtenderēt, qui coacto prope milite veniēti fratri occurrit, tria milia equitū duo peditum secū ducēs. Hos aduentare Roboas audiēs, nec iam procul abesse anceps animo esse cœpit, an discederet infecta, an vero signis collatis dimicaret. Nam morari in iisdē castris non vallo aut fossa munitis nec in edito sitis loco, pugna vero se abstinere haud sanè licebat, & nunc fugam versabat animo ducē hostium & exercitum timens vincere semper assuetos, modo fretus magnis copijs animū illi augmentibus aciem meditabatur. Hijs auxius curis demum metu spem vincente statuit soluere obsidionē, atq; Alapam cū exercitu regredi. Ergo inde abscedens raptim agmen secū ducebat, ne obuium aliquo loco haberet hostem inuitusq; manus conferere cogeretur. Vbi ad tutum venit locum certior factus christianos multo tardius motos vestigia maioris agminis sequi, quod cū Goffredo ad oppidum iuerat, & procul ab illo adhuc esse, ac sine ordine militari nihil timentes iter facere, decem millia misit militū, qui ex insidijs eos exciperent. Hi loco idoneo consistentes nostros venire quum vidissent, se inuicem cohortati eos incautos inuasere, qui primo impetu fusi quum in varias fugerent partes

C sparsa vndiq; hostium equitatu paucis exceptis capti omnes aut cęsi fuerūt. Mœstus ea clade Goffredus ab his qui fugerāt nuntiata parū moratus dū Afarte cōuenit principem fidemq; accipit semel datā ad vindicandos socios pergit, habēs duces itineris regionis accolas, qui se breui circuitu p̄ notos calles ducturos eū ad hostes promiserant, priusq; illi ad suos redirent. Nec multū viā cōfecerat, quū ps̄a apparuere magnū numerū captiuoꝝ trahētes, qui metu attoniti q̄ prater spem in hostes inciderāt numero ac virtute illis p̄stantes præda etiā impediti nec se ad pugnā neq; ad fugam explicabant. Itaq; celeriter superati pene oēs oppressi fuerunt. Ea victoria fuit lætior ob nostros captos, qui miserā seruitutem euaserant. His rebus gestis Balduinus trans Eufraten abiit duobus oppidis fratri relictis, vt ea cū suis inhabitaret. Ergo is remisso exercitu quosdam tenuit secum comites in illis mansurus quoad pestis Antiochiæ defuisset. Ad hunc plurimi cum venissent visendi & salutandi eum causa partim Armeni partim Syri, qui vicina colebant loca, nuntiant demū duos esse Pancratium & Conaciliū fratres, qui eam regionē perturbent, hos tenere quædam castella situ opereq; munita, latrones sicarios circū se habere, agros finitimos populari, cędes atq; incendia facere, fana domos compilare, omnibus minitari, cunctos præ metu illis obsequi, eorum amentiam, libidinem, audaciā vltro ferri non posse. Proinde orant, vt fratris imperiū tot christianos ab his iniurijs vendicet, neq; hanc labem & ignominiam vltra ctescere pariat. Esse autē facile duos latrones inuisos cunctis parua manu armatoꝝ suffultos delere, præsertim illi qui omnes gloriæ rebus gestis, fortitudine suparet. His motus Goffredus q̄ dedecori fratri erant postq; comperit famæ res haud dispares esse, misit aliquos qui à fratribus peterēt, ne ire ad eū grauarētur, quos, vt accepit, colloquium abnuere, cū suis equitibus atq; indigenis regiōis multis aduersus eos est p̄fectus, qui castellis inclusi acriter ab initio resistebant. Nec erat facile illa capere locis editis ac præruptis sita, quæ multi armati defendebāt, eo quidem ardentius quo magis hostium iram ob sua flagitia formidabant. Sed cū quotidie cresceret oppugnatio, & multi caderent vel acciperent vulnera, fracta eorum ferocia est. Ideo tribus expugnatis castellis, reliqua metu in deditionem vene-

A runt, omniaq; ad solum vsq; diruta sunt, ne deinceps per ea
 quies & ocium turbarentur. Dum hæc à Goffredo geruntur
 parum absuit quin eius frater vitam imperiumq; amitteret.
 Nam cū ad Ragem Galli confluerent pestem vitantes, comi
 terq; excepti oneri magno essent ciuibus, & soli cū Balduino
 res graues transigerent, nec oppidani ad consilium vocaren
 tur, mouit ira & indignatio barbaros, qui despici se ac dari in
 prædam arbitrabantur. Ergo archane congregati qui præci
 pui erant ciues occidere statuunt Balduinū atq; hostibus vr
 bem p̄dere, qui non procul ab Rege dominabantur. Delecta
 erat facinori dies, & coniurati ex locis finitimis multos acciue
 rant, hostes etiā rei conscij magnū coegerant equitū numerū,
 vt Balduino petēpto Regem repente occuparent, & success
 sisset ea fraus, ni vnus è plebe, cui quidā ex cōiuratis id cōsiliū
 patefecerat rem ad principē detulisset. Is turbatus eo piculo
 principes cōiurationis p̄ cōsiliij speciē acciti iubet, Gallos oēs
 arma capere, portasq; vrbis obseruari, ne qui foras egrederē
 tur, & cū vocati mox venissent admotis tormentis fateri vera
B metu coacti & sceleris cōscios nominare summo supplicio sunt
 affecti, atq; armati p̄ urbem euntes quosdā tumultus cōpres
 sere. Multi p̄terea post paucos dies in exiliū acti sunt, & bona
 eorum publicata. Ab hoc periculō Balduinum seruatiū aliud
 penē maius excepit, quod effugit numinis ope, ipsi fato immi
 nenti ereptus. Perfa is qui urbem Sarmem Balduino tradi
 derat castellum tenebat Ragi propinquum, in quo arx mu
 nitissima erat, qui venire saepe ad urbem, frequens esse in
 aula principis consueuerat, cui se ira insinuauit, vt omnes
 ferē penes eum gratia superaret. Hic ad extremum secum
 reputans q̄ inuisus esset suis, quā infamia prameretur, q̄ chris
 tianis familiaris factus Regem suum, religionē, patrios mo
 res esset oblitus, & pro ignotis atq; hostibus niteretur, quodq;
 multi sibi idipsum exprobassent consuetudinem eius vitan
 tes velut p̄sidi ac polluti, statuit facinore aliquo suis gratis
 ficari, quo illorum gratiam iniret. Itaq; principem adiens
 ait perfas omnes eū odisse, q̄ ipsis neglectis religione post
 habita christianis adheferit. Ideoq; sibi vicinos insidiari, cau
 las belli & controuersie quarere, nō die nō nocte ipsum quie
 scere tot periculis circumfessum. Atq; ideo cogitanti sibi

C quonam modo res familiares vitamq; posset tueri, nil securius visum sibi esse, q̄ domesticos lares deserere, atq; ibi vnā cum alijs vitam agere. Proinde Balduinum orare, vt misertus eius fortunę, amicitię memor eius castellum tuendum suscipiat, ibi arma ibi milites collocet suos, se vero ætatis reliquum in sua vrbe agere sinat amicitia eius, clementia, opibus fructurum, cum præter ea nil reliquū sibi fortuna fecerit. Illius vero interestesse ne oppidum permunitum ei propinquū hostes occupent, quo ne intelligat se facturum opere prætiū si occupandi castelli hosti præripiat facultatem, hortari eum, vt ad illud visendum proficiscatur. Vera hunc dicere princeps putans sui meriti q̄ naturę alterius magis memor cum equitibus centum ad videndum locum perrexit, barbaroq; illum hortate vt castellum ingrederetur, in quo armatos multos condiderat, vt eum ac suos comites caperet, paratum ipsi morem gerere comites tenuerūt, ne se crederet hominis fidei magnopere suadentes. Dux igitur extra oppidum manēs, equites duodecim intus misit, qui arcem atq; alia loca inspicerent. Hi viæ arcem ingressi capti ab armatis fuerunt, atq; in vincula coniecti. Balduino miranti redire ad eum ex his neminem horę spatio iam tranfacto nec mediocriter suspicanti, præfatus perfa ex muris apparuit, qui rogatus exprimere, cur tādū esset moratus vel equites retineret, respondit eius milites uinctos esse, nec se illos dimissurum, ni Balduinus vrbem Sarmē restitueret, nec aliud sibi esse molestius q̄ q̄ ipse suas manus euaserit, cuius cę de pristinum scelus quo deum ac patriam læserat expiasset. Id audiens Balduinus cernensq; sibi vires ad oppidum expugnandum deesse mœstus inde ob socios amissos discessit. Sed qui pro eo Serorgem renebat, Robertus nomine vir præstans bellicis artibus postq̄ accepit barbari frudem secum tacitus uoluit animo, qua nam via detrimentum acceptum sarcirer, deum nocte vrbe exiens propè id castellum processit ducens secum habens equites, paucisq; ex his præmissis qui circū mœnia vagarentur, & pecora seu homines caperent, ipse in silua occultus cōstitit. Qui ergo processerant sub oculis hominum prædas agentes, eos ad pugnam cum excissent, de industria metum fingere ac cedere sensim cęperunt, quos incauti barbari persequentes venire ad locū insidiarę, ibiq; ab equitibus

A tibus fusi dum in varias fugiunt partes, quidam ex eis interfe-
 cti sunt, sex etiã viui capti pro quibus redditus totidẽ christiani
 remissi sunt. Ex his vero qui victi remanserant, cũ quattuor
 effugissent, ita concitus qui castello dominabatur, securi alios
 percuci iussit, cuius pfidia fuit causa, vt postea Balduinus con-
 luetudinem Barbarorũ vitaret, fidem eorũ suspectam habens,
 & ab vnus crimine discens oēs. Raimundus autẽ Tolosẽ prin-
 ceptis ne pociũ tereret tẽpus multos equites atq; pedites du-
 cens ad vrbẽ Albarẽ est pfectus, ab Antiochia passuũ millib?
 triginta distantẽ, quẽ ab hostibus tenebatur. Et eã expugnare
 adortus, cum oppidanõs biduo fatigasset nullo quietis dato
 spatio, illi trepidi & cõsiliij inopes tandem portas aperuerũt.
 Ea vrbẽ dux potitus, ac finitimis regionibus ibi præsulẽ statui
 fecit virũ doctrina moribusq; præstantẽ qui Petrus dicebatur
 ex Narbona galliẽ vrbẽ natus. Dum hæc ab istis geruntur, in-
 gens manus equitum Germanorũ vecta mari cũ Antiochiam
 concessisset peste adhuc eam vastante vis ingens morbi vali-
 tudine oēs tentauit, & multi ex illis periere. Postq; aestas præte-
 ritã & autũnus grauis, extincta iam protinus peste reuersi sunt
B Antiochiam duces, vt simul, quid esset agendũ, consultare.
 Ibi audientes vrbẽ esse Marã dictam octo millibus passuũ ab
 ea distantem, quã princeps Tolosẽ occupauerat, viris, armis,
 atq; opibus claram, eiusq; accolas esse hostes, nec vllam pacis
 mentionẽ fecisse, suis armis & vrbĩ confisos situ & opere per-
 munita, hanc oppugnare statuerũt. Ergo ducẽtes magnas co-
 pias post paucos dies venere ad vrbẽ, qua omni ex parte ar-
 matis cincta corona illam aggredidit. Sed oppidani acriter
 propugnantes cõuitia multa in eos dicebant, quo ue maiore
 adderent contumeliã sublatas in ipsis moenibus cruces, in fru-
 sta scindebant, vel stercore aut luto polluebant, quo intellige-
 rent nostri se contemni & despici, atq; illos constanter obsi-
 dionẽ laturus. Ea re irritati duces vbi viderunt sine machinis
 parum proficere augeriq; hostiũ animos, qui dies cõplures for-
 titer se defenderant, cõstrui machinas variij generis curarunt.
 Ex quibus ingens vis lapidũ in muros vel vrbẽ emittebatur,
 multi etiã testudinibus tecti ferro moenia perforabant, multi
 quoq; scalis admotis ea scandere nitebantur. Barbari autẽ rot
 angustijs circũuenti minime remittebant certamen, sed tella,

M

C ignē, vel saxa conijciēbāt, scālasq; ascēdētes, seruētī oleo atq; aqua obruebāt, qbus oppressi milites, multi semianimes ruere cernebātur. Sed oīa vicit p̄tinax virtus. Nostri, n̄. ira calentes q̄ eis tm̄ barbari restitissent, qui sepe magnas fuderāt copias, tot p̄claras cepērāt vrbes, summa vi tandē annexi deiectis hostibus moenia occuparūt, & nisi nox supuenisset eodē imperū civitatē cepissent, sed tenebris impediti cōstitere ī muris, & nē qui urbē egredi possent multi vndiq; observabant. Postq̄ illuxit quū solitudo in vrbe p̄pe moenia cerneretur plurimi descēdentes portas fregerūt, p̄ easq; irrupit exercitus, qui p̄ urbem discurrens vacuas vias cū reperisset insidias veritus domos ingredi non audebat. Postq̄ vero missi ad explorandū quas domos intrauerāt esse vacuas, hostes abesse nuntiarūt, verū oēs ad p̄dam torā urbē diripuerūt, & ingens p̄da omnis generis parca est. Erant in vrbe specus multi, p̄ quos ciues oēs cū liberis cōiugibusq; se occultauerāt. Ad ea loca duces p̄fecti in ore specuū ignes accendi maximos iubēt, ex qbus ingens vis fumi cū exisset, in hostiū ora ferebatur, qui vltra durare nō valentes spiritus interclusis obcecatiscq; oculis tādē ē latebris emerferūt. Tum vero apparuit ab ira & odio expugnatā civitatē.

D Nam multi ex oppidanis licet armis abiectis supplices tenderent nr̄is manus, fœdē interfecti fuerūt, reliqui velut serui habitati sunt, vrbs vero diruta & incensa est. Atq; ob hoc quādā vicinæ vrbes metu in potestatem victorū venerūt. His p̄fectis cū Antiochiā oēs redissent, cepērūt milites palam fremere nō vltro eos morā facturos, qn̄ Hierosolymā urbē perāt. Duces, n̄. bella ex bellis ferere oblitoscq; cur ab initio arma sumpserint, quā fidē exercitui dederint, vagari p̄ Syriā, ibi opes atq; imperium querere, abuti sanguine ac viribus militū, qui pro Iudea recuperanda iter tā longū cōfecissent, excidisse animis christi religionē, sepulcri memoriā sordes eorū & erumnas, qui per Iudeam christiani essent. Ferendos ergo eos nō esse qui post res egregie gestas fidei socialis oblitī essent, & rē differendo causa fuerint, vt magnā partem copiarū pestis vel ferrū absumpserit, sed eos orandos, vt Hierosolymā ire p̄gant, quod si negauerint eligi oportere itineris duces, cū quibus omnino relictis illis maturē proficiantur. Demūq; inuicem exhortātes ipsos duces circūstant, orant, vt cunctis posthabitis eos aduotum

A explendum ducāt, ne maculent fidem semel datam, & rebus gestis labem adiciant sempiternā, quasi metu aut ignauia clarā expeditionē reliquerint, se vero celerem profectiōnem querere, vt mature bello perfecto ad patriam reuertantur, ne diutius q̄ par est, à suis liberis & coniugibus absint. Quod si progredī recūsauerint, omnē exercitum ipsis relictis profecturum, cui aduersum siquid acciderit penes eosdem culpā fore, qui eum deseruerint, & eam infamiā apud christianos patras laudes deleteram. Quibus moti vocibus duces (vera enim dicebantur) consilio habito tandem statuūt post hycem exactam Iudeam petere, vt eadem victa laboribus, ac periculis clarum finem imponant. Sed ne dum in alias migrant oras nulla praesidio Syria remaneret, eamq̄ iterū caperēt hostes, placuit cunctis Boamundū relinquere eū manu valida peditum atq̄ equitum, qui eam prouinciā tueretur, Tancredum vero cum alijs proficisci, in quo æque ac in Boamundo spem habebant, ob eius animi & corporis dotes, quæ in eo supra modū eluxerāt, & erat incertum an melior dux vel miles esset. Nam

B inducendo exercitu siue in p̄lio cōserēdo cautus erat simul & audax, manu fortissimus, multis insignibus clarus pugnis, nec animus vinci, nec corpus labore vel icōmodis poterat. lingua etiā, vt expers doctrinæ nō infacūsus habebatur. Religione, integritate, modestia, magnitudine animi maxime semp fuit p̄ditus, nec opibus crescere, sed gloria nitebatur, quā immortalē multis ac magnis rebus gestis est adeptus. Interea Boamundus certior factus quāsdā vrbes in Ciliciā rebellasse, maiorēq̄ motū expectari, & ea spe Cilicas excitatos, q̄ fama esset magnā partē christiani exercitus esse deletam, reliquos Hierosolymā profecturos, ideoq̄ credere illos fore neminē qui eam prouinciā armis reperat, eō celeriter duxit copias, ut imparatos atq̄ inopinātes opprimeret, & multis eriperet facultas res nouandi. Nec eū fefellit opinio. Nāq̄ studebāt rebus nouis nōdū apte hostes facti ob eius aduētū prius cōsiliū abiecerūt, receptoq̄ in vrbes exercitu coacti sunt obsides tradere, ne deinceps pacē turbarēt, deinde ad eos Boamundus p̄fectus, qui destituerāt, celeriter oēs vi aut metu in potestate degit. Sic demū pacata prouincia, relicto ibi p̄sidio valido, ne motus noui excitarentur secū ducēs plurimos obsides Antiochiā rediit.

M ij

C BENEDICTI ARETINI DE BELLO A
 Christianis contra Barbaros gesto pro Christi sepul-
 chro, & Iudea recuperandis. Liber. iiii.

Egre iom.
 Am precipita uerat hyems martiusq; ad-
 uenerat mensis, quum Princeps Tolosa
 Tancredo comite quidamq; alij secum
 duces Iudea versus iter caperunt, & eun-
 tes propè Caesaream, deinde Amā, Ca-
 lamelamq; vrbes, quae ab hostibus tene-
 bantur, habebant copiam rerum omniu
 persistimentibus, ne si forsan comeatum
 negassent, nostri agros popularerent, vel ea oppida oppugna-
 rent. Nō solū ergo cibaria uendita, sed missa illis munera sunt,
 quo pacatum faceret iter, & à tanta hominū turba citius agri
 liberarentur. Igitur Galli propere transeuntes ingressi sunt
 Feniciam regionem, flectentesq; ad maritimam oram, ut si à
 terra deficeret comneatus mari ad castra deferretur, nullum
 habebāt obuium hostem, qui eis transitum impediret. Quidā
 latrones in siluis abditi, tum demum se ostendebant, quū pre-
 gressos uiderant nostros, & postremi agminis quosdā tardius
 procedentes capiebant, & si conuerti uiderant aciem summa
 celeritate latebras repetebant, ut uno tēpore in uia esse atq;
 in siluis uiderentur hoc modo varijs locis prout ijs dabatur oc-
 casio, iter infestum faciebant, modo à latere, modo à tergo in-
 cursantes. Egre id ferens Tolosē princeps iussit alijs iter pro-
 sequi à uia digressus loco idoneo se occultat, ducētos equites
 centum pedites secum habens nōnullosq; uictimi agminis ue-
 lut fessos in uia cōsistere imperauerat, quos latrones cū inua-
 sissent captosq; ducere niterentur impetū Tolosita in eos fe-
 cerunt, qui re noua perterriti cū se non ad pugnā, nec satis ad
 fugam explicarent, vel caesi vel capti sceleris sui dederunt poe-
 nas. Quorū exitus docuit reliquos, ne quid ulterius molirerentur.
 Dierum aliquot uia confecta demum uenere ad ea loca, quae
 per anguste transitum dabant, & incolę oppidi propè siti, quo
 transitum prohiberent, ea infederant. Cōmissio igitur cum ijs
 proelio, tandem barbari fusi magna cū cede repelluntur aditu
 libero nostris relicto, qui angustijs superatis proelio ac labore

A itineris fessi patenti in agro castra locant, ad quæ indigene cōmeatū ferentes, duces orabant, vt cōprimerent ab iniuria milites, vastari agros ferro vel igne, homines capi, diripi vicos non permitterent, eos vero in ipsa via copiam rex allaturos. Qui bono animo esse iussi si promissa exequerentur, parē verbis fidem fecerunt, nulla re, quæ militibus vsui effer, non concessa. Insuper etiam ex proximis oppidis christiani multi, qui belli tēpore capti fuerant, venditiq; sine pretio remittebantur, vt cuncti nostris gratificarētur. Continuato itinere venerunt Galli ad claram urbem ab incolis regionis Archin vocatam quinq; millibus passuū à mari distantem. Ea subiacet libano monti, & quæ circūstat oppidū regio, fertilis & amena multum erat, aquis abūdans, aruis nemoribus pascuisq; distincta, longe ac late satis patens, quā oliuæ aliæq; domesticæ arbores magna ex parte vestiebant. Castris propè oppidum positus Gallicum agros popularentur, timens is, qui ei dominabatur, ne si negasset cōmeatum, in se vnum bellum conuerteretur, præsertim ob loci cōmoditatem, bello pacem censuit præferendam. Ideo missi ad duces placandos cibaria pro exercitu muneræq; amplissima obtuleruat. Simul etiam christianos ducentes, qui dum nostri Antiochiam obsidebāt, capti fuerant, atq; ad Archin demum deducti, quibus receptis cēdibus finis populandiq; agros factus est. Ibi dum alij conquiescunt, pars exercitus duce Tancredo ad Ortosiam oppugnandam contendit. Ea vrbs in plano sita, nec procul à castris ipsis distans, cum parum munita & opibus plena esse affirmaretur, incessit Gallos cupidō eiusmodi urbem occupādi. Mœnia igitur subeuntēs vndiq; illam aggrediūtur, nec segniter oppidani sparsi per muros resistebāt, haud ignari, quæ vrbe capta pati eisdē oporteret. Cum ergo vtrinq; magno animo pugnaretur, tractum est ad noctem certamen, qua veniente finem nostri oppugnādi fecerunt multis illatis & acceptis vulneribus. Interim oppidani spe abiecta vrbs tuendæ cū liberis & coniugibus in montes proximos refugerunt, ea omnia secū ferentes, quæ breui spatio extrahi poterāt. Vix dum satis certa lux venerat, quū Galli armis arreptis ad oppugnandam urbem redibant, qui mœnibus propinquantes neminem super eis cū vidissent, nec aliquis intus audiretur clamor, sed magnū vndiq;

C esset silentium, erectis celeriter scalis cuncti muros ascendunt, & per vacuam vitis urbem vadentes, vbi ab esse insidias cognouere, omnes ad prædam discurrerunt, quæ omnis generis ingens fuit. Goffredus interea certior factus, Italos mercatores Gallosq; cum suis nauibus esse in portu, cuius iam supra meminimus frumentum habentes, resq; alias vsui militum non inuitiles. His accersitis tandem conuenit, vt ipsi cum nauibus Iudeam petentes non procul à litore navigarent, & ei venturo per maritimam oram necessaria ministrarent. Morsuens deinde cum exercitu, qua iuerat alij, facit iter, veniensq; ad Gibelim urbem Feniciæ regionis eam obsedit, cuius princeps auro urbem ratus tuendam, quam defendere armis nequibat, aduersus a deo validum hostem, quem vehementer ciues timebant ob famam ab eo gestarum rer; ingens auri obtulit pondus, & pro exercitu victus copiam, si omnia obsidione Goffredus vltra progredereur, quod longe asperratus audior gloriæ q̄ pecunia acrius obsessos urgebat. Sed cū spe longior intercederet mora, & in oppido expugnando ingens labor multorum dierū proponeretur orabant milites omnes ducem ne iter inceptum moraretur, ne facultatem sibi adimeret ea æstate bellum conficiendi, nam pluris Iudeam q̄ Gibelim urbem fieri debere rebus gerendis non opportunam. Quor; precibus tandem victus re infecta inde abscessit. Sunt qui referant eum barbarum urbis principem post repulsam à Goffredo acceptam, anxium animo quidnam ageret, demum nuntios Archiam misisse, qui grandi pecunia Tolosæ regulum sibi conciliarent, vt eius suffragio ad placandum Goffredum vteretur, atq; illum sumpra pecunia fraudem cōmentū Goffredo scripsisse, sibi esse cōpertum tegem perlatum, vbi acceperit eadem suorum magnū exercitum comparasse, quo iniurias vltum iret, nec eum procul ab esse, cuius aduentū si expectaret, vel pernitiē subeundā, vel fore, vt nouo bello impliciti expeditionem Iudaicam deserant. Ideo se illum orare vt soluat obsidionē, celeriterq; se illi coniungat. Et ex his motum Goffredū à Gibeli discessisse, ac eam fraudem postea cognitam, principem Tolosanum infamem atq; inuisum cunctis fecisse. Postquā duces simul fuerunt, Legati ad eos Aegyptij regis venere illi placere ostendentes, vt si christianis vi-

A dere sepulchrum cordi esset, quo forsan suum votū explet, eo inermes proficiscatur. Neq; enim armis opus esse regis optimi atq; amici urbem petentibus, operamq; daturū eū, vt hospitaliter ac benigne recipiantur. Quod si armati rege inuito ulterius tenderent, eum iter viribus magnis prohibiturū, nec laturū modo aliquo, ut aduene christiani diu à se possessum regnū armis innuadant. His est respōsum duces ipsos date leges nō accipere cōsueſse, nec ideo arma induisse, ut ad nutū regis Aegyptij ea deponant. Ergo eos uelit Rex, aut nolit more solito iter facturos, spem habentes deū fœderis testem scelerisq; suorū hostiū ipsis in bello nō defuturū. Sub idem tempus Byzantij principis oratores, postq; ad duces puenerūt, queri aiebant imperatorē, quod cū omnes fidem dedissent, si qua per Asiam bello quererent, ea pro illo retenturos. Tamen eos fidem fregisse, cū Boamundo Antiochiam dederint aliasq; plurimas urbes, iusserintq; ne cui principi obediret. Igitur nunc eundem petere, ut fidei memores bello paratū eidem consignent, quod si neglexerint, ipsum Imperatorem talem iniuriam non laturum. Ad ea Goffredus nil respondit fœdus esse, q̄ obijcere aliquod crimen, quod in eum totum redundet. Idem facere Græcum principem, qui cum posset eis opitulari in Antiochia iam obsessis, atq; id posceret data fides, vt qui scilicet ei parebant, suis armis defenderentur. Eum id facere neglexisse, impieq; in summis periculis tot christianos deseruisse, qui si victi ab hoste fuissent, vel amississent protinus vitam, vel à barbaris tenerentur, nō forte sibi molestum fuisse, ipsum quoq; legatis orantibus, vt contra Aegyptios auxilia mitteret, ea negasse, quanquā sibi esset compertum ingens periculum imminere, si nostri in re tam graui desererentur, proinde recte duces fecisse, qui eius imperium abnuissent. Quæ vbi legati audierunt, orabant maxime ipsos principes ne vltra tenderent cū exercitu, & principem suum operirentur. Ipsum enim cum magno exercitu breui se illis coniuncturum, ac si bellum simul gerant, hostes Aegyptios vires eorum non luros, singulisq; ingentia munera, magnam vim pecuniæ promittebant. Qua re in consilio agitata sententiæ principū variabant, quibusdā censentibus expectandos Græcos, & præmij spe forsan motis, alijs vero penitus aduersan-

Cibus, qui se imperatoris perfidiam simulatūq; animum nosse
 asseuerabant, nec ipsum ob aliud ea tunc fingere, q̄ vt iter in-
 ceptum moraretur, ac serēdo inter eos discordiam, maior sibi
 esset facultas imperiū extendendi. Ea dissensio paulatim ser-
 pens totum exercitū penē infecit, & ea contentionis est pro-
 uecta, vt inuicē altercantes vix manibus temperarent. Id qui-
 dam videntes, qui ex Tripoli vrbe magna & nobili ad explo-
 randum in castra venerant, domū reuerſi seditionem nostro-
 rum indicarunt, rem perſe grauem verbis etiā augentes. Quo
 circa præſidens vrbi q̄q̄ multa prius obtulerat, quo auerteret
 à se hostes, eosq; à populando cōprimeret, tantū ex hoc auxil-
 iſpiritus, vt contractis vndiq; auxilijs nostros arcere à transi-
 tu niteretur. Castris ergo positis extra vrbem, qua venturos no-
 stros opinabatur, constitit cū exercitu acie pugnaturus, si du-
 ces aduersus eum procederent. Quibus cū id innotiſſet, so-
 cius timor (vt ait poeta) pacem inter eos suasiſt. Itaq; cōten-
 tionibus positis cōmuni animo instruunt acies, & aduersus ho-
 stem profecti proelium ingens cōmiserē, barbaris non ceden-
 tibus q̄a nostri loco iniquo dimicabant. Sed cū p̄teruecta equi-
 tū acies se hosti à tergo ostendisset, fuga fieri cepta est, simulq;
 ingens fulorum cades, quousq; ad vrbem nostri sequentes pa-
 rum abfuit, quin vnā cū illis intus irrumperent. Eo modo bar-
 baris victis duces non longe ab vrbe castra locant, non quo
 eam obsidendum putarent, mente ipsa in Hierosolymā versi,
 quā sine mora petere statuerunt, sed quo barbari pacem sibi
 ab eis redimerent, rati eos animis fractos bello concordia p̄-
 laturus, neq; ipsos sefellit opinio. Nam die sequenti vrbis prin-
 ceptis nuntios misit, qui cōmeatum omnis generis magnumq;
 auri pondus daturum ei pollicerentur, & omnes captiuos re-
 missurū. Quibus ex fide obseruatis nostri ab vrbe discesserūt,
 & per maritima loca euntes venere ad vrbe Barutim dictā,
 quā Butirim Prisci vocabāt. Post ad Saisetem, quā veteres ab
 ipso initio Biblum dixere, cuius indigene cōmeatum negan-
 tes nostros castrametātes inuasere. Sed deducti ab opere mi-
 lites cū propere acie direxissent, cernere licuit, quid inter esset
 manus conserere turbam inconditam & assuetos bellicis re-
 bus. Nā oppidani armorū rudes, quāuis multi numero essent,
 primo impetu fusi à nostris pauētes in vrbe sunt cōpuli, plu-
 rimiq;

rimiq; illorum capti vel interfecti fuerunt, qui superauerunt malo domiti ad deprecandam iram imperatoris misere copiã rerum omniũ, quã ad alendum exercitũ pertinebant, simulq; munera magna ipsis ducibus, qui abeuntes traiecto anme Bïblum inter ac Tirum fluente, quemadmodum veteres appellabant, ad urbem Tirũ puenere, vetustate fama sitiq; & opibus clarã. Ex qua inclitã olim Carthagini haud dubiã fuisse originem prisce tradunt rerum scriptores, ac semper Carthaginenses Tiros ipsos velut parentes coluisse suã originis non inmemores. Ea vrbis iam pridem libertate amissa, & Maumetti legibus obsequens Aegyptio tum parebat regi, propè quã positis castris, nostri amoenitate regionis pellecti rerum omnium abundantis, triduo iter intermiserũt. Deinde mouentes inter mare ac montes via difficili atq; angusta Ptolomaidã petunt, Acrem post ab incolis dictã. Ibi ad leuam flexo itinere, relictaq; à dexteris Galilea, inter mare ac montẽ Carmelũ ibãt, quoad Casaream fuit ventum. Id Iudee prouinciã oppidum ab ipso initio Stratonis pürgus dicebatur. Sed cum Herodes penè collapsum amplificasset ei Casaree nomẽ indidit, Octauiũ Cæsarem honore prosequens, à quo ipse antea hostis cũ fauisset Marco Antonio rex appellatus, maximis beneficijs est affectus. Nec idem Cæsar in alium regem ea arate indulgentior fuit, præsertim quia regio animo & fide insigni præditum eum intelligebat. Cum ob Iudeam bellum hoc gestum fuerit, non incongruum visum est, parum digredi ab inceptis, paucisq; Iudee sitũ quibusue circũscribitur locis absoluerẽ. Igitur ea prouincia Syriã à septentrione terminos habet, ab oriente atq; meridie Petream Arabiam, ab occasu Aegyptium simul mare vsq; ad Syriã limitem, in has præcipue regiones distincta, Iudeam scilicet, Galileam, Samariam, & Idumeã. Duo in ea nobiles portus Lannerorum & Gazeon imprimis fuerunt, & infrascriptæ vrbes maritimæ, quæ præcipue habebantur Stratonis, Casarea, Apollonia, Azorus, Ioppe, Aschalon, Gaza, Dora, & Antedon. Eam Iordanis interfluit amnis latus alueo atq; altus, & quodam loco in asphaltidem vndas trahẽs, lacũ bituminis copia celebrem, à quo postremo ebibitus aquas laudatas & salubres perdit pestilentibus mixtas, & vbi conualium fit occasio ex asphaltide fluens lacum conficit, quem ali-

N

C qui Aram nonnulli Taraceam vocauerūt, latitudinis sex milia passuum, sexdecim longitudinis, & cum amena oppida & aquæ nobiles circumsepunt. Ab oriente Iulias & Hippo, à meridie Taracea, ab occasu Tyberiadis aquis calidis saluberrima, ab occidente Macherus arx Iudeæ, ac fons calidus Calliroe appellatus. Asphaltidem vero nil ferunt genere præter bitamen, nilque in eo protinus mergi, longitudine passuum milia centum explere, latitudine maxima septuagintaquinque, minima sex. Regio, quæ Iudea proprie dicebatur, à Iordane vsque Ioppem & ex vico Sarfazo dicto ad Iuliadam vsque urbem itemq; Tyberiadis lacum latitudine tendebatur. Longitudine autem vsq; ad Ptholomaidam in plures Toparchias diuisa, Emorinem scilicet, vbi ciuitas Hierosolyma fuit, cæteris inter accolæ eminentes, Cosnam hiericontem palmetis confitam fontibusque irriguam, Atrabatam, Tannam Ligdom, Ioppicam, Atrameam, Pellam, Ingaddam, Betholem, Zofaniticam, Gaulanitem, Gamaliticam, Bataneam, Trachonitidem, Herodium. Vrbes vero in ea præcipuæ infra scriptæ fuerunt. Hierosolyma, Zafra, Gaza, Lamia, Ligda, Rama, Antipatris,

D Drusia, Sabaste, Bectogobram, Sebuns, Emaus postea dicta Nicopolis, Gufna, Archelais, Fafelis, Hiericus, Thamia, Beddora, Hengadola, Thamaron, quæ sunt à parte occidentali Iordanis. Ab orientali sunt hæc. Cosmos, Libia, Calliore, Gazorus, Epiceron. ab eadem parte regio Idumea has præcipuas habuit vrbes, Berzamam Caparorsam, Gematurim, Eleusam, Massam, Callim. Samaria regio Iudeam inter Galileamq; sita à vico incipiens Gename dicto in Arrabathâ desinit Toparchiam, Temnam atq; Neapolim nobiles ciuitates habens, Galilea superior & inferior a septentrione Fenicem provinciâ spectat. ab occidente Ptholomaidam, & Carmelum montem, à meridie Scitopolim, Samariamq; ab oriente Ioppem, & Sadaram. Inferior Galilea ex Tyberia vsq; Zabulon longitudine tendebatur. Latitudine vero ex vico Saloet vsq; ad Bersabê. Alterius longitudo à talla vico iordani proximo ad Herodium oppidum trahitur, latitudine vero ex Bersabê vsq; ad bacha vicum patet, qui terram dirimit Tiriorum. Vrbes in eis multæ fuerunt, & hæc imprimis nobilitate insignes.

A Iulias, Affura, Caparcotia, Nazaret, Zabulon, Iotapatta, Sefolis, Alamon, Bersabe, Peloim, Caphareton, Tarichea, Gabra, Gilcala. Sed ex his non pauca vrbibus deserta aut difiecta fuerant, quum christiani Iudeam armis repetuerunt, plurimae quoque vetus nomen prorsus amiserunt. Ergo vt prosequar institutum, duces hanc ingressi prouinciam, postquam Caesaream peruenere, castris positis propè urbem, vbi palustris erat aqua, dies complures quieuerunt, sacris solennibus celebrantes diem, in quo Christi olim Apostoli Sanctum spiritum acceperunt. Deinde Ioppem à dextera relinquentes Iasam à barbaris appellatam, profecti sunt ad urbem Ligdam, in qua Diui Georgij tumulus erat, superque illo templum nobile à Caesare quondam Iustiniano aedificatum, qua occupata cum audissent ciuitatem praeclearam haud longe inde abesse, Ramam ab incolis regionis dictam, in qua longa pax & rerum copia luxum desidiamque non vires ad bellum aluerat, Flandriae regulum ad eam oppugnandam miserunt, nec situ neque opera satis munitam. Id non latuit oppidanos, quibus praemissi exploratores consilium hostium perrefecerant. Itaque nocte antecedenti cum coniugibus liberisque ac magna parte rerum suarum ad proximos montes confugerunt. Igitur Galli apertas portas videntes, & muros propugnantis vacuos ingressi sunt celeriter urbem domosque omnes, & abdita quaeque perscrutati praeda ingenti potiuntur, & magna in primis rerum copia pro alendo exercitu necessaria. Quod vbi reliquis fuit notum, qui in castris remanserant, mox vniuersi ad urbem captam contenderunt, ibi paucos dies morati, atque urbi praesule constituto, qui Robertus dicebatur genere Gallus vir doctrina & moribus praestans, relictoque praesidio valido, ne desertam caperent hostes, ad Nicopolim iter vertunt, oppidum quondam Emaus dictum, in quo sacre perhibent litterae Christum à mortuis reuocatum se duobus manifestasse, qui discipuli eius fuerant. ibi parumper quiescentibus nostris nuntij à Bethleem propinqua urbe venerunt puerperio Diue Virginis celebri, se à christianis missos dicentes, qui in ea degabant, vt praesidium peterent, quo imminente malo eriperentur. Nam siquitos barbaros multos armatos coegisse, vt

N ij

Cū illis Hierosolymas pergāt. Ideo christianos timere, ne ipsi propè Bethleem transituri templa omnia christiana religionis euertāt. Ideoq; cupere illos, vt eo duces mitterēt copias, quæ occupata prope vrbe nullius armis custodita vim hostium propullarent, ergo ipsos duces orare, vt prorsus voti cōpotes faciant, nec ea sinant dirui templa, quæ vt viderent ac seruarent, maximū iter confecerūt. Vera hoc dicere duces rati proxima nocte re Tancredū & multos equites secum iuuent, occupataq; vrbe illam tueri, siquid barbari mollirentur, qui silentio noctis mouentes nondum luce satis certa, cum ad mœnia ciuitatis venissent, intromissi à christianis nemine repugnante illam capiunt. Mox profecti ad sacras edes præ gaudio lacrimas emittebant, locum cernentes, in quo sacræ virginis partusalus orbi tradita est, quem videre & osculari tantopere cupierant. Dum hæc à nostris geruntur, qui erant Hierosolymis hostes tela machinas omnis generis tormenta plurima intus aduexerant, magnam insuper vim frumenti aliarumq; rerum, vt ferre possent obsidionē, turres murosq; vestutate aut bellis collapso restituerant, & ex tota Iudea omnes acciuebant, quos meliores bello arbitrabātur, haud ignari eeleriter nostros ad oppugnandam vrbe venturos. fontes insuper propè illam aut puteos quæ rari ad modū erant, omnes obstruxerant, vt christiani aquæ penuria inde abire cogerentur. Vrbi enim proxima regio riuis atq; amnibus carens, nec non palustribus aquis, æstiuo tempore maxime inops aquarū erat. Intus autem multi erant putei veteres ad aquam de cœlo excipiendam facti, fontes quoq; artificum opera in vrbem ducti. Christiani oēs præter pueros fœminasq; inde abire iussi sunt, qui vt vitam redimerent quā eripere barbari minabantur, & liberos coniugesq; seruarent, necnō templa suæ religionis vix à ruina vindicata, magnam vi auri persoluerunt. Hæc enixius agebantur à barbaris, quia hostes tot rebus gestis claros timētes, cōgredi prælio non audebant, satis etiam esse rati quoad maiores copiæ aduentarēt à Rege Aegyptio transmittendæ, si vrbe ipsam tuerentur, & eā erat regis mens, quam litteris nuper aperuerat, suos hortatus ne deficerent animo, sed fortiter ferrent obsidionem, & oppidis circūstantibus præsidia ministrarent. Dum propè Emaus nostri erant ipsum Tancredum

A praestolantes, quæ ad Bethleem miserant occupandam, Galus quidam genere homo non mediocriter bello praestans clam nocte casta egressus Hierosolymas versus perrexit, equites centum secum ducens, & parem ferè numerum pedum, qui occulto confidens loco, postquam vrbi appropinquauit, occasiorem prædæ agenda expectabat. Et luce exhorta cum vi disset magnos simul pecudum greges ad eos capiendos contendit, & cæsis pastoribus aut fugatis bestias præ se agens ad suos reuertebatur. Sed clamor agrestium qui in vrbe refugerant, ita commouit oppidanos, ut multis ex ijs armis arreptis contra hostem exirent. Quos venire Galli conspicientes longe numero ipsis praestantes, iamque ad pugnam expediri, prædæ relicta auferunt, nec multum progressi casu obuium habuere Tancredum cum parte illorum, quos ad Bethleem duxerat, via transuersa redeuntem, reliquis protuenda vrbe relictis. Qui rogatus ut prædæ amissam recuperaret, ad insequendum, hostem se vertit, eumque non procul repertum celeriter commisso proelio superat, fusum vero noluit persequi, ne si propius urbem accederet, fessi homines atque equi à barbaris demum opprimerentur. Ergo signo receptui dato cum parua prædæ suos incolumes in castra reduxit, lætis omnibus quasi omen maioris foelicitatis eo initio accepissent, & accensi animi milites ad Hierosolymas obsidendas eundem clamabant. ideo duces motis castris ad eam sunt profecti urbem vetustate ac fama rerum gestarum priuatis quondam & publicis ædificijs, vel fortunæ varietate seu regum splendore, qui eam inhabitarent, & in primis Christi hospicio maxime celebrem, quam fuisse olim clarissimam totius ferè vrbum orientis quidam tradunt rerum scriptores, non modo Iudei, sed qui ex Italis maxime floruerunt. Urbem hanc Salem ab initio dictam ferunt. Deinde Iebum priusquam Dauid Rex eam amplificatam caput regni constituisset. Is continue ibi residens Hierusalē vrbi dedit nomen. Sed eius posteritatio neque alia Hierosolymas eam frequentius appellauerunt, quam Romanis armis excisam cum Adrianus denuo condidisset, Eliā dici demum iussit. Postea Capitoliam quidam referunt appellatam, cito tamen eiusmodi nomina, cum vetus frequenteretur, prorsus absoluerunt. Forma vrbis prius diruta longe amplior & nobilior fuit, publicis ædificijs priuatisque mirum immodum

LIBER QVARTVS

Crexornata, in qua templum vnicum fuit ab Herode Antipatri
 conditum, quo nullum fuisse in orbe præstantius quidam litte
 ris tradiderunt. Eius ambitus trinis muris circumdatæ, nisi qua
 intererant valles, triginta & trium stadiorū fuit. Quo quidem
 tempore locus Caluarie Christi morte celebris factus, & eius
 sepulchrum extra vrbis mœnia erant. Ea vero quâ nostri ex
 pugnaverunt, vsq; ad hanc manens ætatem ambitum trium
 milium passuum habet, spatio longitudinis q̄ latitudinis ma
 ior, & supra duos posita colles valle parua media interscin
 ditur, horum celsior Syon dictus in occidentam vergēs partem
 plura egregia in se continet. Nā in ipso montis cacumine tur
 ris est vetusti operis quondā David appellata, qua pro arce
 barbari vtebantur. Edes etiā Diui Francisci, quo in loco mul
 ti homines sectam eius ac memores secuti caste integreq; vi
 xerunt, quāuis inter medios barbaros fidei hostes versaren
 tur. Quod annuisse deum crediderim, vt sicut autor eius reli
 gionis Christo similior vitafuit, sic à solis posteris eius post res
 perditas christianorū ibi sacra rite fierent, vnde salus hominū
D prodijt. Circa medium collis ascensum Christi est sacrum se
 pulchrum, supra quod prius q̄ nostri vrbem caperent, paruum
 ad modo erat templum forma rotunda ædificatum. Sed qui
 Goffredo postea successere imparem esse rei tam sacræ locum
 censentes, atq; indignū laude christiana, veteri templo aliud
 maius adiecerunt, locum caluarie includentes. Itaq; fanū ve
 rustum penè in medio situm est, reliqua vero eius pars lon
 gitudine cubitorum centum, latitudine sexaginta & sex ten
 ditur magnifice pretioseq; ornata, non à fronte, sed à latere
 valuas habens intra mœnia vrbis sita. Mons alius ab oriente
 Syon oppositus, Aora olim dicebatur, cuius in latere ad me
 ridiem verso templum est aliud nobile Deo ipsi Magno dica
 rum habēs aream circa magnā longitudine ac latitudine pa
 rem, albo etiam lapide stratā. Huius in medio alia est aliquan
 to excelsior, in qua templum situm est octo in orbem angulos
 habens, crustasq; parij lapidis, in summo vertice plumbo ad
 opertum, intus etiā parietes auro & lapillis versicoloribus res
 fulgebant. Ipsum fanum & Inferior area muris vndiq; circūse
 pra, dum tenebant vrbē Aegyptij, nulli prorsus patebant, nisi
 quis lotis pedibus, nudisq; aditum postulasset. Vrbem ipsam

A à tribus partibus valles cingunt late quidē ac profunde, à meridie scilicet solis ab ortu & occidēte: à parte autē septētrionis vsq; ad moenia patet aditus minime præceps aut angustus. Ideoq; ab eo latere ciuitas ipsa muris turribusq; munitissima erat. Ad hanc obsidendā duces præfecti postq̄ viderunt cingulorū armis non posse, nec ab ijs partibus oppugnari, vbi profundē valles intererant, ab ea septētrionis atq; etiā occidentis qua minus valles impediēbant, eam cū copijs obsederūt. Sed cū esset animaduersum ibi Tancredū cōstitisse, vnde hostibus parū oberat: ei vero iminebat periculum valle intercedente, quæ ipsum ab alijs dirimebat, idē suadētibus cunctis locū occupatū deseruit, & Syon inter ac dei templū loco edite posuit castra, & q̄q; scalas nō præparassent aut machinas ipsi duces, aggredi tamē urbē placuit, haud ignari plus plerūq; opinionē virtutis q̄ virtutē in bellis posse. Itaq; muris succedētes atrox certamen exconitarūt barbaris admirantibus ausos eos pugnam capeffere scalas vel machinas nō habentes, neq; id temerariū sed eximie opus virtutis censebant, adeo fama rerum gestarū plusq; recta ratio poterat. Cū vero aspicerēt fortiter dimicantes non telis aut saxis terreri sed alacres cum clamore magis cōtinue pugnam accendere ac multos suorū iaculis aut sagittis confodi, tū valde perterriti vix moenia tuebantur. Isq; habitus animorū si christianos nō latuisset, forsan obstinatius dimicantes urbem cepissent, qui à summo mane cū traxissent ad meridiē pugnā, & calor ingēs (erat. n. Iunius mēsis) supra modū eos affligeret, armis onustos ac prelio fatigatos, nec eo modo cernerēt viā validē urbis expugnādæ, castra oēs repetiuerūt, initoq; cōsilio construere machinas scalas parare ac viueas agere ad urbē instituerūt. Longior fuit operis mora, quia proximus ager infrequētī cōsitus arbore materiā nō suppedirabat. Docti vero ab incolis vallē esse milia passuū sex distantē multis arborib; ac magnis vestitam, eo misere fabros multos, qui p̄ciosos arborū stipites plaustris in castra deferrēt. Quibus aduentis ita miles institit opi, vt breui machine plures varij generis & scalę multę p̄ficerent. Dū vero hæc à nr̄is fiebāt aquæ indies crescēs inopia magnū icōmodū afferebat. Vt. n. supra dictū est proxima regio ciuitati amne ac riuis p̄rsus carebat, & siqui erāt ibidē fontes aut putei vel cisternæ oēs penè opera barbarorū

C defecerunt. Qua ex re milites ansij procul ab vrbe aquã quæ rebant, nec aliquis penè fuit locus, quem ipsi ob eam reperien- dam nõ scrutarentur, valles ac nemora perlustrantes, qui sua industria vel inditio aliquorum Bethleem vrbem incolentiu quasdam aquas partim salubres partim limosas inuenerunt. Quibus nequaquã sufficientibus hominibus atq; equis, eo ad- ducta fuit res, vt magna ipsorum pars equoꝝ vaga peragros dimitteretur, quorum plurimi siti arentes vel alijs casibus pe- riere. Milites quoq; temere à castris procul progressi, pabulũ aut aquam quærentes, crebro ab hoste circumuenti sui erroris dabant pœnas. Multi etiam febris correpti diem obibant, æstu labore, ac rerũ inopia morbos vulgantibus. Dum in hoc statu nostri erant, Ligures quidam ex Genua vrbe portum Ioppe cum intrassent nauibus vecti, vino frumẽto & alijs rebus oneratis, mox misere nuntios ducibus, qui aduentum eorum signifi- ficarent, peterentq; mitti ad eos equitum turmas, quoꝝ præsi- dio res aduectæ tuto in castra deferrentur. Ea re duces lætati rerum penè omnium inopes, equites centũ pedites quinquaginta ire ad portum simul iubent, mullosq; pro rebus ferendis secum ducere. Post quoꝝ discessum paucos esse illos rati, aliam insuper mittunt equitum, quæ cũ eisdem iungeretur. Sed qui prius erant profecti Ramã inter & Ligdam cũ essent, obuios hostes habuerunt, hi quingenti erant equites clam Hierosoly- mam vrbem egressi, vt quos ire ad portum acceperãt, in ipsa via adorirentur. Quibus nostri numero impates non cessere, sed acriter dimicantes barbaros ipsos reprimebãt, eousq; pugnam trahentes, quoad ala equitum postea missa superuenit. Hi proelium conspicati & quo in periculo essent socij iam ab hoste vndiq; circumnenti, absq; mora ineunt pugnam, & incau- tos nacti barbaros primo imperu plurimos peremerunt, reli- qui vagi ac pauentes cũ instare hostes viderẽt, atq; vndiq; cir- cumfundi, fugam arripuerũt, quos victores magno spatio per- securi, cœsis permulctis ad locũ, vbi pugna fuerat, rediere. Du- centi ex hostibus duo ex nostris eo certamine sunt perempti. Vbi ad mare fuit ventum, effusi obuiam Genuenses Ioppem vrbem prius ingressi ab incolis metu christianorum desertam, læti milites exceperunt. Dum vero exonerant suas naues præ- parantq; ad castra iter, classis Aegyptia, quæ propè Aiscalonẽ erat,

A erat, nocte ad Iopem peruenit, vt naues Genuensium cape-
peret. Quam procul visam vigiles arcis cum aduentare nū-
trāssent, cuncti ad mare mox profecti cuncta armamenta de-
trahunt nauibus, quas tueri minime poterant cōtra validam
hostium classē, eaq; cū reliquis rebus in arce vrbis transtule-
runt, priusq; barbari peruenissent. Vna triremis Genuensium,
quæ per aliquot prius dies longe à portu abierat, prædam de
hostibus quærens dum ad suos dirigit cursum, visa procul ho-
stium classe mox iter cōuertit, atq; in Syriam est profecta. Qui
vero in arce morabatur, noctu inde taciti abeuntes tuti in ca-
stra cū omnibus rebus peruenerunt, quorū aduentu exercitus
recreatus, deinde promptior ac robustior ad ferēdos labores
fuit. Præterea Genuenses cū alijs de industria ingenioq; cer-
tare, facere machinas, ligneas turres excitare, scalas multas p-
ficere, nullum deniq; ad nostros iuuādos officiū p-
mittere. Itaq; ipsorū studio ac militū summo multiplex variē cœptum
opus est intra mensem absolutum. Nec oppidani eo tempore
segnes fuerant, sed contra opera christianorū ab ea parte qua
B urbem oppugnaturus eos censebāt, erexerant machinas va-
rij generis, ac multa tormenta disposuerant. Moniti enim cre-
bris litteris regis eorum fortiter ferre obsidionem, quoad co-
pias trāsmisisset, & excitati spe præmiorum, quæ ingentia illis
ab rege ipso promittebantur, magnos sibi sumpserāt spiritus,
& omni studio urbem tueri statuerāt. Ea etiam ratione addu-
cti, quia cū ijs res erat hostibus, quos victores implacabiles fo-
re arbitrabantur. Goffredus alijsq; omnibus præparatis oppu-
gnandā urbem postero die pronuntiat, & quo propitiū tantę
rei haberent Deū, ipsi post sacerdotes, qui psalmos aut hym-
nos canentes sacra manibus deferebant, cū toto exercitu pe-
dibus nudis ad montē oliuæ procedunt, mille passus ferē di-
stantem (præsidio tamen in castris relictis relictō, atq; à tergo
armatis dispositis nequid barbari molirentur). Cūq; in sum-
mū euassent, genibus positis veniam delictorum & numinis
opem aduersus hostes petebant. Sacerdos etiam Gallus ge-
nere, qui Ernoldus dicebatur, doctrina & eloquio præstans,
eos monuit plurimis verbis, vt odia inter se ac similtates fini-
rent, ne sui voti societatis inicitæ, ipsius Christi essent imemo-
res, à quo nil sapius fuit suasum q̄ vt viri amarent se inuicem,

C & remissis iniurijs mutua gratia conciliarentur. Nec esse clarioris magni animi ac sapientis inditium, quàm iniurias obliuisci, & inimicis non modo ignoscere sed ampliore eos efficere, neque aliquid esse foedius aut gestis & parte gloriae magis aduersum quàm socios belli Christi milites non spe humanorum, sed caelestium praemiorum permotos inter se dissidere, seditionum autores fieri, paruis de causis fructu tot laborum amittere tantum denique ire odio vel inuidiae indulgere, ut has deterrimas animi passiones laudi & victoriae anteponan, pro qua nunc usque summa pericula subierint. Nam quid esse illi aduersus quàm ductum dissensiones ac militum, quorum alter dum alteri aduersatur, nec saniori cedit consilio, res communis negligitur, atque hosti datur facultas eos malo afficiendi. Et eam ob causam plurimos duces multos exercitus victos olim fuisse, ac numinis opem frustra exposci, nisi parendo eius iussis omnes in gratiam simul redeant, nec se ambigere aduersus consentientes vires hostium debiles fore, cum inuicti ad eam diem fuerint, easque superauerint gentes, quibus Aegyptij nec numero nec viribus pares essent. Et eo libentius dimicandum esse, quo ad extremum laborum puenerint, eamque obsideant urbem, pro qua sola recuperanda bellum grauissimum susceperunt, & ea capta nil agendum superesse, nisi ut domum cum summa laude reuertantur. Coniugibus, liberis, domesticis laribus longo post tempore fruituri. Eo auidius ac letius, quo diutius hisce omnibus caruere, clarior resque supra modum quam cum discesserint, redeant, quos omnes diligenter, laudibus celebrabunt, simul quoque admirabuntur velut vindices Christi religionis, penè humanos supergressos, ingens trophaeum de barbaris referentes. Ideoque summope annitentium, ut claris gestis hoc extremum virtutis felicitatisque opus adijciatur, aliogn peritura omnia esse, quae tunc usque maxima profecerunt, & partem gloriae ignominiam successuram, quae delectabit laudes partas, vel magna ex parte obusbrabit. Vix finem dicendi fecerat, quum subito clamor approbantium dicta gemitibusque se inuicem amplectentium est exortus, simul etiam se horrantium, ut nihil studij vel laboris ad oppugnandam urbem remitterent. Vbi vero in castra est reditum, Goffredus animaduertens ab ea qua insederat parte ubi officij partem posse, quam summo studio barbari munierant, milites est hortatus ut nos

Actu machinas resolutis compagibus ad aliam urbem partem transferrent, locum designans portam inter Diui Stephani, aliãq; Angeli dictam, quæ septentrionem spectabat. Nã vacuum illum nostri cum reliquissent, ex eo latere minus attente hostes custodiebant. Id à militibus, magno assensu celeriter est perfectum, vt priusquã illuxisset, lignearum turres, & aliarum machinarum ad locum destinatum delatarum atq; erectarum fuerint. Postq̃ vero dies refluxit barbaris admirantibus ingens opus adeo breui esse confectum, nostri ad moenia succedere. A tribus partibus oppugnatio erat. Ab vna enim princeps Tolose ab alijs Goffredus Tancredusq; hostes urgebant. Turres armatis plenas viris quantum ferebat loci natura moenibus admoventes, & qui stabant super illis, cum penè ex equo dimiscarent, barbaros multos vulnerabant. Ignem quoq; à muris iactum (quantum pice & oleo aleretur) aceto & aqua extinguiebant. Coria etiam ligno superimposita, quorum erat copia ingens, satis opera tutabantur. Erat quoq; à machinis terror, ex quibus excussi magni lapides cum maximo strepitu murus percutiebant, quorum inanes ictus facere barbari cupientes, saccis inclusam paleam aut fenum funibus ante muros suspendunt: Lintea quoq; aquis madentia, vt ab ijs lapides percutus excepti moenibus non officerent. Nostris iam erat persuasum capta urbe nullum laborem superesse, graui bello finem imponi, tutum dari ad patriam reditum, & ea re plus laudis quam gratiarum apud alios christianos, quam ex prius gestis quam fuerint. Ideoque instabant ferociter iaculis aut saxis pugnantes, vel scalis admotis ascensum tentantes, nec labore, aut periculis frangebantur, obstinati iam animo vel in pugna operari vel capere urbem, pro qua expugnando iter tam longum confecerant. Pueri etiam foeminarum ac reliqua omnis turba imbellis castris egressi, ipsis militibus praesto aderant, eos hortantes ad certamen, potumq; aut cibum ferentes, vt actu arentes & labore confecti reficerentur. Nec segnius hostes se defendebant, saxis creberrimis ferientes nostros atq; omni telorum genere, quorum plurimi quamuis caderent vel in pugna vulnerarentur, tamen ob copiam propugnantium morruis alij, fessis recentes, integri laucijs succedebant. ergo maiore impetu animorum quam fructu operis nostri cum dimicarent, & iam

O ij

C luci tenebræ miscerentur, signū receptui datum est. Postq̄ in castra fuit reditum non exortandi à ducibus milites sed confortandi protinus erant. Neq; enim defecerant animo vel præteritæ labor pugne tantū eos turbauerat, quantū exagitabat ira & indignatio, quod imbelles hominū genus bis iam illos à mœnibus reppulisset. Ergo se ipsos increpantes pallam dicebant vigorem animis, vim corporibus defecisse, alios milites esse in castris, alios Syriam subegisse, ac satius fore sub ipsis mœnibus vitam amittere, q̄ cum dedecore a deo magno re infecta domum reuerti. Proinde cuncti duces orabant, ne differrent certamen, sed cum illuxerit ad oppugnandam urbem ducant. Eos enim vel hostem superaturos, vel morte honesta ignominiam finituros. His Goffredus vocibus motus, quod recte existimabat ardorem militum esse utendum, ne spatio interiecto is frigeret impetus animorum, & magis periculi quam decoris ratio haberetur, edixit cunctis, ut in castrum parent se ad oppidum expugnandum, & parem verbis operam præstent, reperant animo, qua mente à domo sua discesserint, quas lustrauerint orbis partes, quot urbes, quas acies hostium superarint, ut caperent Hierosolymas, eorum suum explerent, labem atque ignominiam christiani nominis auferrent, ne post hac sacrum sepulcrum ab impijs barbaris teneretur. Id, itineris & belli grauissimi causam fuisse. Quod si infectum remaneret summo dedecore illos christianos nosque omnes esse afficiendos, nec aliquos ultra spem habituros Iudæam recuperandam, cum ipsis ad expugnandam hanc urbem vires animosque defecisse accipient, barbaris vero eam tenentibus magnam laudem accessuram, quod inuictum exercitum abire inde suis armis coegerint. Itaque bono eos animo esse, & se hortari ut hanc sententiam firmam teneant, honestam videlicet mortem vitæ turpi esse anteponendam, nec ab ipsis aliud poscere quam ut in pugna suum exemplum aliorumque ducum imitentur, quos nullum laborem aut periculum recusare in ipsa pugna satis intelligent. Se quoque non nisi victorem copias reducturum. His adhortationibus milites confirmati prima luce castra egrediuntur, & summa vi oppugnare adorti eo instabant impetu animorum ut nullum periculum quamuis maximum declinarent, & si qui peribant nimbo reorum intercedente, mox alij loco eorum succedebant, & quod terrore solet incutere acrius milites ac-

A cendebat, laudis quæ salutis magis auidos. At qui tuebantur ciuitatem, ne omnino perirent, acerrime resistebant, haud dubie rati nullam salutis reliquã spem nisi in armis proponentes cruciatus immanes, miserã seruitutẽ, stupra in fœminas, infantium raptus, abstrahi virgines à cõplexu parentum, prædam bonorũ (quæ accidere solent captis vrbibus) potius mori in pugna decreuerant, quã ferre summam calamitatẽ. Itaque nostris virtus illis formido maioris mali animos faciebant. Cum sic vtrinq; dimicaretur, & quædam machina magis quã aliq; oppidanis noceret, nam ictu lapidum ex ea iactorũ multi ex illis perierant, anus duæ intra vrbem degentes magicæ arti assuetæ, pollicitæ sunt se carminibus effecturas, ne posthac ex ea saxũ aliquod excuti posset. Igitur hæc in muros perductæ cũ tribus puellis eiusdem sceleris & amentia socijs cũ quædam signa ibi constituisent, & versæ ad machinã nescio quid barbarũ fenderent, lapides quidã ex illa excussi eas cũ socijs peremerũt, qua ex re nostri alacres deum adesse illis rati, & victoriã polliceri, clamorẽ tollunt lætitiæ indicem, & se inuicẽ cohortantes acrius nitebantur. Sed meridie iam exacta cũ fessos labore calor ingens supra modum debilitasset, neq; hostes remitterent pugnam, continuoq; maiores sibi sumerẽt spiritus, nostros clamore increpantes atq; ideo milites de victoria desperarent, decreuerant animo castra repetere, ac se paulatim certaminĩ subtrahebant. Tum vero (vt quidã sunt auctores) qua parte Goffredus dimicabat comitẽ habens Eustachium fratrem, quidãdam insigni vectus equo armis visus ex monte oliuæ descendit, & alte sublatum clypeum quatiens illum ad vrbem dirigebat, quẽ Goffredus vbi aspexit, nactus occasionem suos hortandi eũ militibus ostendebat, clamitans hunc à Deo missum, vt si anniti paululum velint, adesse victoriã nuntiaret. Id creditum à pugnantibus, ita ferunt eos mutasse, vt qui languido erant corpore solum de fuga cogitantes, vel excesserant vulnerati, hoc audito velut integri animis & corporibus ad ipsã pugnam excitarentur. Ergo annexi supra modũ ducẽ habere deum rati turres ligneas fossis repletis mœnibus iungũt, & ex illis pugnantes plurimos hostium interficiunt. Crescit vndiq; militũ clamor inuicẽ se hortantiũ. Goffredus quoq; hostes turbatos animaduertens ad ipsa mœnia plurimos milites ire iu-

Cbet, facibusq; accensis feno ac paleis muro suspēnsis ignē inijs-
 cere, qđ cū prope factū esset, & ventus afflans fumū in ora
 hostiū ferret, illi durare nō valentes partē muros vacuā reli-
 quere. Quod vbi aspexit Goffredus ligneam turrim cū fratre
 ascendens, pontē lignēū turri herentē supra mœnia tendi iu-
 bet, & magna voce reliquos admonens, vt vel scalis caperēt
 murū vel ab imo illū subruerent. Primus cū fratre mœnia oc-
 cupauit, multiq; illum secuti alios vt ascenderēt, hortabātur.
 Quibus certatim ascēdentibus spe abiecta muros tuendi, bar-
 bari eos deseruerūt. Proditū est memoria à quibusdā, qui hac
 historiā conscripsere, legatū Pontificis, qui Antiochię vita ex-
 cesserat, tū à pluribus visum fuisse, quo cōsueerat prius ha-
 bitu inter primos urbē intrantē. Goffredus cito ex muris de-
 scendens ad persequendos hostes contendit, & per vias vrbis
 discurrens incredibilem edidit cędē, armati pariter & inermes
 pueri scemina mactabantur. Iacebāt vbiq; tot cadauera, tan-
 tus manauerat ab his cruor, vt ea calcare aut ire per sanguinē
 oporteret. Iam ad mediū vrbis venerāt, nec dum hostes pro-
Dpulsantes Tancredum Tolosanūq; principem captam esse vt
 bem senserant. Auctus vero demum clamor, atq; illis propior
 factus nostros adesse cū indicasset, tum ij quoq; defensione
 omissa vacuos muros reliquerunt. Id inditium fuit nostris ab
 ea parte Goffredum occupasse. Ergo in mœnia euadentes in-
 tus celeriter descenderunt, & vadentes per urbē stragem in-
 gentem faciebant, non sexui non atati parcentes. Hostium
 multi ad turrim David refugerunt, longe plures in Dei tem-
 plum areāue illi subiectam, qua vndiq; altis muris clausa pro
 arce tum hostes vtebantur. Hanc Tancredus mox aggressus,
 haud magno cepit certamine barbaris egre resistantibus, quo-
 rū animos ingens terror occupauerat. Nostri ergo eā ingressi
 hostes ipsos, q̄q; supplices tenderent manus, & armis abiectis
 velut victi humi procūberēt irā victorū deprecantes, ad vnū
 interemerūt. Postea fractis tēpli portis in quo plurimi se abdi-
 derant, intus irrūpūt cęde calentes. Ibi quoq; ira p̄ualuit, nec
 lachrimę aut p̄ces, nec sanctitas loci barbaris profuerūt, quin
 oēs demū interirēt. Tradūt pleriq; hominū decē milia in tem-
 plo & area cęsa fuisse, ac ingēs p̄odus auri & argētī à Tācredo
 reptū, qđ purgato postea tēplo & rebus in ciuitate cōpositis

A ad sacrum vsum restituit. Qui ad arcē Dauid cōfugerant situ & opere pmunitā, spe abiecta eā tuēdi, hoste tā valido circūstāte, territiq; ob cedes factas, vt cū singulis vestimētis abirēt pacti, eā Principis Tolosano dederūt. Hoc maxie modo vrbs p̄clara cū summa laude noīs christiani armis n̄roꝝ capta est, & parta ingens ab his p̄da, memoria quoq; fuit proditū mēse Iunio & veneris die ipsam expugnatā fuisse. Quod annuisse Deū puto, vt qua die auctor vitæ ibi est cruciaffixus ob salutē toti⁹ orbis, eadē postea ciuitas hæc ad ei⁹ cultū redigerēt, & ij pirēt barbari hostes, q; sacrū sepulchrū & alia tēpla polluerāt. christiani vero illis parētes à multis erūnis liberarent. Die sequēti n̄si oēs cōgregati nil prius agendū cēsuerūt, q̄ ip̄m christi adirēt sepulchrū, vt voto expleto, gratijsq; nimīū actis, cuius virtute magnā victoriā habuissent, reliq; demū exquerēt. Profecti ergo ad sacrā edē, postq̄ sepulchrū cōspexere simulq; caluarię locū, manare ijs p̄ gaudio lachrimę illa vidētib⁹ ac tāgētib⁹, ob quę p̄ varios casus p̄ tot rex discrimina iter fecerūt.

B Nec satiari aspectu p̄terant, aut tactū, & q̄si x̄pm ibi viderēt, venerabūdi p̄cūbebāt, nō mō agētes pro victoria grās, sed veniā criminū flebili voce petētes, tutūq; ad patriā reditū. Postq̄ tēplo excessere cura ip̄rimis habita est cadauera passim iacētia extra urbē mittēdi, Eo negotio ijs mādato, q; capti ex barbaris nexi retinebant. Sed cū soli eiusmodi rei nō sufficerēt, additi sunt inopes christiani, q; mercede accepta rē cū alijs p̄fecerūt. Sic purgata ppere vrbe, mox agi est ceptū, vt vrbi Rex & toti puincię crearet. Ergo duces militesq; die q̄dā cū cōuenissent, & ingēs foret omnīū expectatio, surgēs Flādrīę princeps manu atq; ingenio p̄stās ita differuit. Magna q̄dem res o socij, magna inq; nūc agit, ac nescio an alia toto hoc bello acciderit, quæ maiore prudentiā fidem diligentiā flagitarit. Si, n. pacate puincię iā assuetæ moribus n̄sis Rex esset cōstituēdus, minus negocij haberemus, nec vestrū errorē clades extreme arguerent. sed ei queritur custos regno, quod hac vrbe paucisq; exceptis oppidis totū barbari adhuc tenent, quos contra si vos oēs dimicaretis, nec ijs externe afforent opes, nō tñ absq; magnis piculis, labore ingēti, sumo studio & ingenio, tot oppida, tot munitę vndiq; arces expugnarent. Cū vero abire institueritis p̄ter admodū paucos, q; regē futurū hactenus ducē hūere

LIBER QVARTVS

C nec sit verisimile Regem Aegypti quieturū, cui hanc urbem abstulistis, quem parasse magnas copias audiuimus, nec aliud expectare q̄ rei gerendæ occasionē, quis non censeat medio-
 criter sapiens eum deligi oportere, qui prudentia fortitudine rebus gestis omnes alios superarit, alioquin spem adimi non modo imperiū augendi, sed partū tuendi summa cū laude hosti ereptū. Nam quo est periculum maius, quo instat grauior belli moles, eo enixius cauendum est, ne imparē tantis rebus præficiamus. Alius enim mari tranquillo alius procelloso nauis rector desideratur, aliamq; leues res flagitant curā, aliam graues, & turbulentę, præsertim bellicæ, in quibus peccari absq; pernitie nunq̄ solet, confestimq; sequitur pœna teneritatem, proinde vt saepe optimi duces parua manu maxima bella cōfecerūt, ita minus præstantes licet magnis copijs freti crebro exercitus amiserunt. Quod si christianos haberemus finitimos, quoq; ope victi refici, afflicti erigi, perditū recreari tandē possent, minus timendū nobis foret. Illi autem procul absunt, & nos vndiq; hostes circūstant, qui si fuderint semel nostros, aut

D clausos hac in vrbe obsederint, quæ subsidia illi habebūt, vel quæ loca excipient fugientes à tot barbaris circumfessos? Itaq; vos præuidentes hæc pericula, eum eligere decet regē, cuius industriam, fortitudinē, sapientiā his periculis parē existimetis, qui bellicæ laudi modestiam, fidem clementiā sociarit. His enim virtutibus non minus q̄ armis magna imperia quarī, & conferuari simul solent, cū eisdem præditi Reges nō modo à bonis sed etiam improbis diligentur, dum chari esse magisq; metui studiū habent. Quod si vbiq; talesq; cet principes esse belli & pacis artibus claros, quanto magis in hac prouincia, in qua barbari ad cultum christianū, ad parendū nouis dominis, deserēdū veteres mores, ad vitę leges magis graues sunt reuocandi, cui vndiq; tot hostes tot pericula iminēt. Iam præuideo animo, si (quod absit) minus idoneū declarabitis regē odio moti aut gratia, quibus vos vacuos esse decet, rei grauiissimæ incubentes, quæ cædes nostrorū futura sit, quæ ruina nominis christiani, quæ ægre sumus tandē laturi, cōmunē utilitatem in hac re fuisse neglectam, cū victos hic nostros deletam religionē audiemus, & tot laboribus partū decus adeo breui cōcidisse. Ac forsitan multi prius gesta magis fortunę q̄ virtuti,

A virtuti, quæ posthac acciderint mala, temeritati assignabunt, nec prorsus iniuria. Nūquid est sapiente indignius, quàm egregie rebus gestis finem a deo fœdum ponere, neque aliquis hæc me ideo loqui existimet, quod regium fastum concupiscam, & mihi vos oratione conciliem, abest enim, aberitque is ab animo meo error, vt me dignum gradu amplissimo, aut parem ei muneri putem, & simul Deum atque homines testor me hoc regnū nō appetere, nec si daretis accepturū, mihique in animo esse prorsus patriam repetendi, neque aliud me spectare quàm communem vtilitatem, atque ideo verba facere, vt posthabitis alijs summus vir tantæ rei præficiatur. Quæ igitur dixi, quæso in bonâ partem accipite, ac vestris suffragijs regem facite, cuius virtute nouū regnum non modo seruetur, sed longe magis augeatur. Sic enim agentes ostenderis eam virtutem esse vestram, quæ non plus admirationis habere, quàm veræ gloriæ mereatur. Postquàm dicendi finem fecit, quilibet ipsum laudibus efferebat, magni animi virum, prudentem, modestum cōmuni vtilitati non studentē esse dicēs, & eius orationem quasi à Deo ipsam expressam seruari prorsus oportere. Sed inter tot diuersi moris ac generis viros exorta est magna contentio, dum multi varios putant, qui Reges constituentur, nec vulgus modo, sed Principes ipsi dissidebant, quia plerisque dignitas propria quàm salus cōmunis erat carior, quosdam vero amor vel odium à recto iudicio auertebat. Igitur ne contentio summi honoris grauius malum excitaret, placuit demum, vt quatuor viris, quorum nomen tacet historia, eius rei cura delegaretur, qui diligenter vitam cuiusque ac virtutem scrupulati, quæ aliqui regem creandum putassent. Postremo Goffredū omnibus prætulere, quorum iudicium à toto exercitu magno assensu est cōprobatum. Ergo Goffredum velut regem læti omnes cum salutassent, simul cum illo ad ædem sepulchri sunt profecti, sacrisque ibi peractis, Ramæ præsul coronam sibi afferri poposcit auro gemisque distinctam, vt capiti regis imponeretur. Qui per iniquū esse dicens, se ibi ferre coronam aureā, vbi Rex coeli atque orbis olim spineam grauem tulerat per ludibriū illi impressam, diadema oblatum protinus recusauit. Quæ res magnā ei peperit laudem, quod pietatem ac modestiam regio fastui prætulisset, atque operibus regē se esse nō auro aut purpura ostendit.

P

C diffet. Nā à virtute gloria proficiscitur, verusq; hominū amor, ab opibus odium ac potentia, necnon infamia labes, nisi virtuti coniungantur, nec a tyranno regem differre nisi virtute, plurimi tradiderunt. Hunc igitur ego Macedoni Alexandro vera in laude ante ferrem. Ille libidine dominandi nulla honesta impulsus causa, non iniuria laceffus orientis opes euerit, magnam fecit hominum stragem, multos in seruitutem redegit, non ad salutem hominum natus sed ingentem calamitatem. Hic vt redimeret Christi sepulchrum, religionem amplificaret, multos eliceret ad virtutem, bellum pium & honestum suscepit. Ille vnicus belli dux cum exercitu robustissimo sub Philippo semper victore magnas res haud dubie gessit, hic absq; imperio, milite cū tyrone lingua moribus, & genere dissono, qui voluntarie illi parebat, vnā cum alijs multis duobus breui multas prouincias magnos exercitus superauit, in quo tanta enituit virtus, vt reliqui duces licet opibus eminentes ei sponte protinus cederēt. Huius non temeritas in rebus agendis, non superbia, non crudelitas, non luxuries referuntur. Illius vero ebrietatem, nefarios coitus, amicorū cedes, temere multa in bellis gesta, sibi assertam diuinitatem plurimi literis tradidere. Ille manu prōptus & audax, hic fortissimus omnium atatis suæ habitus est. In eo sanè prorsus infelix, quod eius res gestas nemo doctrina & eloquio præstans illustrauit. Græci autem viri eruditissimi non modo veris laudibus Alexandrum, sed etiam fictis extulerunt, modum historiæ nō seruantes. Dum Hierosolymis omnes quiescunt, præter Tancredum & Eustachium, quos Goffredus in Samariam miserat, vt eam prouinciam occuparent, vltro se illi offerentem, quidam Regi significarūt magnū ducem regis Aegyptij ad Ascalonē urbem venisse, ibi habere maximas copias, quibuscum Hierosolymas petere insituerat, & in eo exercitu nō modo Aegyptios sed Damascenos atq; Arabes esse quotidie novos addi milites, classem etiam apparant, vt mari ac terra bellum excitaretur, ipsum ducem, Clasdalam dictum, nō Aegyptium sed Armeniū esse, qui iam pridem Christi religionem deseruit, haberi peritum militariū rerū, neq; aliud magis cupere q̄ vt proelio cū christianis decernat, spemq; habere propè certam eos vim suam non laturus. Eo nuntio Rex permotus alios duces

*Goffredus cum Alex
no confertur.*

A exhortatur, vt vnà secum ad hostem pergant. Quibus assentientibus milites omnes arma capere atq; ad iter parari iubet, mittit nuntios Tancredo & Eustachio qui eos propere reuocarent. Demumq; omnibus apparatis, relicto vrbi præsidio valido contra hostem contendit, atq; in loco Ibelim dicto posuit castra, ibi eum expectaturos. Fortuna etiam, quæ in bellis plurimum potest, rei bene gerendæ occasionem dedit. Quidam pastores armenta magna boum ducentes, nec non ouium, & equorum greges versus castra contendebant, simulq; plures armati ad custodiam illis additi, ne à latronibus bestia caperentur, quos non procul iam abesse nubes ingens pulueris indicabat. Qua conspecta Rex aduentare hostem ratus, ducentos equites propere misit, qui rem ex propequo specularentur. Hi propius accedentes cernunt bestias esse, quos pastores mixti armatis custodiebant, quos nostri agressi nullo negotio cū fudissent, cum bestiis omnibus & quibusdam captiuis lati ad castra reuertuntur. Cumq; ex captis eorum cōditio, vnde venissent, quo properabant, quæretur, **B** per interpretem responderunt, eos quorundam esse greges, qui oppida plura in proximis montibus obtinebant, seq; ab illis missos fuisse, vt in pascuis bestias custodirent. Et vbi acceperint magnas copias ab Aegypto profectas iam nō procul constitisse, quendam ab ijs fuisse missum, qui vbi essent, quid pararent, qua facturi essent, iter explorarent. Illum autē retulisse vix iniri equitum numerum ac peditum posse, omnes habere vnum ducem, atq; ipsum palàm dicere, se in Iudea christianos omnes delerurum, & via eadem qua ipsi veniant proficisci, neq; procul illum abesse. Itaq; ipsis custodibus visum tutius armenta & greges ad montes reducere, quam exercitus fidei licet amici se se credere, dumq; vnum vitant periculum, eos in maius incidisse. Quorum verbis cognitum est pugnam cum hoste imminere, illumq; breui affuturum. Igitur prima luce Rex instruit suas acies, & quo ad hostis appropinquaret, imperat milites cibum capere, quo firmiores in proelio essent, bestias captas iubet quosdam pedites ducere, atque in loco tribus millibus passuum à castris distante clam consistere, simul ducentes misit equites eis admonitis, vt suum nuntium expectarent.

C Cum vero ex illo tempus mouendi esse audierint, mox cū be-
 stijs magno impetu cōtra hostes contendere. Quibus pruden-
 ter preparatis, paulo post hostiles copiae supuenerūt, numero
 supra modū nostris praestantes, atq; ob hoc plenae spei pugna
 desiderabant, quae sanè illis aucta est, postq̄ nostros adeo pati
 eos conspexerunt. Galli autem alijq; semper vincere assueti,
 & vanos tumultus, maximas acies barbarorū contemnere, mi-
 nime hostes metuebant. Itaq; nō alio animo ibant in eos q̄ si
 par pecudū numerus trucidandus esset. Rex etiam acies ob-
 eundo animos verbis accendebant, virtutis pristinae, rex ge-
 starū, ignauiae hostium cunctos admonens, quodq; si in ea vi-
 cerint pugna, nutans adhuc firmabunt regnū, & qui abire tan-
 dem volent, sospites domum reuertentur. Si vero superabun-
 tur, ipsos omnes cū reliquis christianis per totam Iudeam peri-
 tuos. Igitur barbari numero fracti, nostri virtute ac rebus ge-
 stis, acriter manus conseruerunt, sicut animo ita etiā periculo
 impares. Nam christiani satis intelligebāt, nihil tutum praeter
 victoriam illis esse, nec solum pro laude atq; imperio sed pro
 salute nece sitate urgente dimicabant. Quae res etiā timidos
 fortes facit. Barbari vero pro alieno impio cū pugnaret, atq;
D in proximas vndiq; regiones tutū refugiū se habere non igno-
 rarent, nec in victoria magnā spem, nec in fuga ingens peri-
 culum animis suis proponebant. Proinde minus pertinax virtus
 eorū q̄ ex aduerso dimicantiū erat, diu tamen graue & anceps
 fuit certamen, quia nostri à turba hostium penè obruebantur,
 quos vndiq; circumfusos more suo ludificantes, q̄q; plerūq; ma-
 gna cū cede reprimebant. Longe tamen pauciores non facile
 vincere ab initio poterant hominū turbam penè innumera-
 bilem, & si parte ab vna fiebat fuga, ab alijs acriter pugnaba-
 tur. Plerūq; etiam nostri ob impetum hostium parūper cede-
 bant, neq; aliquid erat aequae noxium, ac sagittae innumerabiles
 à barbaris iactae, quae per multos homines plurimos equos vul-
 nerabant, omnes tamen difficultates ducum & militū ingens
 virtus egregie tulit. Inuicem enim se hortantes nō modo bar-
 baros propulsarūt, sed intulere acrius signa, eosq; pedem re-
 ferre coegerunt. nuntius quoq; ab Rege missus cōditos in infi-
 dijs ire ad pugna cū iussisset, gregesq; omnes vna ducere mox
 illi profecti tantū puluerem longe ac late sustulerunt, vt infu-

A nita quædam turba inde venire videretur. Ea conspecta pulueris nube hostes mirari primū coegit, deinde viso equitum agmine iam certamini propinquantē, cū reliquā multitudinē ipsi Aegyptij nō discernere, putarunt magnas acies hostiū esse ad opem ferendam suis tendentes. Ideo territi supra modum cū vix alios sustinerent, fuga sibi consuluerunt, quos fugientes equites persecuti tantā de ijs fecerūt cadem, vt strata passim cadauera omni ex parte cernerentur. Castra etiam capta sunt, in quibus præda ingens est reperta. Ex nostris multi in ipso prælio vulnerati sunt, pauci admodū interfecti. Equorū ingens fuit iactura, qui sagittis cōfossi perierant. Sed multi hostibus ipsis erepti detrimentum acceptū magna ex parte supplevere. Hoc prælio facto, Rex victorem exercitū Hierosolymā urbem reduxit. Postq̄ quieta omnia erant, nec bellum de nouo reparari audiebatur, præsertim ab ipso Aegypti rege, qui fractus animo atq̄ anxius ob acceptā nuper cladem non vim inferre, sed propulsare cogitabat. Flandriæ Normadiæq̄ princeps cū suis copijs abierūt, nec post reliqui omnes præter admodū paucos, qui nouo cū rege remansere, ad patriam suam reuersi sunt. Boamundi nepos Tancredus cū in Iudea mansisset, Galileam quæ ab hoste descuerat, ab ipso Rege dono accepit, quod cū simul Rex finitimis bellum inferens, quasdam subegit sibi vrbes, & quosdam tenentes montana oppida sibi parere demum coegit. Præterea in Arabiam cū exercitu transiens magnas barbaris intulit clades, & præda ingenti est potitus, cū qua milites omniū regū penē inopes recreauit. Ibi eisdem castra habenti missi nuntij retulerunt magnū principem illius regionis eximio corporis robore præditū, militarisq̄ artis non expertem secū congregari maxime cupere, vt ei familiaris efficeretur, cuius laudes adeo magnas accepisset. Cui rege fidem dante tutū ei aditū fore, intra paucos idem dies in castra regis puenit, quo cū aliquot dies versatus eius modestiā, comitatem, prudentiā, quā verba ipsa indicabant, & erga oēs facilitatē non minus admirabatur, q̄ laudes militares, quæ (vt ait bonus orator) magis fortunæ q̄ virtuti debere existimantur, nec modo Imperatori sed exercitui sunt cōmunes. Itaq̄ quod forsan armis nō potuisset, idem Rex barbarū his virritibus superauit, à quo p̄sanctæ quoad vixit Goffredus amicitiae ius est

LIBER QVARTVS

C obseruatum. Nec modo tunc ipsi regi obtulit numera, sed frequenter multa illi & magna transmisit. Postquam Goffredus Hierosolymis rediit, leti nuntij attulere illius fratrem Balduinum simulque Antiochia principem ipsam Iudeam iam ingressos magni exercitum secum ducere, non ob aliud motos, quam ut voti explerent, regique ipsi de parata victoria gratularentur. Ideo studium est adhiberetur ne quid laute eis deesset. Milia enim sex & viginti simul peditum atque equitum eos duces sequebantur, quorum multi nuper ex Gallia & Italia venerant, ut Hierosolymam perterent urbem. Deinde voti compotes facti, ad domesticos lares redirent. Hos igitur omnes cum ad urbem venissent, Rex excepit regio apparatu, & cum sequere inciperet hyems usque ad prima signa veris in Iudea retinuit, mirum in modum fratris praesentia Boamundique laetus, quoque aduentus non modo exterruit proximos hostes, sed Aegyptium quoque regem hos venisse existimantem, quo armis Aegyptum occuparet. Itaque urbes munire, arma, equos, viros parare, aditus iterseindere, praesidia multis in locis disponere, per totam hyemem non intermisit. Illi vero alia quadam mente praediti longe diuersa instituerant. Nam quia domi undique circumfusos habebant hostes, proque ipsis propulsandis paruum praesidium ibi reliquerant, eo animo erant profecti ut celeriter quantum possent, ad suam tuenda reuerterentur. Ideoque ubi asperitas hyemis cessauit, cum ipsis quas ambo duxerant copiis Calesiriam petiere. Rex exercitu ex hibernis deducto contra finitimos hostes processit, cum quia ocio erat infensus, tum etiam quia nulla externa ope subnixos facile opprimi posse censebat, nec omittendam esse occasionem ab ipsa fortuna sibi oblatam. Igitur agros hostium longe ac late populatus, quaedam deinde cepit oppida, vel deditionibus ea barbaris, ne grauiora pateretur, vel violenter expugnata. Post ad maritimam flectens ora castellum obsedit Artur dictum paucis ab urbe Ioppe distans, quod antea barbari egregie munierant, id quod accidit suspicari. Rex nequicquam multa expulso, postquam vidit nihil profici, nec impediri armis posse, quo minus a mari necessaria omnia intra oppidum deferrentur in ipso maris littore situm, re infecta eo animo inde abcessit, ut vere primo paratior atque instructior ad oppugnandum eum rediret. Prius autem quam abiret, referunt quaedam, venisse in castra plures barbaros proximos montes inco-

A lentes, qui munera multa ipsi regi attulerūt, quē sedere in terra sine pōpa sine regio apparatu cū vidissent, admiratos fuisse, & Impator a deo magnus, qui totū orientē turbasset, ita se in ornatū humi sedentē conspici patere. Cūq; interpres rege audiente verba illoꝝ retulisset, risu oborto eū dixisse, neminem quāuis magnū debere indignū existimare in ipsa terra cōspici quiescentē, ex qua genus humanum prodierit, inq; illa sit recasurū. Sequenti anno ferē in exitu Maij mensis Rex in aduersam valetudinē incidit, breuiq; morbo inualescēte, in quo repellendo summū studium est adhibitū, in medio cursu victoriarū diem obiit, & elatus regio funere in eade sepulchri est sepultus. Vir belli & pacis artibus p̄stans, bellicis tñ memorabilior. In quo nō luxuries, non crudelitas, nō auaritia, nō supbia vnq; est cognita, quāmo tradunt scriptores continentia tanta, mansuetudine, clementia, religione, iustitia, liberalitate illum fuisse, vt oēs eū nō modo admirarentur, sed etiā obseruarent, colerent, & summo honore p̄sequerētur. viribus corporis, magnitudine animi, & belli artibus ita excelluisse illum ferunt, vt neminē parē sua aetate habuerit. Hūc in Bononia Gallie vrbe ex Eustachio p̄re natū, & ex auo materno nomē traxisse, Balduinū, Eustachiū, & Guglielmū fratres illi fuisse claros atq; in signes, eūq; m̄no auo sine filijs mortuo successisse, ac Loteringiā, cuius fuerat ille princeps, obtinuisse. Inter cuius clara opa quidā etiā rerulere, q; eius affinis Cymber genere nobilis, vir & bello p̄stans cū in iudicio ad Romani tribunal principis eū vocasset, quēdā ex eo petēs oppida, quę sua esse cōtendebat, nec aliquo modo pax inter eos cōueniret summo studio perquisita, tandē more prouincię decretū fuisse, vt ambo inuicē singulari certamine dimicarent, victum non cām solū sed etiā vitā (si uellet victor) amissurū. Itaq; die statuta pugnam incipientes illos acriter equis vectos concurrisse, pluresq; horas Marte ancipiti cōcertasse. Postq; vero ensis Goffredi quodam ictu ita est fractus, vt pars exigua vnā cū capulo eius in manu remaneret, tunc principem eius miserū de pace agere incēpisse, quā oblatā hostis assensu non omnino illo indignā, tamē ipsum repudiasse, quasi victo leges imponerentur, & cōcitato in aduersarium equo ipsum cū capulo ita in capside percussisse, vt is attonitus & mortuo similis ipso ex equo laberetur.

*Goffredi laus.**Cuius fuerit.*

- C Supra quem stratum ad terrā nec pedes aut manus mouentē victor Goffredus dimisso equo cū stetisset, capsideq; illi detracta cunctis aperte ostendisset vitæ necisq; aduersarij sui eū habere potestatem, nōnullis accitis qui principis iussu pacē tractauerant, ait quas abnuerat prius condiciones tunc se libenter accipere, vt cunctis pateret nō ob aliud eas repudiatas q̄ nemerū hosti cessisse videretur. Qua ex re pietatis eximie, magnitudinis animi fortitudinisq; ingentē laudē est adeptus. Aliud quoq; dignū gloriæ huius viri traditur facinus. Princeps Henricus tūc Romanus Imperator, postq̄ accepit Saxones ab eo rebellasse, regēq; ipso inuito sibi ipsis cōstituisse, magnū exercitum cōparauit, vt hostes novos vlciceretur, cūq; signis coloratis pugnare instituisset, in cōsilio est agitatū cuiusdā vexillum Imperij traderetur, & cunctis assentientibus, illud Goffredo datum est velut omnium p̄stantissimo, qui dum pugna erat in gens regē hostium conspicatus magno imperu eū inuasit, quē hasta infesta cū transfixisset, moribundū ex equo deiecit. Cuius morte per acies diuulgata trepidi hostes fuga sibi cōsulerunt. ita illius virtus eo die Romanum Imperium tutata est.
- D Plura & alia huius viri cū pace tū bello inclita facta referuntur, quæ prater eo longitudinem ueritus, ne ue magis q̄ decet ab instituto digredi videar. Postq̄ bellum pro sepulchro christi susceptum iam absolui, quæ scribenda reliqua censui, paucis verbis referentur. Cursu enim in his rebus erit vtendum, quas nōnulli alij Reges post Goffredū gessere, quorū nomen ne omnino esset obscurū, & vita incognita, pauca de illis profecto iam supaddere operi, non ab re fore existimaui. Goffredo igitur vita functo Balduinus frater Iudeæ regnū suscepit, vir p̄stans bellicis artibus, cuius virtutē species corporis ampla & magnifica honestabat, hic in Iudeā proficiscens regium nomē accepturus magnas in uia hostium copias parua manu superauit, qua in pugna plus valuisse regis prudentiā q̄ vires suorū quidam tradunt. Nam cū hostes loci angustias obsedissent, velut metuens Balduinus fugere simulabat. Postq̄ vero animaduertit sparsos hostes absq; ordine insequi, & loco in quo successisse, repente signis cōuersis eos inuadēs terga vertere illos coegit, quo tandem regnum adepro Tancredus qui Galileam tenebat, memor iniuriæ sibi à Balduino illatæ, atq;

A illi adhuc infensus tradita ei sua prouincia protinus abiit, profectumq; Antiochiam urbem ciues lectissimi susceperunt carentes principe, quē iam pridem barbari ceperant. Nouus Rex certior factus multos arabes latis in campis cōuenturos ad celebrandū festum diem, magnis profectus itineribus multos mortales resq; alias varij generis cepit, inter alios captos quaedam erat mulier nobilis magni cuiusdā viri vxor corporis cultu & forma insignis, cui praegnantī & mox pariturae quies cōmoditasq; in talibus casibus necessaria cū deessent, ipsa prorsus animo linqui & vita excedere videbatur. Cuius periculo Rex audito mox tentoriū tendi iussit, atq; in terrā sterni vestes, vt ea cōmodius parere posset, eadēq; libertate donata simul etiā suis comitibus, qui vnā secū remanserunt, Hierosolymas rediit. Ea regis humanitas nō modo illi peperit laudē, sed breui etiā certā salutē. Deinde Rex ne per ocium tereret tempus, quoniam nil carius est mortalibus recte illud existimātibz, Arsur castellum, cuius iam supra meminimus, armis cepit, deinde Caesariam, in qua expugnanda etiā Genuenses, qui classē habebant illi opem attulere, repertum ibi coloris viridis vasculum dono eisdem datum est, quod ipsi ex lapide smaragdo confectum opinabantur. Eodem tempore Rex profectus contra Aegyptios, quorū exercitus Iudeam populabatur, eos tandē signis collatis superauit, castris quoq; illorū potitus. Non multo post Rex Aegyptius nouas copias cum misisset, quae inter Ligdam & Ramam constiterant, Balduinus contra illas perrexit cū exiguis admodum copijs, quia hostem cōtemnens totiens victū, suos milites omnes cogere noluerat, ergo pugna temere inira superatur, cernensq; nulq; sibi esse refugium praeterq; in Rama vrbe tenente omnia hostium equitatu, in ea cū paucis se inclusit situ & armis parum munita, qui desperās eā serueti posse, si barbari ad obsidendam illam veniret maxime angebatur, & corpore atq; animo fessus, postq; custodes per muros disposuit, cum multa iam nox esset, somno altissimo est oppressus, quo dormiente Arabs ille, cuius vxoris in puerperio habitam curam ab ipso rege cōmemorauit, ad urbem venit, custodemq; alloquens petijt regem excitari, vt ei graua quaedam petiret. quo cum demum cōgressus ait se Arabem illum esse, cuius vxorem Rex non modo à seruitute sed etiam

Q

LIBER QVARTVS

C à morte liberasset, ac memorē tanti meriti, ideo tunc ipsum venisse, vt ei rebus ipsis gratiā aliquā referret. Se igitur suadere ne aduentū lucis intra vrbe[m] expectet, nam exploratū sibi esse cū Aegyptijs militanti eos venturos die sequenti atq[ue] vrbe[m] oppugnaturus, nec posse obisti, quin debilem ciuitatem neq[ue] armis aut viris instructam capiant. Proinde se regē hortari, vt cū paucis vnā secum eadem hora proficiscatur, fidei suae se permittat, ipsum enim regionis peritū eum loca in tuta perducturū. Rex & si periculosum censebat credere se hominis fidei prorsus ignori atq[ue] hostis, quin tamen intelligebat ibi manenti certam perniciem iminere, vnā cū illo est profectus, qui ei comes duxq[ue] itineris vsq[ue] ad locū tutū fuit eximia grati animi opera functus, non modo ipsi salubri regi sed existentibus in Iudea christianis, qui vel rege amisso perissent omnes, vel ingēs discrimen subiissent. Post hæc Balduinus Prolomaidam vrbe[m] cepit, deinde contra Aegyptios tendens rursus Iudeam populantes maximo proelio eos fudit fugauitq[ue] multis ex eis interfectis, multis etiam captis, quorū plurimi, vt redimerent libertatem, ingens auri pondus persoluerunt. Eodem tempore hostium classis, quæ Ioppæ portum tenebat, cum in Aegyptum audita clade reuerteretur vi tempestatis disiecta penē omnis naufragio periit. Quadā triremes in Ioppæ portum reductæ captæ à nostris atq[ue] incensæ fuerunt. His temporibus Cometes in cælo visa est, crines igneos magnosq[ue] habens, necnon ab hora prima vsq[ue] ad tertiam duo soles, & yris in medio cernebantur. Post hæc Balduinus Tripolim nobilem in Fœnicia vrbe[m] armis perdomitā sibi parere demū coegit, deinde cepit Barutum ciuitatem in ipso maris litore positam, nec multo post aliam quoq[ue] Saictem dictam. Eodē anno Boamundū Antiochię principem & Tancredū mortuos tradunt, maximumq[ue] terremotū fuisse, cuius vi multa oppida per Syriam totam corruerunt. Principio insequentis anni Rex cum exercitu in Aegyptum profectus magnas barbaris intulit clades, vrbe[m] etiam expugnauit propenilum positam annem Farmiā ab indigenis dictam. Deinde graui morbo correptus in ipso itinere intra paucos dies periit, vir in bellicis rebus prestans, & per annos decem & octo quibus Iudeæ imperiū habuit, præterq[ue] semel semper inuictus. Huic successit patruelis

frater, etiã Balduinus dictus nomine, qui perlas Antiochiã ob
 sidetes duobus magnis proelijs fudit, victosq; è Syria expulit.
 Postq̃ vero Hierosolymas redijt, tristis ei attulit nũtius captũ
 esse Regis principẽ, & eã urbẽ obsessam in piculo magno esse,
 neq; diu obsidionẽ laturã. Itaq; Rex ad opem ferendã urbĩ
 cũ perrexisset, dũ minus caute iter facit in insidijs circumstetũs,
 ab hostibus capitur, qui longo tpe nexum ipm̃ retinuerũt. Ba
 res vbiq; vulgata causa fuit, vt Rex Aegyptius in Iudeã arma
 cõuerteret. Is. n. ratus facile ños opprimi posse paucos & exi
 mio rege carentes, magnas copias in Iudeam transmisit, quas
 ferro & igne cuncta vastantes christianus exercitus magna cũ
 gloria supauit. Neq; cõtentus ea victoria Tyrũ obsedit nobilẽ
 ciuitatẽ, eãq; post longã obsidionẽ, variosq; certaminũ casus
 ditioni regis adiecit. Postremo idẽ Rex liberatus magnas fu
 dit hostiũ copias, quã rursus Antiochiã urbem obsederãt. De
 mũ regis Aegypti exercitũ Ascalonã vsq; profectũ, deinde ad
 uersus Damascenos cõtendẽs, numero longe superiores propẽ
 urbẽ Damascũ signis collatis dimicauit, diuq; anceps fuit pu
 gna, tandẽ vero terga vertere hostes coacti magna ex parte
 cegi fuerunt. Post ea res egregie gestas Rex in aduersam inci
 dens validudinẽ ex magno labore ac intẽperie cœli cõtractam
 nõ lõga mora interiecta diẽ obiit. Genero cura regni relicta,
 qa prole virilẽ nullã habebat, periit autẽ decimotertio regni
 sui anno. Folcus vero eius gener, qui Andegauie principis erat
 nobili & honesto loco natus p octo annos puincia p̃fuit, me
 dioctis homo ingenij atq; ita obliuiosus, vt eos qbus cũ frequẽ
 ter erat versatus, qui essent illi, aut vnde venissent, sepe inter
 rogarer. Is cũ venatũ eẽt pfectus casu quodã ex equo plapsus
 cõfestim examinatus est, nulla re memorabili cõtra barbaros
 gesta. Huic successit filius Balduinus, qui adhuc impubes ma
 tris cõsilio regebatur egregie mulieri, cui dũ est obsecutus nil
 p̃tinus egit optimo ac sapiẽte rege indignũ. Huius ductu au
 spicijsq; ciuitas Ascalon pluresq; alia captã sunt. Postea vero
 Horredino cõgressus magno rũ in Syria principi reiq; bellicã
 pitissimo suos penẽ oẽs amisit. Sed repato demũ exercitu parẽ
 hosti reddidit cladẽ atq; illum intra vrbis Alape mœnia meũ
 se abdere coegit. Eo Iudeam obtinẽte Imperator Conradus
 ex Germanis mouens, ac Loysius Rex Galorum cũ maximis

Q ij

LIBER QVARTVS

C exercitibus Byzantium peruenere, à domo ea mente profecti vt peterent Hierosolymas, & bellum aliquandiu contra barbaros gererēt. Græcus autem Imperator eorū aduentu haud letus, licet splendide eos exceperit, magnisq; donari munibus, cū quia oderat gentem Germanam sibi Imperium asserentem, tum etiam quia principes a deo claros tot armatos habentes formidabat. Itaq; nihil aliud agitabat animo, q̄ quomodo eis occulte noceret. Igitur nuntios misit barbaris, quorum per agros ij exercitus transituri erant, vt illis loco idoneo insidiarētur, se vero daturū operam vt eiusmodi copiarū per montes locaq; aspera conducantur. Iticris duces, quos Germanis & Gallis dederat, clam admonuit, qd fieri ab eis vellent. Ideo Imperator, qui Galliarū regem aliud iter facientem reliquerat, propè Iconium Licaoniæ urbem in insidias præcipitatus vix cū paucis aufugit, reliqui capti aut cæsi fuerunt. Ipse Byzantium reuersus adiuuante græco principe nauibus in Iudeā vectus est. Loysius vero qui per loca ibat maritima postq̄ minorem attigit Asiā, ab hostibus circūuentus magna amissa exercitus parte vix in tutum demum euasit, exceptusq; à principe

D Antiochiæ inde in Iudeam peruenit. Ibi omnibus consultantibus quonam modo inciperent bellum, placuit tandē Damascum urbē obsidere, raris magnas christianis addi vires, si eā armis domitam caperent. Itaq; ad illam obsidendam profecti cū ita vrgerent oppidanos, vt vltra ferre vim eorum iam nō possent, fraude quorundam cum rege Iudeæ militantiū quos pecunia hostes corruerāt, expugnādē urbis spes est amissa, quorum scelus Galliarū Rex animaduertens maxime indignatus obsidionē dissoluit, reuersusq; in Iudeam post aliquot menses inde abiit, classe vnā cum suis vectus. Sequenti anno Rex Balduinus post res multas egregie gestas ac vigesimum regni annum vita excessit, veneno vt creditur sublatus. Cuius mortem non modo sui, sed multi barbari supra modum luxerunt, vsq; adeo gratiam omnium erat promeritus. Ferunt quoq; cum Horredino regis hosti quidam dixissent, sibi adesse facultatem graui malo nostros afficiendi rege carentes, eum se id facturum negasse, miserū illoꝝ, qui præstantissimi obitum regis iure ac merito lugerent. Post hunc sine liberis mortuū frater Amaurius regnū suscepit, quo in Iudea quiescēte vnus ex

A ducibus Norredini tū Damasco etiā dominantis nomine Si-
 racon magnas copias in Aegyptum tranſduxit, vt ipſam pro-
 uinciam occuparet. Cuius aduentu Rex conterritus putanſq;
 illi ſe imparē eſſe, ad opus chriſtianorū confugit, Amaurio re-
 ge magna ſpe premiōꝝ illeſto vt arma illi ſocia iungeret: qui
 in Aegyptum vbi peruenit, poſt varios belli caſus non modo
 acie fudit hoſtem, ſed ex Aegypto abire coegit, quem egregie
 de Aegyptijs meritū illi demū cū eluſiſſent, nec meriti neq; ſi-
 dei memores, atq; in ipſum hoſtilia molirentur, Rex indigna-
 tus arma in eos demū vertit. Qui viribus impares neceſſitate
 cōacti, quandoquidē neminē alium adiutorē habebant, Sira-
 conem accerſerunt. Is repulſo rege Amaurio dux militiæ re-
 gis Aegypti factus eſt. Cui ex fratre nepos erat Saladinus nō
 mine, magno animo atq; ingenio pꝛeditus iam tū ſigna oſten-
 dens qualis quantuſq; eſſet futurus. Is patruo demū victa fun-
 cto, in eius opes imperiūq; ſuccedens breui omnē exercitū ſibi
 conciliauit, maioraq; animo voluens dolo ſtatuit regem occi-
B dere, vt ſolus Aegyptum obtineret. Itaq; regem adiens velut
 eum ſalutaturus, & pro imperio militari acturus gratias more
 tradito à maioribus venerabundus humi procubuit, paula-
 timq; ſe attollens cū de industria voce ſummiſſa loqueretur,
 atq; ille, vt audiret, ſe incuruaſſet, gladio quē occulte ſecū tulle-
 rat, regē peremit, moxq; reuerſus ad milites, quos in vrbe iam
 acciuerat, quaſi feſtum diem acturus, Rex ab illis eſt appella-
 tus, nulliq; Aegyptij populi ſuum imperiū abnuerūt, eius cle-
 mentia, liberalitatem, & animi magnitudinē iam experti, nec
 ab eo aliquid eſt omiſſum, quod ad eorū promerendū amorē
 pertineret. Cū hoc nouo Aegypti rege Amaurij filius Baldui-
 nus, qui in imperio patri ſucceſſerat, varia cū fortuna bellum
 geſſit. Semel enim illius fratꝛē, bis eundē ſignis collatis ſupera-
 uit. Semel tantum caſum pugne aduerſum expertus. Quo de-
 functo, atq; eius vnico filio qui paucos annos poſt eum regna-
 uerat, Guido quidā, Gallus genere qui Balduini ſororē mati-
 monio ſibi cōiunxerat, Iudeꝛ regnū ſuſcepit, qui nec belli neq;
 pacis artibus pꝛeſtans ab ipſo initio ſatis oſtendit ſe imparē
 rebus gerendis fore. Is vxori protinus obſequens, religioſiſq;
 illis, quos tēplarios vocitabāt, multa temere ſtatuebat, iſtōq;
 inſtigantibus, qui claris viris erant inſenſi, cū tripolis principe

LIBER QVARTVS

C nōnullisq; alijs inimicitias exercebat, quæ res causa fuit malo rum omniū. Nā Tripolis princeps opibus p̄ualens, militarisq; artis peritissimus quo se defenderet cōtra regem, si grauiora forsan tentaret, occulte fœdus cū Saladino inierat, & licet re gitandē conciliatus se illi amicum simularet, tamen, animadu uertens plus apud eum aduersarios suos q̄ se posse, quærebat occasione graui malo regem afficiēdi. Cum igitur Saladinus arma in regē conuertisset, & cū magno exercitu ipsam Iudeā popularetur, Rex accito Tripolis principe cū suis copijs con tra hostes perrexit numero & industria illis impar, & loco inī quo positis castris, cū aquæ inopia & multis incōmodis præ meretur, statuit experiri fortunam, & signis collatis dimicare. Igitur Tripolis princeps qui mediā aciem tuendam suscep rat, circū se habens eos milites, quos in castra duxerat regis, primus in hostes properauit, qui acie patefacta illum transire passi sunt, cū suisq; ad Tripolim regredi, reliqui autē qui cum rege remanserant, nullo negotio superati sunt, & magna ex parte cæsi vel capti. Rex ipsa multiq; alij secum principes in

D potestatem victorū venerunt. Hęc victoria irā fregit omnium animos qui christianis fauerāt rebus, vt ijs exceptis, qui Hiero solymā urbē tenebāt, cuncti penē ad Saladinū defecerint, qui clementer vsus victoria, & erga omnes optimū se ostendens principem, animos populorū sibi conciliauit. Deinde ad Hie rosolymas oppugnandas versus, quia urbem tenentes pacis leges repudiabant, quas obtulerat satis equas, ad eam obsi dendam profectus est. Tandēq; post lōgam obsidionē ipsam ui cepit ciuitatē, quā vt eriperent barbaris christiani summos labores plurimas clades, magna pericula subierant. Id per misisse deum putant, qui hanc historiam conscripsere ob sce lera christianoꝝ, qui in Iudea morabantur, quos auaritiæ ac luxui deditos, simileq; immanibus barbaris tradunt fuisse, di uinarūq; reꝝ prorsus oblitos, quorū improbi & deterrimi mo res frustra petito dei p̄sidio totā prouinciā priuauerūt.

FINIS.

Venetijs per Bernardinum Venetum de Vitalibus
Anno Dñi M, D, XXXII.

LIBER QUINTUS

Faint, illegible Latin text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

FINIS

Faint text at the bottom of the page, possibly a library or archival stamp.

UVA. BHSC. 1yR_215_3

UVA. BHSC. IyR_215_3

12

11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

UVA BHSC Lyr 215_3

Carthiva

Escrituras

Historia

Bética

analitica

Biblioteca de Santa Cruz

yR 215

UVA. BHSC.

IyR_215_3